

THY GREVİ BAĞLAMINDA
UÇUŞ GÜVENLİĞİ
VE ÇALIŞMA BARIŞI
SEMPOZYUMU

Editör

Av. Musa Toprak

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 243

*THY Grevi Bağlamında Uçuş Güvenliği
ve Çalışma Barışı Sempozyumu*

ISBN: 978-605-5316-73-0

© Türkiye Barolar Birliği
Mart 2014, Ankara

Türkiye Barolar Birliği
Ođuzlar Mah. Barış Manço Cad.
Av. Özdemir Özok Sokađı No: 8
06520 Balgat - ANKARA

Tel: (312) 292 59 00 (pbx)

Faks: 312 286 55 65

www.barobirlik.org.tr

yayin@barobirlik.org.tr

Baskı

řen Matbaa

Özveren Sokađı 25/B

Demirtepe-Ankara

(0312. 229 64 54 - 230 54 50)

THY GREVİ BAĞLAMINDA
UÇUŞ GÜVENLİĞİ
VE ÇALIŞMA BARIŞI
SEMPOZYUMU

Editör

Av. Musa Toprak

23 Ekim 2013
ANKARA

SUNUCU- Türkiye Barolar Birliğinin Sayın Başkanı, Ankara Barosunun Sayın Başkanı, değerli milletvekillerimiz, sendikalarımızın değerli başkanları ve yöneticileri, değerli basın mensupları, değerli emekçiler; Türkiye Barolar Birliği tarafından düzenlenen Türk Hava Yolları Grevi Bağlamında Uçuş Güvenliği ve Çalışma Barışı Sempozyumuna hoş geldiniz. (Alkışlar)

Üç oturumdan oluşacak Sempozyumumuzun açış konuşmalarını gerçekleştirmek üzere Türkiye Barolar Birliği Başkanı Sayın Av. Prof. Dr. Metin Feyzioğlu'nun kürsüyü teşriflerini arz ederim. (Alkışlar)

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı)- Efendim izninizle bütün protokol selamlamalarını yapmış kabul edin, burada hepimiz biriz, birlikteyiz, aynıyız; o yüzden ben size çok değerli dostlarım diye hitap etmek istiyorum. Hoş geldiniz efendim. (Alkışlar)

METİN
FEYZİOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Bugün burada aramızda DİSK var, bugün burada Türk-İş var. Bu iki Konfederasyonun çatısı altında örgütlenmiş çok sayıda işçi sendikası var. Direnişlerinin tam 511. gününe girmiş,

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA “UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

METİN
FEYZİOĞLU’NUN
KONUŞMASI

Hava-İş’e bağlı Türk Hava Yolları çalışanları var, hoş geldiniz efendim. (Alkışlar)

Gebze’de her türlü zorluğa rağmen, haklı mücadeleleri devam eden, kabul ederlerse aralarından bir kardeşleri olmaktan daima onur duyacağım Feniş Alüminyum işçileri var. (Alkışlar)

DİSK Genel-İş’e bağlı İzmir İzelman ve İz-Enerji işçileri burada, sizler de hoş geldiniz. (Alkışlar)

DİSK Sosyal-İş Sendikasına bağlı emekçi kardeşlerimiz, Türkiye’nin ilk alışveriş merkezi grevini başlatan ve çok kısa süre önce bu grevleri başarıyla sonuçlanan kardeşlerimiz de yine destek vermek üzere geldiler. Türkiye’nin her yerinden işçi emekçi kardeşlerimiz var. Hepiniz efendim hoş geldiniz, şeref verdiniz.

Değerli dostlar, birlikteyiz ve şunu hiç unutmayalım: Birlikte olduğumuz için güçlüyüz. Hepimiz farklı işkollarındanız, ama hepimizin ortak paydası ve ortak gururu emeğimiz. Bizler Türkiye’yi inşa edenleriz, şunu bir kere bir anlayalım; bizler Türkiye’yi ayakta tutanlarız, bunu da bir anlayalım; bizler ekonomik büyüme diye övünülen G20’ye girdik diye gurur duyulan, “çok şükür istikrar içindeyiz” denilerek sürdürülmesi talep edilen bütün iyiliklerin ve gelişmelerin gerçek sahipleriyiz. Bunu herkese anlatalım, ama önce kendimiz anlayalım.

Buna rağmen, bütün bu inşanın arkasındaki gerçek güç olmamıza rağmen alın terimizle yarattığımız değerlerden en az payı biz alıyoruz. En çok biz horlanıyoruz, en haklı taleplerimiz bile istikrarı bozar diye geri çevriliyor.

Değerli kardeşlerim, amacımız emeğin birlikteliğinin yarattığı gücün önce bizler tarafından anlaşılmasını sağlamak, sonra toplumsal barışın, toplumsal huzurun, ilerlemenin, refahın, çağdaşlaşmanın, yani Cumhuriyet değerlerinin ancak bu emek birlikteliği sayesinde gerçekleşebileceğini tüm topluma anlatmak.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

METİN
FEYZİOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Ben aslında size hedef olarak Türkiye Cumhuriyetinin kuruluş temellerini gösterdim. Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyetinin temel felsefesi olarak belirlediği değerlerin, emeğin değerleri, emeğin birlikteliğinin değerleri olduğunu anlattım. Önce emeğin ortak gururunu yaşamalı, sonra sorunlarımızın ve çözümlerin ortak olduğunu görmeli ve birlikte mücadele etmeliyiz.

Bizler servet düşmanı filan değiliz, para kazanandan korkmayız. Paranın kazandığı vicdansızlardan rahatsız oluruz. (Alkışlar)

Yatırıma, yatırımcıya karşı durmayız. İstihdam için yatırım yapılması gerektiğini, fabrikaların işyerlerin çalışmasının zorunluluğu olduğunu elbette biliyoruz. Tek isteğimiz emeğimizin karşılığını almak, refahı hakça bölüşmek. Çok şey mi istiyoruz, çok şey mi istiyoruz?

(Salondan Hayır sesleri)

Tertemiz alın terleriyle Türkiye'yi ayakta tutan değerli kardeşlerim. Gökyüzünde 10 bin metrede görev yapan kardeşimizle, yerin yüzlerce metre altında kazma sallayan kardeşimizin, direksiyon başında saatlerce çalışan ter döken kardeşimizle, bir alışveriş merkezini çekip çeviren kardeşimizin aynı saflarda mücadele ettiğini önce biz anlamalı, sonra herkese anlatmalıyız.

İşte bu salon, buradan gördüğüm bu manzara bunu başarağımızı sanıyorum herkese gösteriyor. Sadece bu şekilde emeğimizin karşılığını alabilir, ocağımıza aş götürebiliriz. Ancak bu şekilde ay sonunu nasıl getireceğim, kirayı nasıl ödeyeceğim, çocuklarıma nasıl harçlık vereceğim, onların benden daha iyi bir eğitim almasını nasıl sağlayacağım diye kara kara düşünmekten kurtulabiliriz.

Ancak bu şekilde her insanın doğuştan hak ettiği insanca koşullarda, iş güvenliğimiz sağlanmış şekilde çalışabilir, birileri daha fazla kazansın diye ölmekten, sakat kalmaktan, iflah olmaz hastalıklardan, yarı aç yarı tok gezmekten, evlatlarımıza

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA “UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

METİN
FEYZİOĞLU’NUN
KONUŞMASI

güvenli bir gelecek sağlayamamanın vicdan azabından kurtulabiliriz.

Hem sonra öyle arada bir sinemaya gitmek, güzel bir lokantada ailece yemek yemek, eşimizle sevdiğimizle gezmeye çıkmak, bir sahil kasabasında yaz tatili geçirmek niçin hayal olsun? Bunlar lüks değil, haktır dostlarım hak. (Alkışlar)

Değerli kardeşlerim, sizlere sosyal güvenlikçi, sosyal adaletçi, refah toplumundan söz ediyorum. Analarınızın ak sütü gibi helal olan haklarınızdan söz ediyorum. Diyorum ki, hakkınız olanı almak için, hak ettiğinizi alabilmek için önce birlikteliğin gücüne varmalı, sonra farkına vardığınız bu gücü topluma en demokratik yollarla anlatmalıyız.

Kıymetli katılımcılar, bu salonda gördüğünüz manzara, dışarıdaki stantlar, bayraklar, flamalar. Farkındasınız, bu öyle herhangi bir sempozyum değil. Sadece bilimsel konuşmaların yapılacağı, *burada konuşulanın burada kalacağı* bir toplantı değil bu bir birliktelik gösterisi, ama bilginin ışığında gerçekleştirdiğimiz bir birliktelik gösterisi.

Dışarıda stantlar var, Feniş’in standı var, Petrol-İş stant açtı büyük destek verdi. İzmir’den gelen işçi kardeşlerimin stantları var, Hava-İş’in standı var, her yer flama her yer bayrak. Bu görüntü bile muhteşem ve öyle sanıyorum ki sık rastladığımız bir görüntü değil.

Sempozyum üç oturum halinde gerçekleşecek. Odak noktamız Türk Hava Yolları grevi bağlamında uçuş güvenliği, çalışma barışı. Türkiye’de kadın işçi olmak gerçekten zor. Türkiye’de işçi olmak zor, Türkiye’de kadın olmak zor, Türkiye’de kadın işçi olmak katmerli kere katmerli zor. Emekçinin cinsiyeti olmaz, ama zaten emeğin değerinin bilinmediği sömürüldüğü bir yerde, zaten kadının sömürüldüğü bir yerde kadın işçi olmanın ne demek olduğunu, biz erkekler ancak tahmin etmeye çalışabiliriz.

Değerli kardeşlerim, yurttta barış için çalışma barışı zorunludur. Elbette hepimiz barış istiyoruz, elbette hepimiz toplum-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

METİN
FEYZİOĞLU'NUN
KONUŞMASI

sal huzur istiyoruz, ama emeğin sömürüldüğü horlandığı bir ülkede çalışma barışından söz etmek ve çalışma barışının olmadığı bir yerde yurttan barış var demek, yurttan barışın sağlanmadığı bir yerde de dünyada barışın liderliğine soyunmak mümkün değil. Çalışma barışını sağlayamayanlar, ancak başkalarının füzelerine dayanarak dünyaya barış getirmeyi iddia edebilirler.

Biz yurttan barış sağlamak zorundayız, yurttan barış için emeğin kardeşliğini sağlamak zorundayız ve ancak bu şekilde toplumsal barışa refaha ulaşabiliriz. Sendikaların susturulmaya çalışıldığı, işçilerin sosyal güvenceden mahrum bırakıldığı bir ortamda yurttan barış olmaz. Dar bir çerçevede kalarak, birtakım makyaj niteliğinde paketler açarak bu ülkeye demokrasi getirilemez. Ülkeye demokrasi getirmek isteyenler, işçinin emekçinin alın terinin karşılığını vermek zorundadır. (Alkışlar)

Dünyada liderlik taslayanlar, Ortadoğu'nun liderliğine soyunanlar, Gebze'ye çalışma barışı getirmek zorundadır, Türk Hava Yollarına çalışma barışı getirmek zorundadır, İzmir'e çalışma barışı getirmek zorundadır. (Alkışlar)

Yerin 10 bin metre üstüne de, yüzlerce metre altına da can güvenliği getirmek zorundadır, iş güvencesi getirmek zorundadır, refahı getirmek zorundadır.

Son 10 yıllık dönemde toplu sözleşme kapsamındaki işçilerin sayısı neredeyse yarı yarıya azaldı dostlarım. 90-91 yılında 1 milyon 570 bin işçi toplu sözleşme kapsamındaydı, 2012'de 750 bine düştük. Grev hakkına sahip işçilerin toplam sayısı içerisindeki oranı da yarı yarıya azaldı. Şu anda grev hakkına sahip işçi toplam işçinin yüzde 5'i. Korkunç bir rakamdan söz ediyorum size, emeğin sömürsünden söz ediyorum, can güvenliğimizin olmadığından söz ediyorum, gelecek güvençimizin elimizden alındığından söz ediyorum. Bu rakamların, yüzdelerin arkasında insan var diyorum, siz varsınız diyorum. (Alkışlar)

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

METİN
FEYZİOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Türk Hava Yolları yönetimine ve siyasi iktidara sesleniyorum. Türk Hava Yolları grevini yapanlar, kardeşlerimiz uçuş güvenliği dediler, uçaklara binen herkesin güvenliğinin sıkıntıda olduğunu söylediler, ama anlamadık onları, seslerini duymadık. Bizler ağır işçiyiz dediler. 10 bin metre yüksekliğe çıkın, günde beş defa çık, günde 12 saat çalış, 14 saat çalış, uyuma. Arkadaşlarınızla sosyal ilişkiniz kalmasın, eşinizle kardeşinizle, ananızla babanızla görüşmeyin. Biz ağır işçiyiz diye çırpındılar ve sadece kendimiz için, sadece hak ettiğimiz için sesimizi yükseltmeye çalışmıyoruz, aynı zamanda sizin can güvenliğiniz için çırpınıyoruz dediler, ama duymadık. (Alkışlar)

Bugün onların da ağır işçi olduğunu, emekçi olduğunu anlama ve anlatma zamanı. Gebze Feniş kardeşlerim, hepimize selamlıyorum bir kez daha. Aylardır haklarınızı almak için grevdesiniz, direniştesiniz. Haklarınız dediğiniz asgari ücretiniz, hakkınız dediğiniz kıdem tazminatınız ve huzurunuzda bu işçi kardeşlerimin çalıştıkları fabrikayı yine zirvelere çıkarmaya hazır olduğunu duyuruyorum. Yeter ki işverenden kredi alacağı olan bankalar bir el atsınlar. Çok büyük bir para değil, iki-üç tane bakanın makam arabası, üç-dört tane makam odasının tefrişi parasından söz ediyoruz burada, gerçekten çok büyük bir para değil. Hadi yapın şu ödeme planını, kardeşlerimiz çocuklarına harçlık verebilsin, boyunları daha fazla bükülmesin. (Alkışlar)

İş Bankasına sesleniyorum, en büyük alacaklı, Halk Bankasına, Ziraat Bankasına sesleniyorum, hadi gelin yapalım şu işi, gelin çözelim. Ben gittim oraya, işyerleriyle bağlantıları kopmamış, işyerlerine sevgileri azalmamış, çalışmak istiyorlar. Çalışmak isteyenlerden çalışma hakkını esirgemeyelim.

İzmir İzelman ve İzenerji işçilerini bir kez daha selamlıyorum. (Alkışlar)

Buradan İzmir Büyükşehir Belediyesine sesleniyorum. Yüksek Hakem Kuruluyla hukuka aykırı olarak imzaladığınız ve işçinin elinden en etkili, en geçerli mücadele aracı olan grev hakkını aldığınız, o hukuka aykırı toplu iş sözleşmesini yırtın atın, buna hakkınız yok. (Alkışlar)

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

METİN
FEYZİOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Grev hakkına sahip olan işçileri de, grevin evrensel hukuk kurallarına göre yasaklandığı diğer işçilerle aynı sepete atın. Tüm belediye işçilerinin elinden grev haklarını alan o geçersiz yok hükmünde toplu iş sözleşmesini yırtıp atmadığınız takdirde, bütün belediye işçilerinden grev haklarının alınmasında sizin de sorumluluğunuz var. (Alkışlar)

Değerli DISK Genel Başkanım, bu konu önümüzdeki günlerde yapacağımız yeni bir toplantının ana konusu olacaktır.

Türkiye'nin 2 milyon esnafına sesleniyorum. Aramızda esnaf da var, ama mutlaka esnaf ana babamız, esnaf kardeşimiz, esnaf yakınımız var. Kan ağlayan, istihdamın yüzde 70'ini sağladığı halde yoksulluk sınırına sürüklenen esnaf kardeşlerim. Şehirlerimizin rant ihtirasıyla gökdelenleşmesine, kent meydanlarının yok edilmesine, şehirlerin ortasından otobanlar geçirilmesine esnaf kardeşlerim seyirci kalmayın. Gökdelenler, şehir otobanları, yok edilen meydanlar şehirle insanı birbirinden koparıyor. İnsan yaşadığı şehrin sokaklarından sürülünce, o suni atmosferlere, alışveriş merkezlerine gidiyor. Yerli malı satan esnafın yok olmasıyla birlikte, yerli üretici de elden kayıyor ve hep birlikte bunun cezasını çekiyoruz.

Yatırımlar yabancı ülkelere kayıyor, ithalat patlıyor ve bizim insanımız, bizim yurttaşımız, bizim emekçimiz işsiz kalıyor. Gelin ODTÜ'nün tam orta yerinden geçirilen şehir otobanının hukuksuzluğuna hep birlikte bir de bu gözle bakalım. (Alkışlar)

("Her yer Taksim, her yer direniş" sloganları atılıyor)

Değerli dostlar, bir olmazsak yerli üretici yok olacak, insanlarımız işsiz kalacak, emek sömürüsü durmayacak, iş güvenliğinden yoksun taşeron işyerlerinde canlarımız can vermeye devam edecek. İşçinin en önemli sosyal güvencesi kıdem tazminatı koparıla koparıla elimizden gasp edilecek.

Buradan tüm Türkiye'ye sesleniyorum, işçinin sesini duyun, elinizi verin. Gelin, işçisi emeklisi memuru öğrencisi, çalışanı çalışmayanı, hangi dinden, hangi etnik kökenden, hangi

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

METİN
FEYZİOĞLU'NUN
KONUŞMASI

siyasal inançtan, hangi cinsiyetten olursanız olun, gelin omuz omuza mücadele edelim, pırıl pırıl bir geleceği birlikte inşa edelim. Var mısınız? (Alkışlar)

Değerli dostlarım, herkes bilsin ki emeğin hukuku sahipsiz değildir. Değerli dostlarım, Türkiye'de avukatlar var, Türkiye'de Türkiye Barolar Birliği var. (Alkışlar)

("Birleşe birleşe kazanacağız" sloganı atılıyor)

Türk Hava Yolları Grevi Bağlamında

“UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

Birinci Oturum

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

SUNUCU- Sayın Başkanımıza konuşmaları için teşekkürlerimizi sunarız. "*Türk Hava Yolları Grevi Bağlamında Uçuş Güvenliği*" başlıklı birinci oturumu gerçekleştirmek üzere, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı eski müsteşarı ve oturum başkanı Sayın Prof. Dr. Necdet Basa, Türk-İş Konfederasyonu Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Dr. Naci Önsal, Hava-İş Sendikası Genel Başkanı Sayın Atılay Ayçın, Hava-İş Sendikası Hukuk Müşaviri Sayın Av. Abdi Pesok, Hava Trafik Kontrolörü Sayın Volkan Gümüş, Purser Kabin Amiri Sayın Füsün Yurtman, Furser Kabin Amiri Sayın Meltem Akdağ, uçak teknikeri Sayın Mahmut Kaplanseren ve iş sağlığı uzmanı ve uçuş hekimi Sayın Dr. Özkan Kaan Karadağ'ın sahneye teşekkürlerini arz ederim. (Alkışlar)

("Yaşasın THY direnişimiz" ve "Zafer direnen emekçinin olacak" sloganları atılıyor)

("Zafer direnen emekçinin olacak" sloganı atılıyor)

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Çok değerli konuklar, biraz önce Türkiye Barolar Birliğinin, yani son dönemde Türkiye'deki gerçek güven odağının Başkanı Av. Prof. Dr. Metin Fezyioğlu'nun var olduğunu söylediği bu müşfik, bu şefkat dolu çatıya hepimiz hoş geldiniz. (Alkışlar)

Türkiye Barolar Birliği hukukun üstünlüğünü savunmasının yanında, insan hak ve hürriyetlerinin de yılmaz bekçilerinden biridir, bu görevlerindedir. Ama hak yolunda, hukuk yolunda yürüyen herkesin yoldaşdır. Biraz önce salona girerken, hemen şu duvarın arka tarafından "*Türkiye Barolar Birliği emeğin yanında*" diye bir pankart gördünüz hepimiz. İşte emeğin yanında olan Türkiye Barolar Birliği, bugün burada bu salonda, ama Başkanımızın da ifade ettiği gibi Türkiye'nin her yöresinde sizlerle el eledir, sizlerle gönül gönüledir. Buyurun o halde hak yolunda hukuk yolunda hep birlikte yola revan olalım, biz buna hazırız. (Alkışlar)

Bizzat Başkanın açış konuşmasında "*protokol konuşmalarını bir tarafa bırakıyorum*" dediği bir ortamda korsan bildiri olmaz.

NECDET BASA'NIN
KONUŞMASI

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

NECDET BASA'NIN
KONUŞMASI

Niyetim esasen uluslararası uygulamaları da dikkate alan küçücük bir korsan bildiri sunmaktı size, ama birbirinden değerli, olayın içinden gelen 8 konuşmacı arkadaşımız var. Zaman nedeniyle korsan bildiriden vazgeçiyorum, ama şu kadarını hatırlatmama lütfen izin veriniz.

Bundan kısa bir süre önce, bakın burada "Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu" diyor. Bu Avrupa Birliği Komisyonunun Brüksel'de kısa bir süre önce yayınladığı rapordur. O raporun Türkiye'yle ilgili, ama özellikle çalışma hayatıyla ilgili bölümünde bakın ne yazıyor. "*Yeni bir sendikalar ve toplu iş sözleşmesi kanunu Kasım 2012'de yürürlüğe girmiştir. Sendikaların işleyişlerinin kolaylaştırılması, üyelik usul ve gerekliliklerinin basitleştirilmesi, grevlerin yasaklanmasının sınırlandırılması ve cezai hükümlerin azaltılması gibi bazı iyileştirmeler yapılmış...*" 512 gündür siz ne yapıyorsunuz? Ne yapıyorsunuz Allah aşkına?

Tırnak içinde sorumluların dikkatine sunmak için bu hatırlatmayı yaptım. Bir müddet önce hatırlayınız, 12 Eylül 2010 tarihinde bir Anayasa referandumu yapıldı. Referanduma sunulan 26 maddenin içine birkaç tane basında çok taraftar bulan, kabul gören ifadesiyle bonbon şekeri yerleştirildikten sonra, hattı zatında yüksek yargıyı ele geçirmeye yönelik hükümler ağırlıklı bir paket önümüze geldi ve o paket ne yazık ki yüzde 58 oyla referandumda kabul edildi yürürlüğe girdi.

Orada yine hatırlayınız, çalışma hayatına yönelik sendikal hakların çok daha güvenceye kavuşturulacağını, özgür sendikacılığın geliştirileceğini filan, bir sürü açıklamalar yapılmıştı. Ne yapılmıştı o tarihlerde? Anayasanın "*toplular iş sözleşmesi hakkı*" başlıklı 53. maddesinde bir değişiklik yaptılar. Ne yaptılar? Toplu iş görüşmesini toplu sözleşme hakkına çevirdiler. Memurlara veriyoruz aynı hakkı dediler. Oysaki 2001 senesinde yapılan Anayasa değişikliğiyle memurlara toplu görüşme hakkı verilmişti, onun adına toplu sözleşme dediler, ama grev hakkı yine yok. Sonuç; Bakanlar Kuruluna ait olan nihai uzlaşma kurulunun kararı, şimdi bir başka kurula devredilmiş oldu. Onun kararlarına karşı da yine yasal yollar kapatıldı. Tamamen göster-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

NECDET BASA'NIN
KONUŞMASI

melik uygulamaya yönelik herhangi bir etkinliği olmayan, sendikal hakları genişletilmeyen göstermelik bir düzenlemeydi bu.

Ne demişlerdi? Birden çok sendikaya üye olmayı getiriyoruz ey millet bayram et demişti. Hattı zatında uygulamaya bakarsanız, bu sendikasızlaşmanın yolunu açan fevkalade tehlikeli bir öneriydi. Bakın şimdi hepimiz işyerlerinde çalışıyorsunuz biliyorsunuz. Toplu iş sözleşmesi hakkı kazanan, bu hakkı fiilen kullanabilen kişilerin sayısındaki radikal düşüşü Sayın Başkan biraz önce çarpıcı bir biçimde ifade etti. Toplu iş sözleşmesi yapabilme, grev hakkını kullanabilme imkânınız genişletildi mi, daraltıldı mı? Peki, o halde geçiyoruz.

Şimdi değerli arkadaşlar, lafı hiç daha fazla uzatmıyorum. Arkadaşlarımızdan bir tanesi en son konuşmak istiyordu yanlış hatırlamıyorsam değil mi? Siz en son konuşmak istiyordunuz. Peki, Dr. Naci Önsal Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı İstanbul'a gidecek bir toplantı için. Onun için zaten programımıza göre ilk söz de kendisinin.

Ama değerli arkadaşlar, yaşadığımız süreç çok ciddi bir süreç. Hava-İş biliyorsunuz 15.05.2013 tarihinde uygulanmak üzere grev kararı almış ve bu kararı uygulamaya koymuştur. Burada çok net yasaların ihlaliyle karşı karşıyayız. "*İşçi alma ve başka işte çalışma yasağı*" başlıklı bir Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun hükmü var. Orada greve çıkılan hallerle ilgili olarak bakın ne diyor: "*İşveren kanuni bir grev veya lokavt süresince, 67. madde hükmü gereğince iş sözleşmeleri askıda kalan işçilerin yerine, sürekli ya da geçici olarak başka işçi alamaz veya başkalarını çalıştıramaz.*"

Oysaki Türk Hava Yolları grevinde gördüğümüz bu uygulamanın tam tersi bir uygulamadır ve yine grevdeki arkadaşlarımız ve yetkili sendikanın tespitleri bu hususta çok nettir. Grevdeki işçiler yerine yasadışı yeni işçi istihdam edilmiştir diyor, yeni işçi alınmış, bunlar çalıştırılmaktadır diyorlar. Sendikacı arkadaşlarımız greve katılmayacak, ancak yasa gereği üretim ve satışta bulunmayacak, grev kapsamı dışındaki işçilerin, grevdeki işçiler yerine çalıştırıldığını ifade ediyorlar.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA “UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

NECDET BASA’NIN
KONUŞMASI

İsim de veriyorlar, diyorlar ki grevdeki işçilerin işlerinin bir başka havayolu firması —*Sun Ekspres diyorlar misal olarak*— işçileriyle yaptırıldığı ve böylece yasa dışı işlemlerin sürdürüldüğü kesinleşmiştir diyorlar. Bunların hepsinin ispatlı olduğu ifade ediliyor.

Buraya kadar iyi, işte bu süreci bizzat yaşamış olan arkadaşlarımız şu anda sağımda ve solumda yer alıyor ve bu süreci tüm çıplaklığıyla kamuoyunun dikkatlerine sunmak üzere biz hepimiz burada sizlerle beraberiz.

Süre açısından da kısacak bir şey; Hava-İş Sendikasının Sayın Genel Başkanıyla, Sayın Hukuk Müşaviri arkadaşımız, ayrıca Türk-İş’in tabii, Hava-İş’in bağlı olduğu Türk-İş’in Konfederasyonun değerli temsilcisine 15’er dakikalık bir süre öngördük, konuyu esas olarak ifade edecekleri için. Ondan sonra diğer arkadaşlarımızın tümüne 10’ar dakikalık bir süre veriyoruz. 10’ar dakikalık sürenin her halükârda aşılma ihtiyacı duyulması halinde, ben son 2 dakikanız kaldı dedikten sonra herhalde bir-iki dakikalık aşılmasına da hepiniz razı geleceksiniz diye düşünürüm.

Başlıyoruz değerli arkadaşlar, ilk söz Dr. Naci Önsal’ın, Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı. Naci Bey çok tecrübeli bir arkadaşımızdır, yıllardan beri birçok kamu kurum kuruluşunda, birçok sivil toplum örgütünde, birçok sendikada yöneticilik yapmıştır. 2008 yılından bu yana da Türk-İş’te genel sekreter yardımcılığı görevini sürdürüyor.

Buyurun Sayın Önsal söz sizin, Türk-İş Konfederasyonunun değerli temsilcisi olarak önünüzdeki bu tabloyu yorumlayın lütfen. Neler söyleyeceksiniz? Söz sizin, buyurun efendim.

NACİ ÖNSAL’IN
KONUŞMASI

Dr. NACİ ÖNSAL (Türk-İş Genel Sekreter Yardımcısı)- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Sözlerimin başında değerli işçi arkadaşlarımı, değerli katılımcıları Türk-İş Yönetim Kurulu ve şahsım adına saygıyla sevgiyle selamlıyorum. (Alkışlar)

Bir hususu belki belirtmem gerekecek. Türkiye Barolar Birliği Başkanımızın Türk-İş’e bu sempozyumu duyuran yazısı

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

NACİ ÖNSAL'IN
KONUŞMASI

bayram tatilinden bir gün önce geldi. Kendileri de aynı gün gelerek Türk-İş Genel Başkanını ziyaret ettiler. Resmi yazıları ise Türk-İş kuyudatına dün girdi. Eğer bu paylaşımcı tavrı biraz erken kullanabilmiş olsaydı Türkiye Barolar Birliğimiz, biz bu toplantıda sizlerle daha etkin bir şekilde bir arada olmaktan kuşkusuz büyük mutluluk duyacaktık. Çünkü planlanmış birtakım toplantılar bizi bir hayli sıkıntıya soktu, ama sizlerle birlikte olmamak söz konusu olamazdı.

Sayın Başkan biraz evvel ifade etti, kendisinden eski dostluğumuza sığınarak özellikle ricada bulundum. Bir başka toplantıya katılmak üzere Ankara dışına çıkmak mecburiyetindeyim. Olabildiğince kısa konuşmaya çalışacağım. Gerek Hava-İş Sendikamız Genel Başkanı Sayın Ayçin'i, gerek gerekli dostum Abdi Pesok'u tekrar yapmak mecburiyetinde bırakmamaya da özen göstereceğim, ama ne yazık ki konuşmamı takiben izninizle ve affınıza sığınarak aranızdan ayrılacağım.

Sizleri izniniz olursa biraz geriye 2012 yılının Mayıs ayına götürmek istiyorum. Bugün yürürlükte bulunan, biraz evvel üzerinde çok hoşça ifadeler yapılamayan 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu o tarihte Toplu İş İlişkileri Kanun Tasarısı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündeminde görüşülmesini bekliyoruz, heyecanla bekliyoruz. Çünkü o ana kadar yapılmış olan çalışmalarda, işçi kesimi olarak ne yazık ki bakanlık bürokrasisini yeterince ikna edememişiz, hepimizin sorumlu gördüğü alanlar var. Daha kötüsü ve olumsuzu da Mecliste gelebilecek bilinçsiz değişiklik tekliflerinin Türk endüstri ilişkileri sistemini, Türk işçisini daha büyük sıkıntıya sokmasından endişe ediyoruz.

Böyle bir zamanda Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun teklifi, bunlar torba kanun olarak namlandı ve gittikçe artmaya başladı. 259 sıra numaralı bir kanun tasarısını alt komisyonda 21 Mayıs'ta görüşüldüğünü, 24 Mayıs'ta da İçişleri Komisyonunda görüşüldüğünü ve bu kanunun çerçevesi içerisinde hava hizmetlerinin grev yasaklarına sokulmak istendiğini fark ettik.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA “UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

NACİ ÖNSAL’IN
KONUŞMASI

İlk Türk-İş teması Sayın Çalışma Bakanıyla oldu. Bakan konudan haberdar değildi veya haberdar değil gözüküyordu. Ama konu hemen sürdürülmeye ve bu getirilmek istenen yasağa tepki verildi. Hava-İş Sendikamız 29 Mayıs 2012 tarihinde bu gelişmeyi protesto etmek amacıyla bir iş yavaşlatma eylemi kararı aldı. Aynı gün Türk-İş “Konfederasyonumuz üyesi Hava-İş Sendikamızın havacılık işkoluna getirilmek istenen grev yasağını protesto etmek amacıyla, bugün yapacağı iş yavaşlatma eylemini haklı ve meşru görmekte ve desteklemektedir” açıklamasını yaptı. Konu Cumhurbaşkanına kadar Türk-İş yönetimi tarafından, çarpık gelişmeye dikkat çekilerek ulaştırıldı, ama ne yazık ki bu eylemin sonunda Hava-İş Sendikamızın üyesi 305 arkadaşımız işten çıkartıldı. Yine ne yazık ki, 6321 sayılı Kanun 31 Mayıs 2012 tarihinde yürürlüğe girdi ve havacılık hizmetlerine grev yasağı getirildi.

Türk-İş işten atılan işçilerin işe iadesinin daima takipçisi oldu. 20 Haziran 2012 günü Türk-İş bir açıklama yapılarak, bu işçilerin işe dönmesi için gerekli girişimlerin sürdüğünü bir kere daha açıkladı. Bu arada Hava-İş Sendikamızın yürütmekte olduğu toplu iş sözleşmesi, işveren kesiminin olumsuz yaklaşımı sonunda ne yazık ki Yüksek Hakem Kurulunun gündemine düşmüştü. Bir taraftan da havayollarında çalışan arkadaşlarımızın özlük hakları, çalışma koşullarını, güvencelerini düzenleyecek bu toplu iş sözleşmesinin Yüksek Hakem Kurulunda bağıtlanması gerekiyordu.

Öyle de oldu. Türk Hava Yolları işvereni toplu iş sözleşmesinde yer alan pek çok maddenin, yıllardır devam eden maddenin metinden çıkartılmasını istiyor ve devam ediyordu. Yüksek Hakem Kurulunda Türk-İş temsilcileri, bu isteğin gerçekleşmesine izin vermediler. Toplu iş sözleşmesinin işveren istekleri doğrultusunda hiçbir maddesi değişmedi. İşçilerin ücretleri için yapılan zam da, söz konusu tarihte kamu kesiminde sağlanan anlaşmanın ücret zamlarının da üstünde tutuldu. Ama Türk-İş bundan da hoşnut değildi.

Söz konusu toplu iş sözleşmesi kararına Türk-İş şu muhalefeti yazdı: “23. dönem işletme toplu iş sözleşmeleri müzakereleri

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

NACİ ÖNSAL'IN
KONUŞMASI

sırasında yapılan yasal düzenlemeyle, hava taşımacılığı işkoluna grev yasağı getirilmiştir. Getirilen grev yasağını protesto eden Hava-İş Sendikası üyesi 305 işçi bu nedenle işten atılmıştır. 12 işyeri sendika temsilcisi ve kurul üyesi olan bu işçiler, tekrar işe başlatılmaları, bağitlanılmak istenilen toplu iş sözleşmenin ön koşulu haline gelmiştir. Bu haklı isteği yerine getirmeyen ve akçalı konularda da işçilerin reel ücret kayıplarını karşılamayan çoğunluk kararına karşıyız." ve 7 Kasım tarihinde 6356 sayılı Kanun yürürlüğe girdi. Bu Kanun yürürlüğe girerken de, bir evvelki kanunla hava taşımacılığına getirilmiş olan grev yasağı tekrar çıkartılarak, düzeltilmiş oldu. Türk-İş bunu ve diğer grev yasaklarını azaltmak, sınırı daraltmak noktasında büyük bir gayret içerisinde oldu.

Ne yazık ki bir sonraki toplu iş sözleşmesinde de Türk Hava Yolları yönetimiyle Hava-İş Sendikamız anlaşamadı. Hepinizin bildiği gibi 16 Ocak 2013 tarihinde başlayan görüşmeler yürümedi ve peşinden 15 Mayıs 2013'te uygulanmak üzere bir grev kararı alındı ve bu grev kararı uygulanmaya devam ediyor.

Türk-İş 10 Nisan 2013 tarihinde yaptığı açıklamada, THY işverenlerinin uzlaşma tutumu karşısında, Hava-İş'in aldığı grev kararının arkasında olduğunu açıkladı. Maliye Bakanının "THY yalnız değildir" şeklindeki sözünü şiddetle kınadı.

Hepinizin bildiği gibi 6456 sayılı Kanunu takiben 9 tane yönetmelik çıkartılması gerekiyor. Bunlardan birincisi İşkolları Yönetmeliğiydi, ilk olarak da o yayımlandı. İşkolları Yönetmeliği 2012 yılının sonunda yayımlandı. Burada süreme de tecavüz etmemek gayreti içerisinde, Sayın Başkanın da müsama hasına sığınarak bir-iki hususu ifade etmem lazım.

Çalışma Bakanlığı bu işkollarını düzenlerken, NACE üzerine bina etmek gibi bir gayret ve yaklaşım içerisinde. Hepinizin bildiği gibi bu NACE Avrupa Birliğinin meslekleri iktisadi faaliyet kollarına göre yaptığı bir istatistikî kodlama sistemidir. Avrupa Birliği bunu uygulaya geliyor. Ama teknoloji değiştikçe, meslekler değiştikçe bu NACE'de revize ediliyor. Şu anda gündemdeki revize edilmiş NACE 2 ve kodlama sistemi de de-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

NACİ ÖNSAL'IN
KONUŞMASI

ğışıyor. Dört haneli rakamla başlayan kodlama, bugün altı haneli, belki bir süre sonra daha da yükselecek. Çünkü meslekler kendi içinde de dağılıyor, daha spesifik hale geliyor. Teknoloji bunu zorunlu kılıyor.

Ayrıca bu iktisadi faaliyetlerin meslek esasına göre kodlanmasını Avrupa Birliği de keşfetmedi. Birleşmiş Milletler bunu ISIC başlığı altında yıllardır uyguluyor, ama bizim işkollarımızı buna uydurmamızı gerektiren hiçbir norm yok. Yeri geldiği zaman Avrupa Birliği normları deniliyor, yeri geldiği zaman ILO normları deniliyor. Bu normların hiçbirinde, işkollarının nasıl olacağına sayısına ilişkin bir düzenleme yok. Sözgelimi işte bizde 28 tane işkolu var, bu işkolu sayısı çoktur derken, bunu işte kaç indirirebiliriz tartışmalarını yaparken, örneğin bakıyoruz Almanya'da 8 tane işkolu var ve Almanlar oturmuşlar acaba bunu 4'de indirebilir miyizi tartışıyorlar. Yani böyle bir norm yok, Çalışma Bakanlığı kendi kendine bir norm yaratma gayreti içerisine girdi ve şunu gördük hep beraber. Eğer NACE esasına göre kodlanmış meslekler üzerinden işkolları belirlenerek, sendikalarımıza toplu iş sözleşmesi yetki de bu çizgi üzerinden verilmeye kalkılırsa, Türk endüstri ilişkileri sistemi büyük bir kaos içerisine girecek, bütün taşlar yerinden oynayacak.

Doğruydum yanıştı, iyiydi kötüydü, en çok biz dertlendik, ama 2821'le 22 sayılı Kanunların 29 yıllık uygulamasının sonucunda bazı şeyler yerli yerine oturmuştur. Eğer NACE esasına doğru giderseniz, bugün pek çok sendikanın yetkili olduğu işyeri ya da işletmelerde artık toplu iş sözleşmesi yapamayacak hale geleceği. Aynı işkolundaki sendikalar arasında çatışmaların başlayacağı, işkollarının tespit edilmesi için farklı sendikalar arasında işkolunun o ya da olmasına yönelik davaların başlatılıp götürülebileceği. Türk hukuk sistemi içerisinde de bu davaların yıllarca sürdüğünü de dikkate alırsak tam bir kaos.

Bu nedenle biz İşkolları Yönetmeliği çıkarken Türk-İş olarak iki koşul öne sürdük. Tamam, bir emek sarf etmişsiniz, istatistiki değerlendirmedir, buna da itirazımız yok. İşkolları sayısına iyi kötü, işte sayının 28'den 20'ye düşmesi üzerinde

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

NECDET BASA'NIN
KONUŞMASI

de bir birliktelik sağlandı, ama gelin burada iki şey yapalım. Birincisi, bir sendikanın yetkili olduğu ve toplu iş sözleşmesi yapageldiği işyeri ya da işletmede, o sendika yetkisini sürdürdüğü sürece işkolu değişikliği talebinde bulunamaz. Evet, bunu başardık, İşkolları Yönetmeliğinin 4. maddesine yazıldı.

İkincisi, evet NACE çok güzel iyi, revize edilmiş NACE daha da güzel. Ama Türkiye'de yaşayan bazı meslekler, şu anda Avrupa Birliğinde yok ya da tanım karmaşası var. O halde dedik ki, buraya kodlamadan numara koymadan var olan bazı işkollarını ve işleri kodsuz olarak yazalım, bunu da başardık. Böylece mevcut ve örgütlü sendikalar arasında olası bir kavganın önünü kapatmaya, bir çatışmayı engellemeye, birlikteliğe her zamankinden çok daha fazla ihtiyacımız olduğu dönemde bir-birimize girmemize neden olacak bir düzenlemeyi önlemeye çalıştık ve önledik.

Bakın bugün burada Hava-İş Sendikamızın yaşadığı bir olayı değerlendireceğiz. Bu olay çok önemli, yalnız hiç unutmayın ki mozaığın bir parçası. Türk endüstri ilişkileri sistemi, Türk çalışma hayatı, Türk işçisi büyük bir saldırıyla karşı karşıya. Bunların hepsi birbiriyle bağlı, birbiriyle bir bütün teşkil ediyor ve asla bilinçsiz değil.

Onuncu Kalkınma Planını yayınladı hükümet, orada laf çevrildi. Arkasından Çalışma Meclisini topladılar. Çalışma meclisini bu konuları görüşmeyiz dediğimiz konulardan seçtiler. Katılalım mı katılmayalım mı dedik. Diğer Konfederasyonlarımızla dirsek teması yaptık. Katılalım, bir kere daha söyleyelim, bir kere daha olmaz diyelim bu anlaşılınsın dedik, o nedenle katıldık. Ama işte bir hafta evvel orta vadeli program yayınlandı, orada açıkça Çalışma Meclisinin gündemindeki konularda hükümet ne yapmak istediğinin çok açık ifadesini koymuş. Peki, bu nedir? Bu nasıl bir diyalog anlayışı?

Beni, Türk-İş'i en çok rahatsız eden bir hususa daha değinmek istiyorum. Bu İşkolları Yönetmeliği ne yazık ki 26 Temmuz 2013 tarihinde İşkolları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair bir Yönetmelikle değiştirildi. Değişiklik, sizlere

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

biraz evvel sendikalar arasında ve Türk endüstri ilişkileri sisteminde kaos doğmasın diye ısrar ettiğimiz ve kabul ettirdiğimiz iki madde üzerinde oldu, ikisi de metinden çıkartıldı. Bunu iyi niyetle bağdaştırmak mümkün değildir.

Çalışma Bakanlığı taraflar arasından en azından bağımsız davranmak mecburiyetindeki bir bakanlıktır. Teraziyi ortasından tutması gereken bir bakanlıktır. Eğer Bakanlık bürokratları zahmet edip, Bakanlığın Kuruluş Kanununu okurlarsa, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı eğer taraf tutacaksa işçinin tarafında olması gereken Bakanlıktır, bu amaçla kurulmuştur bakanlık. Şimdi bunun aksini yaşıyoruz.

Sayın Başkan otoritenize sonsuz saygım var, sözümü tamamlayacağım. Aslında ben buraya bir tek cümle söylemek için geldim, bir tek şey söylemek için geldim. O da Türk-İş'in en yetkili organı Başkanlar Kurulumuzun 24 Eylül 2013 tarihinde yaptığı toplantıda ortaya koyduğu ifadedir. Başta Hava-İş Sendikamızın yürütmekte olduğu THY grevi olmak üzere, sendikalarımızın verdiği tüm mücadelelerin desteklendiğini, sorunların çözümüyle işçi hak ve özgürlüklerinin savunulması ve iyileştirilmesi doğrultusunda etkin bir işbirliği ve dayanışma içerisinde davranılacağı bilinmelidir.

Hepinize çok teşekkür ederim. (Alkışlar)

("Suskun Türk-İş istemiyoruz" ve "Yandaş Türk-İş istemiyoruz" sloganları atıldı)

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturma Başkanı)- Biz de istemiyoruz. Değerli konuklar, kendine göre kodlama yapan Çalışma Bakanlığında bahsetti değerli dostum, ama o bugünkü Çalışma Bakanlığı tabii. O tarihte bak orada ne yazıyor? Çalışma Bakanlığı emekli müsteşarı diyor, o zamanki değil. İkincisi, umarız dileriz tabii bu çabalarınız sonuca ulaşır, bu emekleriniz karşılıksız kalmaz. Değerli katılımcıların ifade ettikleri şekliyle *"suskun Türk-İş istemiyoruz"* onu bir de pozitif yönüyle ele alın lütfen. Rahmetli Seyfi Demirsoy zamanında ifade edildiği

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

şekliyle "suskun Türk-İş" filan değil, "Ankara'da yeniden Türk-İş vardır" denilmesini istiyoruz. Anlaştık mı? (Alkışlar)

Değerli arkadaşlar, umarız dileriz bugün bu haklı direnişinizin bir miladı olur, bugünün anısına siz İstanbul'a gideceğiniz için Değerli Başkanımızdan istirham edelim, sizin plâketinizi biraz önceden versin. Mümkün mü efendim? (Alkışlar)

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİOĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı)- Efendim Naci Bey adına TEMA'ya 10 adet fidan bedeli Barolar Birliği tarafından ödenmiştir. Birileri ağaçları katlederken, biz ağaç dikiyoruz. (Alkışlar)

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Plâketimizi takdim ettik, çok teşekkür ederiz Sayın Başkan.

Değerli dostlar, şimdi tabii bu güzel Ekim sabahında memnun, mesut, mutlu, müreffeh Türkiye'yle başlayan cümleler kurmak isterdim, ama bizzat Türkiye Barolar Birliğinin saygıdeğer Başkanının sizlerle ilgili bir durumu değerlendirirken, trilyonlardan değil kuruşlardan bahsediyoruz dediği bir ortamda, tabii ki böylesine güzel cümlelerle başlayamıyorum. Onun da açıkçası sıkıntısını çekiyorum. Sendikal hareket kan kaybediyor. Öyle zannediyorum ki hepiniz bu tespitle benimle hemfikirsiniz. Güç ve güven yitiriyor.

Değerli dostlar, güç yitirirsiniz yine toplarsınız, fakat yitirdiğiniz güveni yeniden kazanabilmeniz fevkalade zordur. Son cümlem; yeryüzünde iki duygu vardır giderse bir daha gelmez ya da çok zordur. Bunlardan bir tanesi aşktır, öbürü de güvenlidir. (Alkışlar)

Evet, hiç daha fazla uzatmıyorum, bakın orada ne yazıyor? "Emekçinin sesi yükseliyor" işte burası ona uygun bir ortam. Yalnızda Türkiye Barolar Birliği var, Hava-İş Sendikasının Sayın Başkanı Atılay Ayçin Beyefendi, hadi bakalım sesiniz yükselsin. Buyurun istediğiniz yerde konuşun. (Alkışlar)

("Onurlu Hava-İş, hep hep direniş" sloganları atılıyor)

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA “UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

ATILAY AYÇİN’İN
KONUŞMASI

ATILAY AYÇİN (Hava-İş Sendikası Genel Başkanı)- Değerli konuklar, ben öncelikle Türkiye Barolar Birliği Başkanı'nın şahsında Barolar Birliğimize teşekkür etmek istiyorum. (Alkışlar)

513 gündür işten çıkarılan 305 kişiyle sürdürdüğümüz direnişimiz ve 163 gündür haklı taleplerimize olumlu bir cevap ve olumlu bir anlayış bulamadığımız için 15 Mayıs 2013 tarihi itibarıyla başlatmış olduğumuz grevimiz devam ediyor.

Ben Barolar Birliğine teşekkürümü sunmakla birlikte, bugün bizleri burada yalnız bırakmayan DİSK Konfederasyonu yönetimine, diğer sendikacı arkadaşlarıma, sendikal güç birliğini temsilen bulunan arkadaşlarıma, farklı Konfederasyondan olsa da Çelik-İş üyesi kardeşlerime, diğer AVM'deki işçi arkadaşlarıma ve tabii bu 513 gün dile kolay arkadaşlar. Yağmurun çamurun altında, ayazın karşısında, sadece AKP'nin saldırılarına göğüs gererek değil, her türlü iklim şartlarına da boyun eğmeden direnen Hava-İş'in onurlu üyelerine saygılarımı ve sevgilerimi sunuyorum. (Alkışlar)

Birileri bizi kamuoyuna hep işine geldiği gibi sundu. Du-dağımızın ruj rengiyle tartışıldık biz. Üniformamızın etek boyuyla tartışıldık biz; üniformaların Vakko'ya mı, Beymen'e mi verilmesiyle tartışıldık biz; üniformalarımızın hangi ajanslara verilmesi gerektiğiyle tartışıldık biz; Türk Hava Yollarının verdiği uçak siparişleriyle tartışıldık biz, Türk Hava Yollarının Afrika'nın en ücra köşelerine uçan tek şirket olduğu övünçleriyle tartışıldık biz; Türk Hava Yollarının dünya krizinin yaşandığı günümüzde nakit kâra geçen tek şirket olduğu gerçeğiyle tartışıldık biz; Türk Hava Yolları yönetiminin havacılıktan anlayan en başarılı atanmış bürokrat yönetimlerden oluştuğuyla tartışıldık biz, ama biz o yaldızlı vitrinin arkasındaki mutfakta çalışan gerçek emek sahiplerinin, Afrikalı kölelerin çalıştığı şartlara benzer şartlarda çalıştırıldığını hiç tartışmadık. (Alkışlar)

Evet, Türk Hava Yolları dünyanın ve Avrupa'nın sayılı şirketleri arasında bir şirket; peki, bu şirketi bu noktaya kim ge-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

ATILAY AYÇİN'İN
KONUŞMASI

tirdi? Buradaki insanlar getirdi. Hiçbir havayolu uçağı kalkmayan meydanlardan Türk Hava Yollarının uçağı kalktı. Hiçbir meydana iniş verilmeyen inilmeyen meydanlara Türk Hava Yollarının uçakları indi. Kimin talimatıyla? Hamdi Topçu'nun, Temel Kotil'in talimatıyla. Hamdi Topçu kim? Fırıncı, Temel Kotil kim? Otogazcı. Sivil havacılığın şu an genel müdürlüğünü yapan kim? İstanbul Büyükşehir Belediyesi Otobüs İşletmesinin garaj müdürüydü. Otogazcı, makasçı, fırıncı Türk Hava Yollarına yönetici oldu. (Alkışlar)

Olabilirler, biz bu ülkenin yurttaşlarının vatandaşlarının kendi özgüvenleri, kendi bilgi ve bilinç seviyelerine uygun yerlerde olmalarından şikâyetçi değiliz. Ama hep söylerim; havada uçurtma uçurmasını bilmeyenler, o uçurtmanın fiziki şartlarda nasıl uçtuğı konusunda bilgi sahibi olmayanlar, değil uçağı uçurmak, uçağı elini bile dokunamazlar, korkarlar. Bunlar şirkete öyle geldiler.

Hep söyledim, Hamdi Topçu'yu havaalanının göbeğine bırakın, Türk Hava Yollarının Genel Müdürlük binasını bulun deyin, bulamaz. (Alkışlar)

Temel Kotil'i meydanın girişine bırakın, hosteslerin ve kaptanların dinlenme odası nerededir bulamaz. Eğer onların soförleri şirkette eski çalışan insanlardan oluşan deneyimli ve tecrübeli insanlar olmasa, onlar yalnız başlarına şirketin yolunu bulamazlar. Çünkü onlar şirkete işleri olmadığı zaman, kendi özel işlerinden ayırabildikleri zamanlarda gelen insanlar. Şu an her ne kadar Türk Hava Yollarında bir yönetim var ise de, o yönetim tamamen göstermelik bir yönetim. Üç kişilik icra kurulu var, üç kişilik icra kurulunun bir başı var Hamdi Topçu. Twit atmaktan başka hiçbir işten anlamıyor. (Alkışlar)

Oturuyor, en son kurban bayramında Rize'de köyüne gitmiş, köyünde odun ateşinin başında çay yapmış, çay içiyormuş, bunun twitini atıyor. Onun çay içtiğı günde Türk Hava Yollarının iki pilotu kaçırılıyor, ölüm tehdidiyle karşı karşıya. Kendisini ajans muhabiri arıyor "*kaçırılan pilotlarla ilgili ne söyleyeceksiniz görüşlerinizi alabilir miyiz?*" dediğinde, ben şu anda

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA “UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

ATILAY AYÇİN’İN
KONUŞMASI

köyde tatildeyim, dönünce açıklama yapacağım diyor. Bu şirket bu anlayış yönetiyor, onun için bu örnekleri verdim. (Alkışlar)

Az önce Türk-İş yetkilimiz kendisi atanmış bir arkadaş olduğu için, uzun yıllar da işveren sendikalarında görev yaptıktan sonra Türk-İş’te çalışma olanağı bulduğu için, ona cevaben bir şey söylemeyeceğim. Kendisine bir karton çizilmiş kalıp, o kalıbın içinde bir şeyler söylemeye çalıştı, ama ben onu da elini vicdanına koymaya davet ediyorum. Allah aşkına Hamdi Topçu Türk Hava Yollarının yolunu bilmiyor da, Türk-İş’in Genel Başkanı grevin nerede yapıldığını biliyor mu? (Alkışlar)

“Her yer direniş, onurlu Hava-İş” sloganları atılıyor

Yine aynı Türk-İş yönetimi bizim hangi gerekçelerle greve çıktığımızı biliyor mu? Bilmiyor. Onun için *“efendim şu tarihte protesto ettik, şu tarihte Başbakan’a ilettik, şu tarihte Cumhurbaşkanına ilettik”* ayıptır. Bir Konfederasyon yönetimi dürüst olmak mecburiyetindedir her şeyden önce. Yapamadıysan çıkarsın, bana muhalif bir sendikanın direnişine sahip çıkmak istemiyorum dersin, sana saygı duyarım. (Alkışlar)

Ama bunu saklayacaksın, *“efendim biz Türk-İş yönetimi olarak İstanbul’a gittik toplantı yaptık, Sayın Ayçin’i aradık, Ayçin bizi kabul etmedi”* diyeceksin, 230 kişinin dönüşüne onay vermiş Türk Hava Yolları işvereni, ben olmazsa olmaz 305 demişim. Böyle bir şey olmadı da, olsaydı bile ben 305 derdim, çünkü doğrusu 305’in işe dönmesi. (Alkışlar)

Bunların hiçbirisi olmadı. Şimdi kalkacaksınız, efendim etik söyledik demeyin. Bir kez daha söylüyorum; gölge etmeyin başka ihсан istemiyorum. (Alkışlar)

Değerli arkadaşlar, değerli konuklar; gerçekten önemli bir sempozyum. Haklı olduğumuz, tartışmasız haklı olduğumuz bir konuda, haklı isyanınızı ve çılgılığınızı duyuramamak kadar acı bir şey yoktur. Tartışmasız haklıyız. Az sonra Hukuk Müşavirimiz Sayın Abdi Pesok bütün çıplaklığıyla hukuki süreci anlatacak. O alana girmemeye özen göstererek birkaç noktanın başlıklar halinde hatırlatılmasına çalışacağım.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

ATILAY AYÇİN'İN
KONUŞMASI

Bugün Türk Hava Yolları ve Hava-İş bünyesinde yaşananlar, 10 yıllık bir baskı sürecinin sonucudur arkadaşlar. Yani dünden bugüne gelinmedi. Türk Hava Yolları yönetimi ve AKP ittifakı, Türk Hava Yollarında tüm diğer iş kollarında ve işyerlerinde yaptıkları gibi, mevcut sendikayı önce yandaşlaştırabilmenin yollarını aradılar. Baktılar ki bu duvar aşılmıyor, kale gibi duruyor karşısında bir Hava-İş; aşamadılar. O zaman bu kaleyi içeriden kuşatmanın yollarına girdiler ve delege seçiminden Genel Kurulumuza kadar *-sendikacı arkadaşlarım buradadır-* ani gece baskınları yemesine kadar Başbakanlık adına gelen denetleyiciler tarafından ani gece baskınları yiyip, kasamız açtırılincaya kadar, kasadaki paramızın miktarı sayılincaya kadar gece baskınları yedik.

Delege seçimlerimizde listelerimize müdahale edildi, bölge milletvekilleri aradılar. O PKK'nın listesinden çıkacaksınız diye tehdit edildiler. PKK'lı benim. PKK'nın listesi benim listem. Ama gerçekten bu ülkenin bütün insanlarıyla, bütün renkleriyle bir arada yaşayabilmesi için yarın bu ülkenin bağımsızlığı, özgürlüğü ve demokratik bir ülke olması konusunda canının verilmesi gerektiği noktada canımı ben mi veririm, onlar mı verir? Bunu o gün geldiğinde anlarız. (Alkışlar)

Biz bu ülkenin insanlarıyız, biz bu ülkede yaşamaktan onur duyuyoruz, ama biz bu ülkenin Tayyip Erdoğan'ın cemaatlere ve tarikatlara teslim ettiği bir Türkiye olmasını istemiyoruz. Bağımsız, özgür ve demokratik bir Türkiye olmasını istiyoruz. (Alkışlar)

("AKP'ye teslim olmayacağız" sloganları atıldı)

Evet, 513 gündür olmadık, bir 513 gün daha devam etse olmayacağız. Değerli arkadaşlarım, işten atılan arkadaşlarımızın işten atılış gerekçesi, yapmış olduğumuz basın açıklamasının yasa dışı eylem olarak tarif edilmesi ve o eyleme katılan arkadaşlarımızın yasa dışı eyleme katılmış olmaları gerekçe gösterilerek ve hiçbir işkolunda yerinde rastlanılmayan bir biçimde SMS'lerle arkadaşlarımızın iş akitlerinin feshi yapıldı ve kendilerine duyuruldu.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

ATILAY AYÇİN'İN
KONUŞMASI

Şimdi bir arkadaşımız kendisine SMS yoluyla nerede tebligat yapıldığını ve üzerindeki üniformanın hunharca nasıl çıkarılarak kendisinin yurtdışından şüpheli yolcu statüsünde buraya getirildiğini, bütün çıplaklığıyla anlatacak. Onun da konusuna girmek istemiyorum.

Atılan arkadaşlarımızın işe iadesiyle ilgili başlattığımız direniş, açtığımız işe iade davaları bir bir kazanıldı. Cumhuriyet Halk Partisinin grev yasaklamasıyla ilgili Anayasa Mahkemesine yapmış olduğu başvuru sonrasında, 6356 sayılı Yasada yapılan düzenleme sırasında vermiş olduğumuz direnişin ve oluşturduğumuz uluslararası baskının sonucunda AKP iktidarı, grev yasaklamasıyla ilgili düzenlemeyi ortadan kaldırdı. Ancak kendi yanlışını görüp düzeltirken, o yanlışın mağduru olan 305 arkadaşımızın işe iadesi konusunda verdiği sözü tutmadı.

Neydi o söz? Eğer 305'in işe iadesiyle ilgili davalar, işe iade şeklinde sonuçlanırsa söz veriyorum, namus ve şeref sözüdür diyen Hamdi Topçu ve namus ve şeref sözünü verdiği isimleri sayıyorum. Başta Sayın Süleyman Çelebi CHP milletvekilleri, Musa Çam, Erdoğan Toprak, Orhan Ayaydın, Hamza Akif Çebi, Mevlüt Aslan. Altı CHP'li milletvekili önümde "namus ve şeref sözüdür, mahkemedен işe iade kararı verilirse işbaşı yaptıracağım" dedi. İlk 34 kişinin işe iade kararını aldık, Hamdi Topçu'ya gittik, Süleyman Çelebi ben Eyüp Taslanoğlu. Evet, Hamdi Bey verdiğiniz sözün arkasında durmanı bekliyoruz dediler. Eğer işe iadeler yapılırsa ben de söz verdim, toplu sözleşmenin bitirilmesi konusunda elimi taşın altına koyacağım dedim.

Ben böyle bir söz vermedim dedi. "Namus ve şeref sözü verdin" dediler, "ben öyle bir söz vermedim" dedi. Çok sıkışınca, "Yargıtay onaylasın namus ve şeref sözünü şimdi söylüyorum" dedi bu milletvekillerinin önünde. Yargıtay onadı, gittik. Mevlüt Aslanoğlu üçüncü kattan kendisini aşağı atacaktı, isimlerle konuşuyorum. "Ben öyle bir şey söylemedim" dedi. Arkadaşlar, bütün çıplaklığıyla anlatıyorum.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

Şimdi grev yasaklamasıyla ilgili kendimizi yırttık, bütün muhalefet partilerine gittik. Yapmayın etmeyin, dünyada eşi benzeri olmayan bir şey yapıyorsunuz, bu yanlış hesap bir yerden döner, ama bu arada görülen zararın ve ziyanın altında kalırsınız dedik. Her konuda bülbül gibi şakıyan Başbakan, "efendim sendikanın size yönelik bir suçlaması var, dünyanın hiçbir devletinde olmayan bir yasaklamayla hava taşımacılığı işkolunu grev yasağı kapsamına alıyorsunuz ne diyorsunuz" dediler. Sağa baktı sola baktı, "yani dünyada olmaması bizde olmayacağı anlamına gelmez" dedi. "Hiç değilse bu konuda bir numara olalım" dedi. Sana da o yakışır Başbakan, iş kazalarında birinci olmakla, verdiği sözü tutmamak yakışır sana. (Alkışlar)

Evet, grev yasağında sözünde durmadı...

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Bir dakikanızı rica edebilir miyim? Lütfen değerli arkadaşlar artı iki dakikasını sona erdi, izin verir misiniz bir beş dakika daha verelim? (Alkışlar)

Buyurun efendim.

ATILAY AYÇİN (Hava-İş Sendikası Genel Başkanı)- Sayın Başkanım çok teşekkür ediyorum. Yani 513 günü, 10 yılı daha doğrusu 15 dakikaya sığdırmak çok zor, olabildiğince de salonun tansiyonunu yükseltmemeye çalışıyorum. Çünkü Genel Kurul değil burası, bir sempozyum. Verilerin ve bilgilerin anlaşılır olması gerekir. Onun için ses tonumu yükseltmeden, kürsü psikolojisine girmeden konuşmaya çalışıyorum.

Derdimiz çok, ama derdimizi anlatacak yer bulamıyoruz. Onun için bu toplantıyı çok önemsiyoruz. Bir kez daha Türkiye Barolar Birliğine teşekkür ediyorum arkadaşlar. (Alkışlar)

305 arkadaşımızla başlattığımız direniş 513. gününde. Sağ olsun sendikal güç birliği başta olmak kaydıyla DİSK, CHP il ve ilçeler verdikleri desteklerle bizi ayakta tuttular, bugüne kadar geldik, ama hazıra dağ dayanmazmış derler ya, şimdi o noktadayız.

ATILAY AYÇİN'İN
KONUŞMASI

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA “UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

ATILAY AYÇİN’İN
KONUŞMASI

Arkadaşlarıma bir sözüm var, benim namus ve şeref sözüm onlarınkine benzemez. Namus ve şeref dedim mi kelleyi veririm. Namusum ve şerefim üzerine söz veriyorum, sizi yalnız bırakmadım yalnız bırakmayacağım. (Alkışlar)

Bedeli ne olursa olsun sonuna kadar devam. Şimdi tabii biz hep grevle uğraşmıyoruz arkadaşlar. Bir tek 305’le uğraşmıyoruz. Biz aynı zamanda hukuksuzlukla uğraşıyoruz. Yani işkolu itirazımız, az önce Türk-İş’in yetkilisi dedi ki, “efendim biz işte buna karşı çıktık, ama iki maddeyi kabul ettirdik” dedi. “Yetkisi devam ettiği süre içerisinde toplu sözleşme yapma yetkisine sahip sendikanın, toplu sözleşme yaptığı süreç içerisinde işkolu itirazı yapılamaz maddesini kabul ettirdik” dedi. Yanlış anlamadım değil mi?

Arkadaşlar bizim dördüncü dönem iş sözleşmesinin işkolu itirazı, dördüncü dönem sözleşmemizin uyuşmazlık aşamasına yakın bir yerde yapıldı ve şu an *teknik hava taşımacılığı* işkolundan çıkarılmış, *metal işkolunda* bir işkolu olarak işlem görüyor. İtirazımız var ayrı, ama biz bunu da yaşadık, bunu da yaşıyoruz. Şu an hava taşımacılığı işkolu, metal işkolu kapsamında gösterildi. Oysaki daha önce bu konuda yine işverenin ve Çelik-İş’ten üye işçi arkadaşlarım yanlış anlamasınlar, sizinle değil problem. Hak-İş’e bağlı Çelik-İş Sendikası işverenin yedeklemesi olarak iki koldan itiraz ettiler, bakım üssünün hava taşımacılığı işkolunda olmaması şeklinde dava açtılar. Mahkeme lehimize karar verdi, Yargıtay onadı. Rahat durmadılar, bu dönem yine işkolu tespiti istediler. Bakanlıkça yapılan teftiş sonrasında, bakım üssünün metal işkolu kapsamında olması gerektiği şeklinde rapor verdiler ve şu an metal işkolu kapsamında.

Eğer itirazımız kabul görmezse, Teknik A.Ş’de yaptığımız dördüncü dönem sözleşme, son dönem sözleşmemiz olacak. Bir yanıla bununla uğraşıyoruz, işkolu itirazıyla uğraşıyoruz, bir yanda 305, bir yanda grev, bir diğer yanda da arkadaşlar reddi hâkimin reddine oyununu oynuyoruz. Reddi hâkimin reddine, reddi hakimin reddine, reddi hakimin reddine. Bıktık, bıktık, usandık. Derdimizi anlatamıyoruz.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

60-65 yaşındaki mesleki hayatının finalini yapacak Abdi Bey avukatlık dönemine döndü. Evet, tez yazıyor, savunma yazıyor, dilekçe yazıyor, az sonra anlatacak. Mahkeme koridorları, icra takipleri, icra mahkemeleri, hâkimden hâkime koşturmaktan asıl işlerimize zaman ayıramıyoruz, bir de önümüze geldi Genel Kurul çattı. Türkiye’de olmayan bir Genel Kurul süreci yaşıyoruz. Dört muhalif liste var karşımızda. Dört muhalif listenin delege adaylarını işveren yazıyor, işyerine veriyorlar. Bunlar kazanmazsa herkes kendisine yer arasın. Bir de bununla uğraşıyoruz.

Yani böyle bir abluka, böyle bir baskı altındayız ve bu ülkenin Başbakanı, bakın bu ülkenin Başbakanı Ortadoğu’yu çözdü, kürtajı çözdü, eğitimi çözdü, askeri çözdü, üniversiteleri çözdü, yargıyı çözdü, Orta Doğu’nun ormanını da böldü, şimdi bütün işi bitirdi işsizlikten dolayı bindiği uçakta uçağın kabin amirine “*bu dönem sizin Sendikanın Genel Başkanını götüreceksiniz değil mi*” diyecek zaman yaratmaya çalışıyor.

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Sayın Başkan toparlar mısınız lütfen?

ATILAY AYÇİN (Hava-İş Sendikası Genel Başkanı)- Tabii ki Sayın Başkan. Değerli arkadaşlarım, bu şartlarda ciddi bir ablukayla karşı karşıyayız. Basın burada varsa kusura bakmasınlar, sesimizi soluğumuzu duyuramıyoruz, kendimizi anlatamıyoruz. Yazamıyorlar, gösteremiyorlar, yazanlar çizenler işten çıkarıldı. Bunları burada söylemek istemiyorum. Arkadaşlarımız daha fazla zarar görmesinler diye. Gerçekten Türkiye sendikacılık hareketi burada bir sınav veriyor Hava-İş üzerinden. Bu bir tasfiye hareketidir, bu bir yok etme hareketidir, bu yandaşlaşmayanlara verilen bir örnek cezalandırmadır.

Biz teslim olmadık, teslim olmamakta kararlıyız, ama diyoruz ki; kaybetmek istemiyoruz, kaybetmemek için sesimizi Türkiye’ye, dünyaya duyurmaya ihtiyacımız var, bize destek olun, bizim yanımızda olun, sesimiz olun, çığığımız olun, isyanımız olun biz bu işi başaracağız. (Alkışlar)

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

(“*Zafer direnen emekçinin olacak*” sloganları atılıyor)

ATILAY AYÇİN’İN
KONUŞMASI

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Sayın Başkanca çok teşekkür ediyoruz. Hava taşımacılığı Metal-İş herhalde uçağa asıldı, uçuranın insan olduğu unutulmuş, uçağı sadece metalden zannediyoruz. Böyle bir şey bu Sayın Başkan herhalde.

Değerli dostlar, hak denildiğinde hukuk denildiğinde Türkiye Barolar Birliğimizin yanınızda olduğunu ve yoldaşınız olduğunu biraz önce ifade etmiştik zaten. O itibarla Sayın Başkan oradan konuştu, kendinizi nasıl daha iyi ifade edecekseniz, nasıl sesinizi karşı tarafa daha etkin bir biçimde ulaştırabileceğinizi düşünüyorsanız, nasıl rahat ediyorsanız orada o şekilde konuşunuz. Hiçbir sınırlamamız söz konusu değildir. Bu şekilde belki de asıl amaç görmeyen gözlerin görmesi, duymayan kulakların duymasıdır. Kanamayı unutmuş olan vicdanlar belki bu şekilde kanamaya başlayabilir. Dileğimiz temennimiz budur, bu toplantının amacı da zaten budur.

Değerli konuklar, gündemimizin bu bölümünde hukuki değerlendirme yapacağız programa göre. Hukuki değerlendirme deyince, ister istemek aklıma tabii hemen Metin Feyzioğlu Hocanın kendisine yöneltilen, özellikle Balyoz ve Ergenekon davaları gibi sorulara karşı verdiği cevap geliyor. Metin Hoca *"ben hukuk hocasıyım, ben hukukçuyum, bunları siyasetçilere sorun"* diyor.

Türk Hava Yolları grevi bağlamında, Türk Hava Yollarının Hava-İş Sendikasının 1974'ten beri hukuk bölümünde görev yapan, şu anda da baş hukuk müşaviri olan Sayın Av. Abdi Pesok meslektaşımızın ne söyleyeceğini doğrusu ben de merak ediyorum. Hukukun neresine nasıl sığdıracak? Doğrusu çok merak ediyorum. Hak var mı, hukuk var mı, insaf var mı, izan var mı bu uygulamada?

Sayın Pesok buyurunuz efendim, söz sizin. (Alkışlar)

Av. ABDİ PESOK (Hava-İş Sendikası Baş Hukuk Müşaviri)- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Saygıdeğer emekçiler ve saygıdeğer emekçi dostları; sözlerime başlamadan hepimizi saygıyla selamlarım. (Alkışlar)

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

ABDİ PESOK'UN
KONUŞMASI

Konumuz Türk Hava Yolları grevinin hukuk karşısında ir-
delenmesi. Devletlerin var oluş ve kuruluş amacı ve gerekçe-
si; toplumda zayıfın güçlü tarafından ezilmesini ve istismarını
önleyecek, var oluş hakkını soruyacak toplumsal düzene olan
ihtiyaçtır. Devlet bu ihtiyaç ile başlamış, gelişerek laik, demok-
ratik, sosyal, hukuk devleti düzeyine ulaşmıştır. Ülkemiz de
Anayasamıza göre laik, demokratik, sosyal bir hukuk devleti-
dir. Hukuk devletinde yasama, yürütme ve yargı erkleri birbi-
rinden bağımsızdırlar.

Bu erkler içinde en önemlisi de yargı erkidir. Çünkü bir ül-
kede bağımsız bir yargı yok ise, *-özellikle altını çiziyorum-* bir
ülkede bağımsız bir yargı yok ise, diğer erklerin varlığı hukuk
devleti olmasını sağlayamaz. (Alkışlar)

Türk Hava Yolları işletmesiyle, bu işletmede çalışan işçile-
rin yasal ve fiili temsilcisi Hava-İş ve üyeleri arasındaki hukuki
uyuşmazlıklar, 15 Mayıs 2013 tarihinde başlayıp halen devam
etmekte olan yasal grevden çok önce başlamıştır. Bunu özel-
likle belirtiyorum, maalesef gündeme sadece bu yasal grev ve
direniş dolayısıyla geldi. Oysa bu hukuksuzluklar çok önce
başladı. Kamuoyuna biz de duyuramadık, kamuoyu da bu ko-
nuyla yeterince ilgilenmedi.

Ben başlıklarla bir işkolu gülmecesiyle başlayacağım, üç
ana konuya değineceğim. 2009 yılında Türk Hava Yollarının
bir ünitesi olan teknik Hak-İş Konfederasyonuna bağlı Çelik-İş
Sendikasıyla işverenin güdümlü bir şekilde eşgüdüm içerisin-
de, aynı dilekçenin altındaki imzalar sadece farklı olmak haliy-
le Bakanlığa yapılan itirazla başlamıştır.

Sayın Genel Başkanımızın söylediği gibi, burada bulunan
emekçi Çelik-İş kardeşlerimizi bu konunun dışında tuttuğu-
muz, onlara gerçekten saygı duyduğumuzu özellikle belirt-
mek isterim, ama bu anlattıklarım bir gerçektir, maddi gerçektir,
hepsi resmi evraklarda mevcuttur.

Çünkü işveren Hak-İş'ten talep etti, gel beraber bu konuyu
Hava-İş'in gündeminden ve de portföyünden çıkaralım istedi.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

ABDİ PESOK'UN
KONUŞMASI

Sonunda dava kazanıldı Hava-İş tarafından, ama tam iki yıl uğraştılar arkadaşlarım. Sanki hiçbir şey olmamış gibi, bu konuda hukukçu arkadaşlarımız bilirler, kesinleşmiş karar olan konuda yine bu ihtilaflar gündeme geldiğinde, yine bir iktidardaki siyasi partinin talebi üzerine yine aynı Konfederasyona bağlı, aynı Sendika tarafından bir itiraz daha yapıldı. Sanki hiçbir şey olmamış gibi, daha önce bu konu yargı kararına bağlanmamış gibi Bakanlık aynı işletmeyi bir daha tespit etti metal işkolunda diye.

Arkadaşlar biz süresi içerisinde Hava-İş olarak hemen davamızı açtık. Dava dilekçesi Bakanlığa ulaştı -*dikkatinizi özellikle çekiyorum*- Bakanlığa ulaştığından bir hafta sonra baktılar ki biz bu davayı da kazanacağız, gerekçelerimiz ortada, İşkolları Yönetmeliğini değiştirdiler. Hem de 6356 sayılı Yasada belirtilen usullere uymadan Bakanlığın iki dudağı arasında değiştirdiler.

Sendikacı arkadaşların da dikkatine özellikle sunuyorum. Daha önce işkolları tüzük halinde düzenlenirdi. Bu yasayla tüzüğü yönetmelik haline getirdiler, şimdi bakanlık akşam yatıp sabah kalkıp ben bu yönetmeliği değiştirdim, işte filan sendikanın şu işyerlerini, bana yakın sendikanın işkoluna koydum diyebilme hakkına sahip. Hukuk devletinde yapılacak olan nedir? Danıştay'da dava açmak; biz de bu konuda davamızı Danıştay'da da açtık, o da devam etmektedir. İşkolları gülmecesi bu durumdadır.

Bir önceki toplu iş sözleşmesi döneminde, Hava-İş Sendikasına Çalışma Bakanlığı tarafından yetki verildiğinde, THY işverenin yetki itirazıyla da karşılaşmıştır. Hava-İş Türk Hava Yollarında 50 yıldır toplu iş sözleşmesi imzalamaktadır. Hava-İş'in yetkili olduğunu işveren de bilmektedir, çünkü çalışan herkes bizim üyemizdir ve herkesin aidatını kendisi ücretlerinden kesip Sendikamıza yatırmaktadır. Üyeliği konusunda belgeler elindedir, ama bilerek itiraz etmiştir.

Arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyetinde harç parasını yatıran herkes dilediği davayı açabilir. Ama bizim Medeni Kanunumuzun bir 2. maddesi var; objektif hüsnüniyet. Bu sadece bi-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

ABDİ PESOK'UN
KONUŞMASI

zım hukukumuzun ana hükmü değil, aynı zamanda evrensel hukuk anlayışının da bir odak noktasıdır.

Arkadaşlar, Medeni Kanununun 2. maddesi şöyledir; herkes haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken, dürüstlük kurallarına uymakla yükümlüdür. Bir hakkın kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz. İşte Türk Hava Yolları yönetimi, bu hukuk kuralına aykırı bir şekilde bile bile yetki itirazında bulundu.

Yetki ihtilafı 16 ay sürdü, sonunda yargı kararıyla Türk Hava Yolları işletmesinde yetkili olduğumuz tespit edildi. Toplu iş sözleşmesi prosedürü tamamlandı, grev kararı alındı. Grev uygulamasına iki gün kala *-dikkatinizi çekiyorum-* yani 16 ay yargı süresi, 3 ay toplu iş sözleşmesi prosedürü, 19 ay sonra ve grev kararının uygulanmasına iki gün kala o malum yasa, hem de korsan taksilerle ilgili bir yasanın içerisine üç gün içerisinde konulmak suretiyle hava taşımacılığı işkolunda grev yasağı getirildi. İşte 305 kişinin gündeme gelmesini gerektiren konu, hak arama mücadelesi bu şartlarda başladı.

Dünyada örneği yok bunun, Sayın Başkanımız anlattı, o konuya bir daha değinmeyeceğim. İşte bu dönemde çalışanlar, demokratik hak kullanımı çerçevesinde *-altını çiziyorum-* demokratik hak kullanımı çerçevesinde sendikanın düzenlediği basın açıklamasına katıldılar. Sırf bu sebeple kamuoyunda 305 kişinin işten çıkarılması diye karşılaşılan konuyla karşılaşıldı, 305 kişi bir yazılı bildirim dahi yapılmadan SMS'lerle işten çıkartıldı.

Açılan işe iade davalarının tamamı kazanıldı yerel mahkemelerde, ama işte o bağımsız yargı dediğimiz noktaya geldiğimizde, bugün zafiyetin yerel mahkemelerden daha çok Yargıtay safhasına taşınmış olduğunu görmekteyiz. Bu olayda da gördük. Yargıtay 7. Hukuk Dairesi, 78 tane arkadaşımızın kararını onayladı, bunlar demokratik bir hak kullanımımızdır kanunsuz bir eylem değildir dedi. Buna karşılık Yargıtay 22. Hukuk Dairesi, ama dikkatinizi çekerim. 22. Hukuk Dairesinden işçiler aleyhine bozma kararı çıkmadan iki ay evvel, Türk Hava

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA “UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

ABDİ PESOK'UN
KONUŞMASI

Yolları Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Hamdi Topçu tarafından televizyonlarda 22. Hukuk Dairesi bu kararı bozdu diye beyanatı var. O beyanattan iki ay sonraki tarihle 22. Hukuk Dairesi tarafından bozuldu.

22. Hukuk Dairesi bozma kararına kendisi de tam inanmamış olacak ki, işçilerin demokratik haklarını kullanma hakkı vardır vesaire dedikten sonra, ancak ölçülü olmamıştır dedi. Bu ölçü nasıl bir ölçüyse, kararı okuyan hiçbir hukukçu halen bunu anlayamadık. Tahmin ediyorum ölçüsü, istek ve talimat olabilir mi? Ben bilemiyorum. Bu sehven olabilir diyoruz, biz ancak bu şekilde formüle ettik, iş yoğunluğundan olabilir veya bizim bilmediğimiz bir nedenle olabilir ve oldu, ama biz bilmiyoruz. Hukuken de bunun izahını yapamıyoruz.

24. dönem toplu iş sözleşmesinde uyuşmazlık çıktı bu son dönem. Prosedür tamamlandı, 15 Mayıs'ta yasal greve başladık. Hukuk devletinde kim olursa olsun, tüm özel ve tüzel kişilerin hukuka uyması zorunludur; eğer o devlet hukuk devleti ise. İşte bu noktada kamu teşekkülü olmayıp, özel şirket statüsünde olmasına rağmen, yöneticilerinin tamamı Türkiye'de iktidarda bulunan siyasi güç tarafından görevlendirilen ve bu sebeple kamu teşekkülü olmamakla birlikte, kamu teşekkülü vasfında veya mahiyetinde olan Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı yasalara uymamıştır. Tekrar altını çiziyorum, bu mahiyetteki şirket yöneticileri yasalara uymamıştır.

Bu tespit sadece bizim beyanımız değildir. Bu tespit mahkemelerin kararında belirttiği tespittir. 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Yasası grev ve lokavt uygulamasında, tarafların haklarını ve borçlarını ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir. Hava-İş bu yasaya baştan sona uymuştur. Türk Hava Yolları yasayı uymamıştır. Türk Hava Yolları sendikaya karşı grevin kanunsuzluğu davası açmıştır, dava reddedilmiştir. Reddedilen karar Yargıtay tarafından onanmıştır. Demek ki Hava-İş Sendikasının yasalara uygun hareket ettiğini yargı onaylamıştır. Dosya numarası İstanbul 2. İş Mahkemesi 2013/168.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

ABDİ PESOK'UN
KONUŞMASI

Hava-İş Sendikası Türk Hava Yollarına karşı dava açmıştır. Neden açmıştır? Özellikle dikkatinizi çekiyorum, 68. maddede, yani 6356 sayılı Sendikalar Yasasınının 68. maddesinde bir hüküm var ki, eski yasa maddelerinde de vardı aynı hüküm. Der ki, bir işyerinde veya işletmede grev yapılması halinde, greve başlayan işçinin yerine hiçbir surette başka işçi alınıp çalıştırılmaz, greve katılmayan işçiler greve katılanın yerine çalışamaz, dışarıdan işçi getirilip çalışamaz, yeni işçi alınamaz.

Bunu yazmakla yetinmemiş yasa, ayrıca demiş ki 68. maddenin 1. bendinin son cümlesinde; bu hususa aykırı hareket edilmesi halinde, ilgililerin başvurusu üzerine görevli makam *-altını çiziyorum-* durumu denetler gereğini yapar demiş. Görevli makam şimdiki yeni ismiyle Türk Hava Yolları bağlamında baktığımızda, İstanbul İş Kurumu Bölge Müdürlüğüdür.

Arkadaşlar, 15 Mayıs günü greve başladığımızın iki saat sonrasında, özellikle rakam vereceğim. 15 Mayıs'ta greve başladığımızda 2000 kişi greve fiilen katıldı. Ama maalesef ilk üç gün içerisinde toplam 2500 kişi, greve katılan, 2000 kişinin yerine, toplam 2500 kişi grev kırıcı olarak önceden hazırlanmış kişiler olarak işe başlatıldı. 68. madde uyarınca Bölge Çalışma Müdürlüğüne, İş-Kur'a müracaat ettik: "iki saat sonra; bunu denetle görevin" dedik. Hiç cevap çıkmadı. 20'sinde bir dilekçe daha verdik, yine cevap çıkmadı. 29'unda bir dilekçe daha verdik; "ya görevinizi yapın ya sizin hakkınızda savcılığa suç duyurusunda bulunacağız" dedik. Yine yapmadılar arkadaşlar.

31'inde İstanbul'dan bir müfettiş arkadaş, ben görevlendirildim nerede buluşalım bize bilgi verin, işverenden de bilgi alacağız dediler. Olur dedik, bir gün sonra Ankara'dan bir talimat gelmiş, İstanbul'daki hiçbir müfettiş bu konuya gönderilmeyecek, biz size Ankara'dan özel müfettiş göndereceğiz.

Arkadaşlar, hani başında anlattım, hukuk devleti, erkler, işte yasama yürütme yargı. Yürütmemiz de bu. Devletin memuru bugün Yasada açıkça belirtilen görevini yapmıyor. Biz yaptırmadık. Savcılığa da başvurduk, aradan altı ay geçti, daha savcılıktan kimse bize böyle bir başvurunuz var ne diyorsunuz diye sormadı da, grevimiz halen devam ediyor.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

Arkadaşlar, devlet memurlarının durumu bu. Yargıya gelince, bu 2500 kişi için Hava-İş Sendikası derhal delil tespiti yoluna gitti. Maalesef delil tespitini bir ayda tamamlayabildik. Devletin bağımsız yargısına bu şirket yetkilileri gerekli bilgileri bir ay sonraya karar oluşmasına neden olacak gibi, 20 güne kadar vermediler ve devletin mahkemesi bu şirketten delil tespitine gittiğinde, ilgili belgeleri alamadı. Biz böyle bir hukuk devletinde yaşıyoruz.

Sonuçta yine de delil tespiti yapıldı. 2500 kişinin tek tek isim listesi hazırlandı bilirkişi heyeti tarafından, tam 250 sayfa. Bu delil tespitine de dayanarak İstanbul'da grev kırıclığının yasalara aykırı hareket edildiğinin tespiti, bu konuda sataşmanın önlenmesi ve grevin sekteye uğramaması için yasal zeminde yürümesi için, bu konuda ihtiyati tedbir kararı talep edildi.

Arkadaşlar bu karar alındı. Alındı da ne oldu diye sorulabilir. Kararı aldık, kararı uygulamadık. Türkiye Cumhuriyetinde bu kararı uygulatabilecek bir icra dairesi ve müdürlüğü bulamadık. Bulduk, işlem yaptıramadık.

Arkadaşlar, İstanbul 5. İş Mahkemesinde yürüyen bu dosyayı da Yargıtay'a temyiz ettiler gönderdiler. Hukukçu arkadaşlar şöyle bir düşünsün; adli tatilde nöbetçi heyet tarafından tam 6 günde esasıyla ilgili söyleyecek bir şeyleri de yok, tam 6 gün içerisinde "*davalı THY A.O'nun yeterince savunması alınmadığı kanaatine varılarak*" gerekçesiyle usulden bozdular.

Arkadaşlar, bütün bunlar tesadüfen değil. Her yargılamanın arifesinde Hamdi Topçu Bey tarafından "*gelin son çareniz son kozunuz, başlarsanız başlatacağım*" propagandasına denk getirilen bir bozma oldu. Bu bozmanın üzerine maalesef 100 küsur tane arkadaş onların gerçek dışı ifadelerine dayanarak grevi kırıp tekrar çalışmaya başladılar.

Eğer ülkemizdeki fiili durum Anayasamızda belirtildiği gibi hukuk devleti çerçevesinde gerçekleşseydi, önce işveren hukuka ve yasaya uyardı. Eğer işveren hukuka ve yasaya uysaydı; iki, işveren hukuka ve yasaya uymadığı takdirde yargı

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

gereğini yapabilseydi, yargı işlevini yerine getirseydi, hukuka uymayan işvereni hukuka uygun hareket etmeye zorlayabilseydi tüm bu gerçeklere rağmen yasal grev, halen devam etmekte olan yasal grev çoktan başarıya ulaşmıştı.

Kamuoyunda başarıya ulaşmadı gösterilmesinin altında yatanlar bunlardır. Biz hukuk çerçevesinde hareket ettik. Çalışma barışı çoktan sağlanmış olurdu. Son cümle olarak arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyeti Anayasamıza göre bir hukuk devletidir. Bu hukuksuzluklar, biraz evvel anlattığım hukuksuzluklar, bir hukuk devletinde olabilir mi? Hepinize sorum bu. Değerlendirmesini ve takdirini sizlere bırakıyorum.

Saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederiz. Herhalde hepimiz hukuk devleti tabirinden bambaşka şeyler anlıyoruz. Sizin anlattığınız prosedürdeki hak hukuk ihlallerinin hukuk devleti kavramıyla bağdaşır yönünün olmadığı herhalde hepimiz peşinen kabulleniyoruz.

NECDET BASA'NIN
KONUŞMASI

Değerli katılımcılar, emek örgütlerinin önemli bir bölümünün siyasi otoritenin gözetimine, fiili denetimine tabi kılınmak istendiği, hatta fiiliyatta büyük ölçüde kılındığı bir dönem geçiriyoruz ne yazık ki. O nedenle gün işçi işsiz, sendikalı sendikasıız ya da mavi yakalı beyaz yakalı gibi ayırım yapma günü değildir. Hiçbir emekçinin diğerinin rakibi olmadığı noktadan hareket etmek mecburiyetinin dayattığı bir ortamdayız. Türkiye Barolar Birliğinin Başkanı açış konuşmasında hatırlayınız birlikten doğan güçten söz etmişti, hepimizin ortak gururu emektir demişti. Aynı saflarda mücadele ettiğimizizin altını çizmişti. O halde bizim hepimizin ortak bir amacı var, ortak bir hedefi var. O da işçinin yoksullukta değil, refahta eşitlenmesidir. İşte onun için bu salonda bugün hep birlikte beraberiz. Sesimizi 80 milyona duyurmak üzere.

Değerli konuklar, Fen iş işçileri temsilcileri burada biliyorsunuz, onlar da direnişlerine devam ediyorlar. Şayet izin verirseniz bu değerli arkadaşlarımız da kendilerini ifade etmek için

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

beş dakikalık bir konuşma süresi istiyorlar. Konuşmacılar bittikten sonra siz izin verirsiniz bu arkadaşlarımıza beş dakikalık konuşma süresi vermek isteriz. Teşekkür ederiz. (Alkışlar)

Değerli katılımcılar, o zaman konuşmacılardan sonra Fen iş temsilcisi arkadaşımızı davet edeceğim. Şimdi geldik panelimize adını veren en önemli kavrama uçuş güvenliği. Uçuş güvenliği derken, ulusal ve uluslararası düzeyde çok sıkı uygulama esaslarının mevcut olduğunu hepimiz biliyoruz. Özellikle şimdi söz vereceğim arkadaşlarımız bağlamında söylüyorum bunu. Boş gün uygulaması diye bir uygulama var. Evden çıktığımız andan itibaren geçen bir uçuş süresi var ki, bu halen Türkiye’de 180 saat olarak uygulanıyor. Bu fiilen 110 saatlik uçuşa tekabül ediyor. Şu anda mevcut Türk Hava Yolları herhalde grev nedeniyle çok sıkıntıda olmalı ki, bu 180 saati 210 saate çıkarmak istiyor. Bu 110 saatin fiiliyatta 120-130 saatlere çıkması anlamına geliyor.

Yine aynı şekilde yeterince eğitim almadığı halde uçuşa gönderilen arkadaşlarımızın varlığından söz ediliyor ve bütün bunların uçuş güvenliği kavramıyla bağdaştırılmasının zorluğunu hepimizi takdir edeceksiniz. İşte şimdi bu bağlamda bizzat bu sıkıntıları yaşayan değerli arkadaşlarımızdan biri, kendileri 21 yıldır sorumlu kabin amiri olarak, purser olarak çalışan bir arkadaşımız. İşten atılan 305 kişiden biri değil, ama hak mücadelesinde hukuk mücadelesinde diğer arkadaşlarının da yanında grevci olarak yer alan bir arkadaşımız.

Buradan tam olarak fark edemiyorum, ama rujunuzun rengi dilerim kırmızıdır. Peki, kırmızı rujlulardan bir tanesi anlaşılın, Füsun Yurtman Hanımefendi. Buyurun efendim söz sizin. (Alkışlar)

FÜSUN YURTMAN’IN
KONUŞMASI

FÜSUN YURTMAN (Purser-Kabin Amiri)- Herkese merhaba, Füsun Yurtman. 21 senedir Türk Hava Yollarında sorumlu kabin amiri olarak görev yapıyorum. İlk olarak Türkiye Barolar Birliğine ve bize destek olan tüm işçi dostlarımıza teşekkür etmek istiyorum. (Alkışlar)

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

FÜSUN YURTMAN'IN
KONUŞMASI

Bilindiği üzere Ocak ayı başında toplu iş sözleşmesi görüşmelerimiz başladı. Mayıs ayı başında yasal anlamda yolun sonuna gelen sendika, TİS imza yetkisini kaybetmemek adına grev kararını ilan etti ve 15 Mayıs tarihinden itibaren grevdeyiz.

Grev daha ilk günlerde 2000 civarı katılımı maalesef beklenen sayının altında kaldı. Tabii bu gönülsüzlüklerin birçok sebebi vardı. Öncelikle 305 arkadaşımızın işten çıkarılmasıyla örneklenen, *sendikanın yanında olursanız işten atılırsınız* korkusu, yine şirket içi e-posta yoluyla bir soruluk bir anketle *greve katılıp katılmayacağı* sorusu ve tabii 15 Mayıs sabahı çevik polis kuvvetinin tam bir gövde gösterisi yaparak, bizleri hava limanından sürmesi.

Şöyle bir algı uyandı; hükümet de greve karşı, o halde başarı neredeyse imkânsız. İlk günlerde operasyonda evet hiçbir aksaklık yaşanmadı, bunun da nedenleri vardı. Öncelikle kapsam dışı kayıt altına alınmış personelin fiilen uçuşlarına devam etmesi, Sun Ekspres Havayollarının kabin ekiplerinin Türk Hava Yolları üniformalarıyla uçuşlara gönderilmesi ve tabii yasaya aykırı olarak birçok sayıda part-time kabin memurunun işe alınması gibi.

Bu başarının yankılarını Yönetim Kurulu Başkanımız Sayın Hamdi Topçu görsel medyada sıklıkla dile getirirken, maalesef biz emekçilerin bir söz hakkı olmadı. Hemen ardından yine yetkili isimlerin ortaya grevin yasal olmadığı konusunda yeni bir iddia atmalarıyla, greve çıktığımız ilk 15-20 günde neredeyse yarı grevci üyemiz işe dönmek zorunda kaldılar.

Tabii bunun başka nedenleri de vardı. Hukuksal anlamda başarıların kazanılması, ama reddi hâkimler, sürekli bekleme ve maddi manevi artık arkadaşlarımızın direnme güçlerinin olmaması neticesiyle ağlayarak işlerine geri dönmek zorunda kaldılar.

Şimdi gelelim en önemli soruya, bizler neden greve çıktık? Sendika 24. dönemde imzalanmak üzere Avrupa Sivil Havacı-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA “UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

FÜSUN YURTMAN'IN
KONUŞMASI

lık Birliği tarafından normlarına paralel bir metin hazırlanmıştı. Bu metne göre Avrupa Havayollarındaki uygulamalardan farklı olarak, deniz aşırı olarak tabir edilen New York, Tokyo gibi uzun menzilli uçuşlarımızda gidilen meydanda 36 saatlik istirahat mevcuttur. Yine aynı şekilde dönüşte ana üsse döndüğümüzde 48 saatlik bir dinlenme süresi talep ediliyordu.

Sayın Topçu görsel medyada Avrupa normlarında uygun bir TİS'i seve seve imzalayacaklarını, ancak sendikanın çok uç taleplerle geldiğinden bahsederken aslında doğru söylüyordu. Avrupa'da pek çok havayolu bu aynı uçuşları, 24 saatlik dinlenme süreleriyle yapıyor, tabii şöyle farklı olarak. Aynı uçak tipinde bizler 10 kabin memuruyla bu uçuşu gerçekleştirirken, Avrupa havayollarındaki kabin memurları minimum 14 kişiyle bu uçuşu gerçekleştiriyorlar. Yine bizler ana üsse döndüğümüzde 48 saat dinlenme yaparken, onlar 72 saat dinleniyorlar. Ama Hamdi Topçu bunlardan hiç bahsetmedi.

Yine 24. TİS kapsamında sendika çalışma kurallarını tek tek maddeler halinde tanımlamak istiyordu. Bunun sebebi ise, 22. TİS'te bulunan yüksek hakemle, 23. TİS'e de aynen geçen bir bölümdü. Bu bölüme göre TİS'in kapsamadığı konularda yürürlükte olan yönetmeliklerin geçerliliği altına imza atıldı.

Bu tanımdan örnekle, işverenimiz geçen sene Temmuz ayında tek taraflı bir yönetmelikle çalışma koşullarımızı değiştirdi ve bununla ilgili açılan, bir senedir uğraştığımız dava 3 Ekim'de sonuçlandı. Ancak biz buna sevinemiyoruz bile, çünkü şirketimiz bunu tanımıyor. Hatta çalışma el kitaplarımıza bu yönetmelikler konuldu bile.

Bu yönetmelikler sayesinde 8 boş günümüzün 6'ya indirilmesi, aylık mesai limitimizin 180 saatten 210 saate çıkarılması ve minimum 24 saat önceden tebliğ mecburiyeti kaldırılarak, istenilen her an uçuş görev değişikliği yapabilme hakkını elde etmek istiyorlar ve tabii bunun gibi daha neler neler.

Bir de pratikte yaşadığımız zorluklar var. Bunlar mazeret izinlerimizin kullanılamaması, sağlık raporlarının işten atılma

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

FÜSUN YURTMAN'IN
KONUŞMASI

gerekçesi olarak kabul edilmesi ve yıllık izinlerin çalışanların onayı olmadan tarihlerinin değiştirilmesi gibi. Evet, biz greve çıktık, çünkü bir müzakere ortamı yaratmak istemiştik. Maddeler üzerinde tartışarak bir uzlaşma ortamı yaratmak istemiştik. Ancak yöneticiler sadece kendi istedikleri TİS'i imzalamakta diretiliyorlar maalesef.

Haklılığımız hukuken ispatlanmış olsa da, kamuoyundan destek görmüyor grevimiz. Gerekçesi ise para, maaşlarımızın çok yüksek olduğu düşünülüyor ve hak arama çabamız lüks görülüyor bizlere.

Sayın Topçu'nun televizyon ekranlarında sıklıkla söylediği gibi, bizler 80 saatin üzerine çıktığımızda üç katı maaş almıyoruz. Aslında bunu hesaplaması son derece basit. Biz 80 saate kadar *bir birim* ücret hesaplanırken, 80 saat üzerine çıktığımızda *bir buçuk birim* olarak hesaplanıyor. Yani üç katı maaş almıyoruz, bu fantastik bir rüya.

Bir patern örneği vermek istiyorum sizlere. Diyelim ki Atina git gel, Ankara git gel yapacağız. Sabah 05.00'te evden çıkıyorum, 06.00'da kartımı okutuyorum ve mesaim başlıyor. Uçağa geçiyoruz, uçaktaki yer hazırlıkları, yaklaşık 600 insanı uğurlayıp karşılıyorum, havada servislerini yapıyorum. Normal bir insanın çalışma süresinde bir 10 dakika sigara çay molası vardır ya da bir yarım saat yemek molası. Bunların hiçbirini yapmadan, 10 saatlik mesaimi tamamlıyorum.

Korumaya çalıştığım haklar uyarınca 12 saat sonra göreve hazır olmalıyım, ama şirketin bizden istediği reva gördüğü 10 saatlik bir dinlenme süresi. İstanbul'da yaşadığınızı düşünürseniz, trafik sorununu da göz önüne alırsanız, bana sadece dinlenme süresi 8 saat, normal bir insanın uyku süresi kadar. Fakat ben bu 8 saatte temel ihtiyaçlarımı giderip, hatta üstüne eğer sosyalleşebilirsem bu bizler için büyük başarı, aynı şekilde 10 saat sonra tekrardan bir uçuş görevine hazır olmak durumundayım.

Bize deniliyor ki *özel havayolu şirketleri de bu şekilde uçuyor*. Aslında bu konuyu biraz açmak istiyorum. 2009 yılından önce

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

Türkiye'deki sivil havacılık otoriterlerinin de fikirleri alınarak, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından çalışma şartlarının düzenlendiği bir metin hazırlandı. Dünya normlarına birebir örtüşen bu talimatın yarattığı güven duygusuyla, Sendika 22. dönem TİS'te yer alan ve başını şimdi derde sormuş olduğu bu yönetmeliklerden imzasıyla beraber, bu yönetmeliklerin geçerliliği konusuna imzasını attı.

Fakat 2010 yılında Sivil Havacılık Genel Müdürünün değişimini takiben, bu taslak tamamen çöpe atılarak, yerine özel havayolu yöneticilerinin de baskılarıyla, çalışanın şartlarını zorlaştıran bir metin hazırlandı.

Şimdi sizlere havacılık camiasında tanınan ve aynı zamanda sendikaya muhalif olmasıyla bilinen Sefa İnan'ın 30 Aralık 2011 tarihli makalesinin girişini okumak istiyorum: *"SHT 6A-50'nin ilk maddesi olan amaç bölümünde, bu talimatın amacı yorgunluk, risk faktörünün dikkate alınarak uçuş emniyetinin sağlanmasıdır denilmektedir. Oysa SHT 6A-50'de ilk yayınlandığından bugüne görülmektedir ki, yukarıda belirtilen amacından uzaklaşmış, amacının tam tersi bir hal almış, insan faktörünü hiçe sayarak tamamen ticari kaygıların ve menfaatlerin korunduğu bir talimat haline getirilmiştir.*

Ne yazık ki bu talimatın bu hale getirilmesinde yayımlanmasında sivil havacılığımızın en yukarıdaki otoritesi Türk Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü yapmıştır. Talimat içerisine öyle maddeler dahil edilmiştir ki, uçucuların dinlenme ve uçuş limitleriyle, uçuş emniyetinin tesislerine ilgileri vardır, ne de bu talimatın geçerliliği. Bazı yerlerde kullanılan ifadeler ise, uçucuları suçlar niteliktedir ve kabul edilmeleri de mümkün değildir." Yorumu sizlere bırakıyorum.

Aslında biz mesleki şartlardan şikâyet etmiyoruz. Her mesleğin kendine göre zorlukları yükümlülükleri var, bunu biliyoruz. Bizim şikâyet ettiğimiz, direnç gösterdiğimiz nokta, çalışanlarının hak ve emeklerinin değersizleştirilmesi. Adaletle inanarak haklı olarak çıktığımız bu yolda, maalesef engeller o kadar çok ve zaman o kadar yetersiz ki. Bir mahkeme daha kazandığımızı bu nedenle sevinemiyoruz.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

Biz dört sene önce de sahip olduğumuz haklarımızı muhafaza ederek bir TİS imzalamak istiyoruz ve tabii ihlal edilmeden, imzalanan TİS için mahkeme kapılarında mücadele vermeden çalışmak istiyoruz.

Şimdi soruyorum sizlere, gerçekten çok şey mi istiyoruz? Çok teşekkür ederim. (Alkışlar)

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederiz. Vakit bir hayli ilerledi, değerli arkadaşlarımızın konuşmalarını ne kadarda tamamlayacaklarını kendi takdirlerine bırakalım. Hemen sözü soluma dönüyorum, sizin rujunuz kırmızı onu görüyorum, ama bakın şimdi. Nereden isterseniz oradan konuşun, önemli olan sesiniz duyulsun. (Alkışlar)

Önemli olan Los Angeles-İstanbul seferini yaparken size yapılan inanılmaz, kabul edilmez o haksızlığın ifade edilmesidir. Buyurunuz efendim söz sizin.

MELTEM AKDAĞ (Purser-Kabin Amiri)- Değerli emekçi dostlarım, Türkiye Barolar Birliğinin bize bu imkânı sağlama-sından dolayı kendilerine çok teşekkür ediyorum. Metin Bey sağ olun, var olun. (Alkışlar)

Ben biraz canlandıralım istiyorum bu sempozyumu. Daha böyle canlı miting havasında olsun istiyorum. Arkadaşlar bizler emekçiyiz, benim görüntüm sık topuklu ayakkabı giymiş olabilirim, süslenmiş boyanmış olabilirim, ama yaptığım iş gerçekten çok ağırdı ve ben 24 sene Türk Hava Yollarında gece gündüz demedim, en kötü meydanlara en kötü uçaklarla iniş kalkış yaptım. Neden yaptın diyeceksiniz; çocuk doğurdum. İki tane çocuk sahibi oldum diye bu Türk Hava Yolları denilen şirket yönetimi beni senelerce terfi ettirmedi. En sonunda terfi ettim ve purser oldum.

Diyeceksiniz ki neymiş bu purser. Bu purser 20 senede elde ettiğim bir titirdir, işte bir makamdır. Bunu alabilmek için 20 sene mücadele ettim ve aldım, amirlerin amiri oldum. (Alkışlar)

MELTEM AKDAĞ'IN
KONUŞMASI

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

MELTEM AKDAĞ'IN
KONUŞMASI

En sonunda büyüdüm, büyük uçaklarda bu unvanı aldım ve uçuşlara devam etmeye başladım. Bu arada da işte sendikamız Türk Hava Yolları yönetimi arasında, 18 aydır bir anlaşmazlık vardı toplu iş sözleşmeleri görüşmelerinde ve sürekli haklarımız alınıyordu.

Diyeceksiniz ki, aman işte uçağa biniyorsunuz ne güzel dünyayı geziyorsunuz, beş yıldızlı otellerde kalıyorsunuz. İş öyle değil, işin doğru düzgün bir çalışma saati yok, abuk subuk saatlerde ayaktasınız. İşveren ne istiyor? Ne kadar ucuza eleman çalıştırırsam bu benim için kâr diyor. Haklarının ne kadar daha bu insanların alırsam, bu beni daha da çok zenginleştirir diyor. Durmadan şişiyorlar, yiyorlar içiyorlar şişiyorlar ve bizi eziyorlar. (Alkışlar)

Artık bizim buna dur dememiz lazımdı. Bu arada da bu yetmezmiş gibi grev hakkınızı da alacağız dediler. İyi siz eksik eleman çalışın, yabancı artistlere gelince milyon dolar paraları savurun, Türk Hava Yolları şöyle büyüdü böyle büyüdü diye reklâm yapın, bize gelince için biri gibi bir şey oluyor bu çalışana gelince. Vermiyoruz diyorlar, bu nasıl bir adalettir? (Alkışlar)

Yani artık biz halkız, ben öyle yok *şu kanunun şu bilmem kaç sayılı maddesi* diyemeyeceğim. Böyle işte efendim biz şöyle şöyle çalışma yaptık, böyle böyle yaptık. Değil kardeşim, sen Türk-İş olarak destek verdin mi bize? Biz 500 küsur gündür direndik, 160 küsur gündür grev yaptık, neredeydi bu Türk-İş, neredeydi? (Alkışlar)

"Direne direne kazanacağız"

Evet arkadaşlar, en sonunda biz dedik ki artık grev de gidiyor elden, hep böyle yoruluyoruz ediyoruz, sendikamız da bunu açıklamak için basın açıklaması yapacağım dedi ve biz yaklaşık 4000 kişi kalktık gittik havalimanına basın açıklamasını dinlemeye. Ne oldu? Ne olacak, işte seçmişler kameradan. Hadi benim izinli günümdü, ben şahsen izinli günümde evim-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

MELTEM AKDAĞ'IN
KONUŞMASI

de yakın, kalkayım gideyim dinleyeyim ne oluyor ne bitiyor diyerek. Bir hafta sonra, şutlandık yani atıldık ve öyle bir atılış biçimi ki yok böyle bir şey.

Los Angeles'e gittim bir hafta geçti, yani bu basın açıklamasını dinledik, işte "hakkımızdır" dedik, "kazanacağız direneceğiz" dedik. Los Angeles'e gittik tam dönüş günü sabahı iki kere telefonum çalmış sabah saat Los Angeles'te 08.00. Sonra dedim ki beni niye arıyorlar, ne oluyor? Yine telefon çaldı. Efendim Meltem Akdağ'la mı görüyoruz, evet buyurun. İnsan kaynaklarından arıyoruz, yasa dışı eyleme katıldığınız tespit edilmiş olup, iş akdiniz feshedilmiştir, hadi size iyi günler. Tazminat-sız bu arada, beş kuruş para da vermiyorlar. Siz 24 sene çalışıyorsunuz hiçbir şey yok.

Arkasından peki dedim ben Los Angeles'teyim buradan nasıl döneceğim dedim, telefonu yüzüme kapattılar. Kaptanlarım hemen haber verdim. Birinci kaptanımız Rus, Birinci kaptana anlatamadım derdimi, hadi ikinci Türk, o da yeni kaptan olmuş en büyük uçakta. "Efendim" dedim "beni atmışlar", Ne diyorsunuz amirim? dedi. Efendim telefon geldi dedim. "Böyle işten atılma mı olurmuş" dedi, "nasıl dedi atılıyormuş. "Efendim atmışlar, böyle diyorlar dedim. Ben şimdi nasıl döneceğim. Tamam, kredi kartım var, hani zengin kadınıym ya. Herkese kredi kartı veriyor bu devlet çünkü bütün bankalar, harcayın diyorlar. Harcayın, ama nasıl ödeyeceksiniz onu düşünen yok.

Neticede dört saat beş saat biz aradık dönüş gününde ve kimseye ulaşamadık ve ben bari odama gideyim eşyalarımı toplayayım dedim. Odama gittikten yaklaşık bir 10-15 dakika sonra kaptan geldi. "Amirim" dedi "yanlış anlaşılma var, siz atılmamışsınız" dedi. "Ben İstanbul'da konuştum dedi, böyle bir şey yok. Bu ara çok işten atılanlar oluyor, ama siz atılmamışsınız" dedi, "Bu uçağın kaptanı olarak size tebliğ ediyorum atılma diye bir şey yok, görevinizin başına gelin."

İyi peki efendim dedim. Sonra döndü bana dedi ki, "amirim pek sevinmediniz, güvenmiyor musunuz bana?" Efendim dedim

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

MELTEM AKDAĞ'IN
KONUŞMASI

size güveniyorum, ama *"bu yönetime güvenmiyorum dedim. Bu yönetim sözünün arkasında durmuyor, yalan söylüyorlar insanlara."* Neticede biz uçağa geldik, bütün hazırlıklarımızı yaptık. Ben o uçağın baş amiriyim ben özel bir eğitim alıyorum, aylarca süren bir eğitimden geçiyorum, imtihanlar oluyorum ona göre bu makama geliyorum. ve o uçağın güvenli olup olmadığına, bomba aramasıydı, çeşitli aramaları, uçağın bütün malzemeleleriyle ilgili bir kağıda imza atıyorum, benim imzam var.

Baş amir olmayınca o uçak bir gün rötara giriyor. Çünkü ellerinde dinlenmiş eleman yok, her şey ucu ucuna. Hem böyle yumurta kapıya gelir, patır kütür, hep anlık saatlik iş kurtarma var Türk Hava Yollarında, bunu bilin lütfen. Yani siz uçağa biniyorsunuz ekip yorgun. Diyorsunuz ki aman şu hostese bak hiç yüzü gülmüyor. Nasıl gülsün, gülecek hal mi bırakıyorlar insanlarda. (Alkışlar)

Neticede bütün hazırlıkları yaptık, uçağa yolcuları aldık, gerekli imzalara attık ve sonra ne oldu biliyor musunuz? Kapılar kapandı gideceğiz. O arada beni kokpitten çağırdılar, içeri girdiğimde yer personeli aşağıdan telsizle kokpite sesleniyor; fakat Meltem Akdağ iş akdi festir, toplansın eşyalarını insin aşağıya; burası Los Angeles Amerika'nın bir ucu. Ben Aksaray'da inmiyorum ki, otobüs değil. Fakat bizim yöneticiler uçaklarımızı otobüs gibi görüyorlar, dolduralım gitsin dolduralım gitsin, bu iş böyle değil. (Alkışlar)

Sevgili dostlarım ve o Rus kaptan beni indirmedi. Kaptanımız dedi ki, bu nasıl iş böyle, böyle atılma mı olur filan, bir bağırış çağırış ve ona rağmen bu uçak hiç rötarsız kalktı. Neticede atıldım ben ve *"üniformasını da çıkarsın geçsin bir yere otursun"* dediler.

Şimdi ben emekliliğini bekleyen bir insan olarak, bunca sene hizmet vermiş kadın bir işçi olarak, çocuk doğurdum diye senelerce terfi edememiş bir insan olarak çiçeklerle uğurlanmak isterken, böyle *"hadi size iyi günler, tak sepeti koluna herkes yoluna"* denilmesi. Yani bu beni çok yaraladı, çok üzdü. Bizim

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

MELTEM AKDAĞ'IN
KONUŞMASI

hepimizin birlik olması lazım ve atılan 305 arkadaşımızın birçoğu bu basın açıklamasına gelmediler bile ve neye göre işten atıldılar belli değil.

Şunu da söylemek istiyorum Sayın Başkan, davaları kazanıyoruz. Grev olduktan sonra atılan bu 305 arkadaşımızdan birçoğu 22. daireye düştü, Yargıtay'da bir 22. daire var. Ne hikmetse orada kafalarımız kesiliyor. Ben de böyle bir sorunlar yumağında kaldım.

Bunları anlatmamda bana fırsat verdiği için Türkiye Barolar Birliğine çok çok teşekkür ediyorum. Sizleri seviyorum. Arkadaşlar birleşeceğiz, bunun başka çaresi yok. (Alkışlar)

("Birleş birleş kazanacağız" sloganları atıldı)

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederiz. Gördüğünüz gibi sesiniz bu salondan çok ciddi bir biçimde algılandı. Bu yankı, bu haklı avaz Türkiye Barolar Birliğinin çok ciddi desteğiyle dalga dalga yurdun dört bir köşesine yayılacaktır, hiç şüphemiz olmasın. (Alkışlar)

Evet, çok ciddi bir ortam tabii. Ah bu şarkıların gözü kör olsun, ah bu neoliberal politikaların gözü kör olsun, ah küreselleşen bu sermaye. Sonuç; sonuç katma değerden çok daha az, hakkının çok daha azını alan emek. İşte onu savunmak için bugün buradayız.

Değerli arkadaşlar, şimdi geldik bu "*bu demir yığını nasıl uçuyor?*" sorusunun cevabını en iyi bilenlerden birine. Uçak teknikeri arkadaşımız Mahmut Kaplanseren. Buyurunuz efendim söz sizin. (Alkışlar)

MAHMUT KAPLANSEREN (Uçak Teknikeri)- Herkese merhabalar. Bugün bu ortamı bize sağladıkları için öncelikle Barolar Birliğine çok teşekkür ediyoruz. Bizler şu anda Türkiye'nin en önde isimleri olarak Hava-İş camiasının neferleri olarak şu anda sizlerle burada karşılıklı olmaktan gurur ve onur duyuyoruz. (Alkışlar)

MAHMUT
KAPLANSEREN'İN
KONUŞMASI

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

MAHMUT
KAPLANSEREN'İN
KONUŞMASI

Ben 2012 29 Mayıs'a kadar Türk Hava Yollar Teknik A.Ş. çalışanıydım. Ben de 305 mağdurlarımdan biriyim ve bundan hiçbir şekilde gocunmuyorum, hiçbir şekilde de üzücü bir durum olarak görmüyorum. Tek üzüldüğüm nokta, yani üzücü olarak gördüğüm nokta, şu zihniyetin hâlâ bu ülkemizde bu kadar gaddarca ilerlemesi. Şu zihniyetin önüne bir türlü dur diyemediğimiz.

Zihniyet demişken, hani uçak teknik bakım; arkadaşlar tekniği öyle bir düşünüyor ki bu zihniyet, hani kendisi fırıncılıktan geldi yönetim kurulu başkanı oldu ya, tekniği de herhalde *kahveden iki adam getiririz, teknisyen yaparız* gözüyle bakıyor, öyle basit bir şey sanıyor. Yani kendi canını ve de sevdiklerinin canını emanet ettiği bir hurda yığını olarak gördüğü bir aleti herhalde *kahveden iki adam getiririz de, taşeronla çeviririz veya teknisyene TK'ya vereceğimiz üç lira, hiç değilse taşeronla 1500'e anlaşırsınız*; diye düşünüyor.

İçerideki arkadaşlarımla görüşüyorum. Şu andaki oradaki çalışma sistemi stres baskı, stres baskı. Arkadaşlarım sadece şunu söylüyor; iki kabloyu birbirine bağlayamıyoruz artık. Yani o derece baskı baskı. Farkındaysanız bugünlerde de, yani bu son üç aydır, beş aydır, bir senedir uçaklar pistten kalkar kalkmaz iki tur attıktan sonra döner; genellikle mekanik arıza, teknik arızadan ötürü. Bunun sebebi de, haliyle önceden şöyle bir sistem vardı. A bakımlarda 8 saatte akşam saat 23.00'te uçak gelirdi, sabah 07.00'de çıkması gereken bir uçak. 8 saatte A bakım deriz biz buna, 8 saatte bu uçağın hazırlanması lazım sabah sefere. Ama o uçağın nasıl bir durumu var, nasıl bir durumu yok, hiçbir şekilde ilgilendirmiyor. Sadece sen bana 8 saatte bu uçağı hazırlayacaksın, nasıl hazırlarsan hazırla.

Bir de şöyle bir şey; yağmur çamur hava şartları filan hiçbir şekilde umurunda değil kesinlikle. Ne yapacaksın? Hazırlayacaksın. Eyvallah ekme kapısı diyorsun. O şekilde bir sistem ilerletiyor.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

MAHMUT
KAPLANSEREN'İN
KONUŞMASI

Biz 29 Mayıs'ta atıldığımızda bize şöyle bir şey denilmişti. Müdür beyle görüştüm, neden ben veyahut da neden biz? Kamera tespiti. Diğerleri.? "Onları tespit edemedik" Neden? İşte göremedik. Böyle saçmalık olabilir mi? Kamera her tarafı görüyor ediyor, sadece içlerinden 305 çıbanbaşı bunlar görülüyor, bunlar atılıyor. Böyle saçma bir şey. İçeridekilere yevmiye cezası. En basit örneği ben davamı kazanmış bir insanım, Yargıtay'da ve 7. İş Mahkemesinde. Ben o gün kart basmadan direkt basın açıklamasına katılan bir insanım ki, bu bir kural ihlali, yasadışı bir şey varsa ben onu yapmış bulunurum.Çünkü bir kural ihlali var. Kart basmadan gittim basın açıklamasına. Ama birçok arkadaşım var, off gününde, 15 gün izinli. Bu insanlar 22'ye düştüğü için?*¹davalarını kazanamıyorlar. Belli başlı siyasi güçte ilerliyor bu zihniyet.

Yani öyle bir şey ki, ülkemizde şu anda zorunlu, çok tuhaf bir yere geleceğim size, çok gerçekten de tuhaf bir yere. Yani teknikle uzaktan yakından alakası olmayan bir yer. Ülkemizde zorunlu din dersi yerine eğitim sisteminde, zorunlu dün dersi yapılsaydı, şu anda yaşadıklarımızdan ders çıkartabilirdik. (Alkışlar)

Ne yazık ki Başkanım az önce dedi ya, bu adam Ortadoğu'yu kurtardı, bu adam yargıyı çözdü, bu adam onu çözdü bunu çözdü. Bu adamın maşallah dediği dört gün yaşadı; yani öyle bir zihniyet, öyle bir şey. Korkuyorum ki bana maşallah demesin, pazar günü işim var pazarı göremem çünkü. Dört gün sonra pazar ağabey!

Aslında pek söylenecek bir şey yok. Gerekli açıklamaları gerek Genel Başkanım, gerek Abdi Bey, gerek Füsun Hanım ve de gerek güzel enerjisiyle Meltem abla çok güzel bir şekilde anlattığına inanıyorum ve hepimizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

Teşekkürler. (Alkışlar)

---

¹ Yargıtay 22. Dairesi

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederiz. Yurtta barış için çalışma barışı diyor, çalışma barışı için hükümet işçi işveren üçlüsünün ahenkli birlikteliği lazım. Bu birliktelik bozulduğu için bugün buradayız. National Geographic Channel'de uçaklarla ilgili bir şeyler söylendiğinde, hemen ya pilot hatası diyor ya da teknik, bu trafik kontrolöründe bir şeyler var diyor. Buyurunuz efendim, ne var sizde?

VOLKAN GÜMÜŞ'ÜN
KONUŞMASI

VOLKAN GÜMÜŞ (Hava Trafik Kontrolörü)- Aslında sorun her yerde aynı, oradan başlayacak olursak. Yani çok yoğun çalıştırırsanız, aşırı bir çalışma temposuyla, tabii sömürü oranlarını arttırmak için insanları hataya zorlarsanız, neticede insan faktörü. Makineler bile arızalanırken, insanların hata yapması kadar normal bir şey yok. O yüzden de bu tarz belgesellerde pilotlar, tabii hava trafik kontrolörleri hatalı olarak direkt gösteriliyor. Tabii mantık, biraz önce arkadaşlar da söyledi, *fırıncı mantığı* olursa bu tarz meseleler de günah keçisi olarak bizim omzumuzu yükleniyor.

Herkese ilk önce merhaba demek istiyorum. Ben hava trafik kontrolörüyüm. Hava trafik kontrolörü meslektaşlarım ve aynı zamanda KESK'e bağlı Bileşik Taşımacılık Çalışanları Sendikası üyesiyim. Bu anlamıyla hem meslektaşlarımın, hem de Sendikamın size bütün direnen işçi arkadaşlarımıza, sadece THY'deki işçi arkadaşlarıma değil, direnen bütün işçi arkadaşlarıma yürekten selamlarımı getirdim. (Alkışlar)

THY direnişi 500 günlük bir öyküsü var. Bu öykü grev hakkına yapılan saldırıyla başladı. Bizlerin kamu emekçilerinin grev hakkı yok. Bunu biliyorsunuzdur ve KESK Kamu Emekçileri Sendikası Konfederasyonu bunun mücadelesini veriyor, ama karşı sermaye bu konuda tabii çok saldırgan ve işçi düşmanı, emekçi düşmanı olduğu için, bu hakkın kazanılmasını, kamu emekçilerinin bu hakkı kullanmasını engelliyor. O yüzden henüz başaramadık ve bunun acısını çekiyoruz. Sahte sendikalarla, işte tiyatrodan başka hiçbir şey olmayan, adına toplu sözleşme dedikleri şeylerle bizim haklarımızı, kamu çalışanlarının hakları sürekli gasp ediliyor.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

VOLKAN GÜMÜŞ'ÜN
KONUŞMASI

Bu açıdan da Hava-İş'in grev hakkını grevle savunarak bu hakkı kazanması ve korumasının altını çizmek lazım; Hava-İş'in direnişinin kamuoyunda başarısız bir direniş olduğu yönünde ciddi bir propaganda var ve bu hakkın kurtarıldığının ve bunun ne kadar önemli olduğunu yeterince bilindiğini düşünmüyorum. Yani biz bu hakkı kazanmak için, grevli toplu sözleşmeli bir iş sistemini yaratmak için mücadele edenler olarak, bunun kıymetini iyi biliyoruz. Çünkü Hava-İş'in direnişi aynı zamanda bütün işçi sınıfının, bizlerin, sadece havacılık sektörünün değil, bütün işçi sınıfının haklarının savunulması anlamına geliyor ve grevli toplu sözleşme hakkının savunulması, dolayısıyla bütün işçi sınıfının kazanımıdır. Onları da bu açıdan tekrar tebrik etmeyi bir borç biliyorum. (Alkışlar)

Yine en önemli meselelerden birisi, biraz önce söylediğim gibi aşırı çalıştırma. Yani birçok örnekler verilebilir. Mesela off günlerinin alınması gibi, eğitim sürelerinin kısaltılması gibi ya da çalışma saatlerinin arttırılması, işte raporlara rağmen insanların hasta hasta çalıştırılması gibi. Bunlar aslında havacılık sektöründe akıllara zarar uygulamalardır, bunun altını da çizmek lazım. Çünkü Türkiye zaten iş kazalarında şampiyonluğa oynuyor. İşte Avrupa birincisiyiz, dünya üçüncüsüyüz ki, bu bile aslında tartışılabilir. Belki dünyada da üçte değil de, orada da birinciliğe oynayabiliriz.

Havacılıkta iş kazası kaza kırım demektir ve tabii yüzlerce insanın hayatı burada söz konusudur. Yani basit bir şey değil. Tabii ki burada diğer emekçi kardeşlerimizin de, yani her yıl Türkiye'de binlerce insan hayatını kaybediyor, yine binlercesi sakat kalıyor, uzuvlarını kaybediyor, nice ocaklar sönyüyor. Bunun da aynı mantığın bir ürünü olduğunu söylemek lazım ve bu mantık havacılık sektöründe uygulandığında faciaya davetiye çıkarmaktır. Bunun anlamı büyük kırımlara, insan kayıplarına kapı aralamaktır. Dolayısıyla böyle bakkal hesabı mantığıyla havacılık sektörünü yönetenlerin geçmişten de ders almadıklarını gözlemliyoruz. Çünkü bu ülke hızlandırılmış tren, adından bile ne olduğu belli. Hızlandırılmış tren faciasını yaşadı ve aynı mantığın halen bugün sürdüğünü ve hiç geçmişten de bir ders almadıklarını görüyoruz.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA “UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

VOLKAN GÜMÜŞ'ÜN
KONUŞMASI

Bu anlamıyla biz hava trafik kontrolörleri olarak, sürekli pilotlarla temas halindeyiz. Mesela böyle birkaç anekdot anlatabilirim. Yani şöyle şeyler olabiliyor, uçuş ekibi arkadaşlar biraz önce söyledi, uçuş ekibinin sayısı sürekli azaltılmak isteniyor ve neticede şöyle şeyler oluyor. Mesela pilot bize İstanbul-Ankara kısa bir mesafe havayolunda. İşte servis yapılması gerekecek, ama gerekli servis yapacak insan sayısı az olduğu için, pilot bize şöyle bir şey diyebiliyor. “*Efendim servis yetişmeyecek, lütfen bizim yolumuzu uzatabilir misiniz, servisi yetiştirelim.*” Böyle bir şey gerçekten pilotların içine düşürüldüğü, sadece pilotlar değil tabii, tüm uçucu ekip için ve onlarla paralel çalışmak durumunda olan yer hizmetlerinde çalışan arkadaşlar için gerçekten iki ayağını bir pabuca sokan bir zihniyet var.

Dediğim gibi bu çok tehlikeli bir şeydir. Yani üç kuruşluk siyasi çıkarlar için ya da kendi birtakım ekonomik kazanımları ya da sinekten yağ çıkarma mantığıyla hareket ediyorsunuz, ama havada kaza her gün olmaz, ama olduğu zaman da bunun da altından kalkmak çok zordur o çok övündükleri sektörleri başlarına çökebilir. Bu da kendileri, tabii yine geçmişteki tren kazasının örneğinde olduğu gibi, bundan kurtulmanın bir yolunu bulabilirler, ama bütün yolcuların hayatı söz konusu. Bunun da altını çizmek lazım.

THY direnişinin esnek çalıştırmayla da çok önemli bir bağlantısı var. Yani o part-time çalıştırma meselesi. Özel sözleşmelerin oluşturulması, taşeronlaştırma ve benzeri. Bunlar 12 Eylül'den beri sermayenin emekçi sınıflara yönelik çok kapsamlı bir saldırısı. Tabii son 10 yıldır bunlar çok daha şiddetli hale getirildi. Sadece yüzde 5'lik bir kesim, Sendikalar o bile aslında bence biraz fazla gibi. Neredeyse yüzde 5'in bile altında bir kesim böyle bir haktan yararlanabiliyor. Örgütlülük oranları son derece düşmüş durumda. Taşeronlaştırma bir kural haline getirildi. Asgari ücretli, hatta asgari ücretin bile, bölgesel asgari ücret adı altında kaldırılmaya çalışıldığı bir ortamda genel kural çalışma biçimi haline getirildiğinden bahsediyoruz.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

VOLKAN GÜMÜŞ'ÜN
KONUŞMASI

Bunun da en önemli ayaklarından birisi, işçi sınıfının direnme kapasitesinin düşürülmesidir. Bu da örgütlerin, yani işçi sınıfı örgütlerinin bir kıskaç altında tasfiye edilme çabasıdır. Yani KESK'te mesela bu saldırılardan çok yoğun derecede nasibini alan bir sendika, direnen bir sendika olduğu için. Aynı şekilde Hava-İş'in de bu süreçte, tabii ki eleştiriler olabilir, tabii ki süreç içerisinde konuşulacak şeyler vardır, ama yani sermaye bu kadar şiddetli bir şekilde üstüne yüklenmişken, Hava-İş'in arkasında durmanın da bütün işçi sınıfı örgütleri adına, bütün devrimciler adına, emekten yana olan herkes adına bir görev olduğunu düşünüyorum. Bu anlamıyla da tekrar Hava-İş direnişini buradan selamlamak bir borçtur. (Alkışlar)

Sözü fazla uzatmadan, işçi sınıfının, burada başka direnen üyeleri var, direnen arkadaşlarımız var. Yani topyekun saldırılıyor. İşçi sınıfının haklarına yönelik böyle uluslararası boyutta, uluslararası birtakım emperyalist kapitalist kurumların kapsamlı saldırıları söz konusu. Bunun karşısında böyle yerel direnişlerin tekil kaldığı ölçüde, yalnızlaştığı ölçüde kazanma şansı gerçekten çok zor oluyor. Bunun başka örneklerinden de biliyoruz. Bu açıdan işçi direnişlerinin birleşmeleri ve yeni organlar ortaya çıkartmaları gerekiyor.

Mesela şu anda Yatağan Termik Santrali işçileri direniyor, burada Feniş'ten arkadaşlar var onlar direniyor, Kazova'da direniş var, İzmir'den arkadaşlar İzelman'da direniyorlar ve burada adını tabii sayamadığımız başka işçi direnişlerinden arkadaşlar, böyle birtakım sadece dayanışma açıklamalarıyla ya da eylemleriyle değil, birtakım yapılanmalara gitmek gerektiğini düşünüyorum. Yani bu koordinasyonun sağlanması, birbirine destek olmanın dışında, aynı zamanda bir emek cephesi oluşturulmasının şart olduğunu düşünüyorum. Bu da tabandan gelen genç işçi arkadaşların enerjilerini ve yaratıcılıklarını ortaya koyabilecekleri katılımcı ve demokratik bir mekanizmanın, işçi demokrasisinin işletilebileceği bir mekanizmanın yaratılması gerektiğini düşünüyorum.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA “UÇUŞ GÜVENLİĞİ”

VOLKAN GÜMÜŞ'ÜN
KONUŞMASI

Bu açıdan gezi direnişinin deneyimlerinden de bizim dersler çıkarmamız lazım. Çünkü gezi direnişi Türkiye tarihine geçecek bir direniş ve oradaki yaratıcılık, oradaki gençlik dinamizmi, işçi sınıfı hareketine de damgasını vurmalıdır. Mevcut yasal düzenlemeler zaten işçi haklarını olabildiğince geri letiyor ki, bu yasaları da artık dikkate almıyorlar. Yani kendi cephelerine çok devrimci yaklaşıyorlar, kendi yasalarını bile gerektiğinde paramparça ediyorlar, hiç uygulamıyorlar. Zaten mevcut sözleşme ilişkileri oldukça mücadeleye baştan 3-0 geri başlıyorsunuz.

Bu yüzden de yeni kanallar yaratmak lazım. Asimetrik mücadele yöntemlerini geliştirmek gerektiğini düşünüyorum. Fıli meşru zeminden hareket edilmesi gerektiğini yine eklemek lazım; çünkü yasalar sonradan geliyor. Bütün tarihe işçi sınıfına bakıldığında, yasaların hep arkadan takip etmek zorunda olduğunu, bunun hiçbir zaman verilmediğini ve mevcut çerçeveyi kabul ettiğimiz zaman da, çoğu kere bunun altında kalkamadığımızı. Dediğimiz gibi, çok topyekûn saldırılar karşısında ayakta durmanın bu tarz kanalları yaratmaktan geçtiğini düşünüyorum.

Bu açıdan da, mesela böyle bir platform oluşturulsa, yeni direnişe katılan işçi arkadaşlar da bu platforma kendi sayıları oranında temsilciler verilse. Bunun bütün işçi sınıfı adına toplumsal muhalefeti hayata geçirme, bunun liderliğine oynama kapasitesi olduğunu söylemek gerekiyor.

Mesela Tekel direnişini de örnek verebilirsek; onlar da mesela mevcut yasal ilişkilerin dışına taşıdıkları oranda bütün Türkiye’de büyük sempati topladılar ve toplumsal muhalefetin liderliğini aldılar. Biliyorsunuz Occupy hareketi Amerika’da başlamadan önce, Tahrir Meydanında ya da Taksim’de Gezi’den önce bunu hayata geçiren Tekel işçileriydi. Dolayısıyla bu noktada bu tarz, yani karşı tarafa asimetrik mücadele biçimleriyle çıkmak lazım ve bu platform önerisinin de, dediğim gibi taban enerjisini yansıtan canlı bir oluşum olması gerektiğini yine söylemek istiyorum.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

Burada Barolar Birliğine ben de teşekkür ederek ve aynı zamanda tebrik ederek konuşmamı bitiriyorum. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederiz. Emeğe saldırı diyorsunuz, güvencesiz istihdam, esnek çalışma uygulamaları, bir bölümüyle tabii ki taşeron uygulamaları, artı özelleştirme; emeğin zaten kazanımlarına çok ciddi bir saldırının ifadesidir. İşte bu saldırılarda bütününe yaşadığımız için bugün yine buradayız.

Değerli konuklar, uçuş ciddi bir iştir, sağlıklı doğrudan alakalı bir iştir. Özellikle kalp damar sistemi, kardiyovasküler sistem üzerinde çok ciddi etkileri olan işin adıdır uçmak. Bu işi en iyi kim bilir? 7 yıl bu konunun uzmanı olarak görev yapmış olan arkadaşımız bilir. Dr. Özcan Kaan Karadağ, buyurunuz efendim söz sizin. (Alkışlar)

Dr. ÖZCAN KAAAN KARADAĞ (İş Sağlığı Uzmanı ve Uçuş Hekimi)- Öncelikle çok teşekkür ediyorum, bu kadar kendisini iyi ifade eden alandan insanların konuşmasından sonra söz almak zor, çok zor. Ama ben de uçuş hekimiyim, uçucularla bir dirsek temasımız oldu. Bazen uçucular pek sevmezler bizi. Çünkü onlar uçmayı istese de, biz uçuşlarını kesebiliriz.

ÖZCAN KAAAN
KARADAĞ'IN
KONUŞMASI

Ancak uçuş hekimisi olarak benim bildiğim bir şey var. Bizim ilk sorumlumuz, eğer günlük muayeneler yapılıyorsa ki, uçuştan önce günlük muayenelerin yapılması önerilir. Günlük muayeneler yapılıyorsa, uçuculara uçmak istiyor musun sorusudur. Uçmak istemeyen bir uçucuyu sağlık raporu vesaireyle uğraştırmazsınız uçuş hekimisi olarak. Çünkü kendisini en iyi tanıyan Odur ve o otonomiye sahiptir o insan.

Türk Hava Yollarında yaşanan sağlık raporu olmasına rağmen insanların uçurulması, güvenlik açısından söylenebilecek hiçbir şey bırakmıyor zaten. Ben hızlıca sunumuma geçeceğim, öncelikle özür dileyeceğim. Çünkü bu sunum, hedefleri uçuş personelinin sağlık riskleri hakkında genel bir bilgi ver-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

ÖZCAN KAAN
KARADAG'IN
KONUŞMASI

mek ve organizasyonel faktörlerin uçuş güvenliğine etkisini, yani kurumsal faktörlerin etkisini irdelemekti, ama bu sunum 25 dakika üzerinden hesaplandı, öyle bildirilmişti bana. Şimdi çok kısa bir süre içerisinde hızlıca aktarmaya çalışacağım size. Kısıtlılıkları onun için çok yoğun artık sunumun. Çok genel ifadelerle, biraz önce de birçok konuşmacının ifade ettiği gibi "pilotlarımız, hosteslerimiz oyuncak bebekler mi?" yi "hiçbir şeyden etkilenmiyorlar mı?" yi ya da "ağır işçiler mi?" yi yanıtlamaya çalışacağım.

Sunumum hizmet sektöründeki bilinen risklerin dışında olacak. Yani mesela şiddet bunun dışında olacak. Hizmet verilen insanlardan görülen şiddet ya da bulaşıcı hastalıklar önemli bir risktir. Bu uçucular da için önemli bir risktir kabinde, bu da konumun dışında olacak.

Uçucuların maruz kaldığı birtakım iş sağlığı tehlikelerini şöyle sınıflayabiliriz. Stres, gürültü, vibrasyon, gördüğünüz gibi oldukça geniş bir iş sağlığı tehlikesi var uçucuların. Örneğin, gürültü 90 desibelin üzerine çıkabiliyor ve 90 desibellik gürültü düzeyleri iş alanlarında kabul edilebilir düzeyler değil aslında. Bu ölçümler çoğunlukla kabinler için veriliyor şirketler tarafından, uçak üreticileri tarafından. Kokpitler için verilmiyor, kokpitler için açıklayan şirketi çok az buluyorsunuz. Çünkü kokpitler daha iyi yalıtılmış değiller. Yani pilotlar, ve hostesler çok daha yoğun gürültüye maruz kalıyorlar.

Ayrıca kozmik radyasyon çok önemli bir sıkıntı onlar için. Şu gördüğünüz diyagram 35 bin fitte, yani uçakların uçtuğu yükseklikte kozmik radyasyonun yerdeki insana göre dört kat fazla olduğunu gösteriyor uğradıkları kozmik radyasyon düzeyinin.

Bir başka diyagramı sunuyorum size, alttakine özellikle dikkatinizi çekiyorum. Bu 2009 yılına ait bir diyagram. O yıl güneş hareketlerinin yoğun olması nedeniyle, kozmik radyasyondan etkilenen havacıların daha fazla olduğu düşünüldü ve bir çalışma yapıldı. Bu çalışmalar çoğunlukla bundan sonraki sunacaklarımda, İngiltere ve Kanada'ya özel. Diğer ülkelere de

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

ÖZCAN KAAN
KARADAĞ'IN
KONUŞMASI

çok fazla çalışma yapılmadığını hemen ifade etmeliyim, ama bu iki ülke havacıların cenneti sanıyorum, iyi koşullar söz konusu oralarda.

Bakın radyasyon dediğinizde ilk aklınıza gelen genellikle röntgen teknisyenleridir değil mi? Bir röntgen teknisyeninden çok daha fazla radyasyona maruz kalan çok sayıda uçucu var. Şu alan röntgen teknisyeninden çok daha fazla maruz kalan insanları gösteriyor. Yani kozmik radyasyonla ciddi biçimde karşı karşıya kalıyorlar uçucular.

Yüksek etkilenme düzeyleriyle karşımıza çıkabiliyorlar. Hiçbir zaman sınır diye kabul edilen milisieverti geçmiyorlar, ama emin olun radyasyon teknisyenleri de geçmiyor bunu. Peki, neler oluyor? Kanserler fazla görülüyor. Uçucularda hosteslerde ve pilotlarda kanserler fazla görülüyor. Kozmik radyasyon nedeni olduğu düşünülüyor.

Düşük barometrik basınç da önemli bir sorun. Nedir düşük barometrik basınç? Aslında biz biliyoruz ki uçaklarda bir basınç dengeleme sistemi var, ama çoğunlukla insanlar bu basınç dengeleme sisteminin yer düzeyinde olduğunu düşünürler. Hayır, yer düzeyinde değildir bu basınç dengeleme sistemi. Bu basınç dengeleme sistemi 1800-2400 metreye ayarlıdır. Yani birkaç dakika içerisinde 2400 metreye tırmanıp, tekrar birkaç saat sonra aşağı inebiliyorsunuz ve bunu günde beş-altı sefer yapabiliyorsunuz.

2400 metreyi canlandırmak için gözünüzde şunu söyleyebilirim. Uludağ'ın zirvesi 2400 metredir. Bu nelere yol açar? Daha çok dalgıçlardan bildiğimiz vurgun gibi ağır vurgunlar değil, ama küçük vurgunlara yol açar. Bu küçük vurgunlar birikimli sorunlara yol açar, Biraz önce Necdet Beyin de ifade ettiği gibi, orta kulak sorunlarına yol açar ve dolaşım sorunlarına yol açar.

Bu basınç değişikliği düşük oksijen düzeylerine yol açar. Yüzde 20 az oksijen solurlar ve bunun için daha sık solurlar oradaki insanlar aynı işi yapmak için, yerdeki diğer bir per-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

ÖZCAN KAAN
KARADAG'IN
KONUŞMASI

sonelle aynı işi yaptıkları halde, daha sık solur, daha sık soluk alıp verirler. Daha kuru hava solurlar ve daha çok karbon monoksit, karbondioksit solurlar.

Bu nedenlerle de yolculara etkisi hafiftir bunun, birkaç saatliğine çıktığınız şeyler bunlar. 8 saat günde ya da 10 saat, 12 saat çalışmıyorsunuz, 10-12 saat bu ortamda durmuyorsunuz çünkü yolcu olarak. Ancak işçi olarak, çalışan olarak duruyorsunuz. Yorgunluk, huzursuzluk gibi, sindirim sorunları gibi sorunlarla sık karşılaşır uçucular.

Aynı nedenlerle sık nefes alıp verdikleri için, toksik etkilenmelere çok daha fazla maruz kalırlar ve bu toksik etkilenmeler hiç de az değildir. Bakın buradaki ifade edilenler, bir uçak iç havasında solunabilen toksik kimyasalları gösterir. Bunların içerisinde birkaç özel madde var. Örneğin TCP gibi ki, bu TCP denilen madde hemen her uçuşta yapılan ölçümlerde, kabinde yüksek düzeylerde bulunabiliyor.

Tekrar etmek istiyorum, yolcular açısından bir sıkıntı yok, ama sürekli olarak soluyan insanlar için önemli sıkıntılar oluşturuyor. Bunlar havaya nasıl karışıyorlar yolcu kabininin havasına? Basınçlandırma sistemi üzerinden.

Bu bir çalışmanın özeti, bu çalışmanın özeti aeorotoksik sendromu ifade ediyor. Biraz önce söylediğim o toksik kimyasalların yol açtığı özel bir sendrom adı var, uçucuların uğradığı özel bir sendrom adı. Aeorotoksik sendrom bu ve oluşturduğu sorunlar hiç göze ufak diye ifade edilebilecek şeyler değil. Gördüğümüz gibi depresyon, anksiyete, bulantı kusma veya çarpıntılar oluşturması mümkün bu sendromun.

Yüksek kuvveti kuvvetleriyle karşı karşıya kalınmadığı söylene de, emin olun sivil havacılıkta karşılaşılan kuvveti kuvvetleri de, yani akselerasyon ya da ivme kuvvetleri de önemli sorunla oluşturabilecek düzeyde. Nedir bu? Bu şudur aslına bakarsanız: Yüzde 20 fazla ağırlık hissetmektir, yüzde 40 fazla ağırlık hissetmektir uçağın hareketine göre ki, uçağın nasıl hareket edebileceğini hostesin fark etmediğini de ifade

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

ÖZCAN KAAN
KARADAĞ'IN
KONUŞMASI

etmek lazım. Bu harekete çok hazırlıksız biçimde yakalanabilir hostes.

Uzun sürelerle çalışma düzeni, vardiyalı çalışma düzeni, evden uzak çalışma düzeni ki, hepsi tek tek ifade edildi burada ve jetlag sendromları da önemli stres kaynakları havacılar için uçucular için.

Uçuş güvenliği açısından bir şeyler söylemek zorundayım. Umarım çok aşmayacağım süremi. Birçok laf edilmiştir uçuşun güvenliğiyle ilgili aslında. Çok güvenlidir havaalanları gerçekten, uçuşlar güvenli işlerdir. İşte Türkiye’de çalışan bir işçinin ölme olasılığından daha düşüktür kaza geçirme olasılığı ya da yıldırım çarpma olasılığından bile düşüktür, ama bu nasıl sağlanır?

Havacıların kötü bir esprisi vardır “hiçbir uçak havada kalmaz” derler. Evet, hiçbir uçak havada kalmaz, yönetilmeyen her uçak düşer. Yönetilen uçak ya da uçuşu yöneten kim peki? Uçuşu yönetenler pilotlar, hostesler, hava kule operatörleri, burada konuşan arkadaşlarımız, eğiticiler, süpervizörler ve yöneticilerdir. İnsan faktörleri dediğinizde, havacılıkta insan faktörü dediğinizde yöneticiler de bu işin içine girerler.

Yönetici herhangi bir yerde, hatta bir hastanenin başında bile fırıncı, oto gazcı, makasçıya hadi bir şeyler söyleyebilirim, mümkündür diyebilirim, ama emin olun havacılıkta havacılıktan gelmeyen yöneticiler kadar tehlikeli bir durum söz konusu değildir.

Birçok düzeyde güvenlik önlemleriyle o uçaklar güvenli halde uçuyorlar. Bu güvenlik önlemleri özellikle organizasyon düzeyinde uçuş prosesi düzeyinde, standart dışı durumlar düzeyinde ve uçuşun kendi düzeyinde, her uçuş düzeyinde uygulanırlar. Biraz önce Meltem Hanımın da aktardığı gibi, uçuş öncesi yaptığı denetimler gibi.

Bu önlemlerle uçuş güvenli hale gelir. Peki, bu önlemler biraz önce uçuşu düzgün bir hat olarak çiziyorum, bakın burada. Bu önlemler sayesinde uçak güvenli bir biçimde hedefine ula-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

şacak. Peki, bu önlemlerin hepsi, bunların hepsi bu kadar net koruyucuysa, bu kadar önleme niye gerek var sorusu gelebilir. Evet, net koruyucu değiller bunlar. Net koruyucu değiller ve bunu insan faktörlerini anlatırken, İsviçre peyniri modeliyle aktarıyoruz. Her bir önlem düzeyinde birtakım doğal, birtakım doğal olmayan -burada yaşadığımız gibi- defektler söz konusudur. Bu defektler bir araya geldiğinde uçuş sorunla karşılaşır.

Her düzeyde İsviçre peyniri modeli denilen bu insan faktörü modeli, her düzeyde bu işyerlerine de, yani yerdeki işyerlerine de uygulanabilecek bir modeldir. Her düzeyde eksikliklerin olduğu kabul edilir, her düzeyin diğerlerini etkilediği kabul edilir ve kazanın sadece pilot hatası olmadığını kesinlikle kabul eder. Eğer bu modelde defektler aynı çizgi üzerinde buluşacak olursa, kaza kaçınılmazdır.

Peki, organizasyonel düzeyde defektler için uçuş hekimliği sistemi ne diyor? Bakın ne diyor: "*Bir kuruma aile özelliği kazandıran en önemli faktör, kurumsal kültür ve aidiyet duygusudur.*" Bunu yitirmemesi gerekir havacılık sektörünün. Görünen köyün kılavuz istemediğini tekrar hatırlatmak zorunda kalıyoruz, ama organizasyon düzeyinde çok ciddi bir defektin var olduğu açık artık Türk Hava Yolları açısından. Bu defekt çok büyük bir defekt ve bu defekt hem kurumsal kültür, kurumsal iklim alanındaki defekt uçuş prosesini de, her bir uçuşu da gördüğünüz gibi etkiliyor. Yani oralarda da çok önemli defektlere yol açmış durumda.

Bir kaza olur demiyoruz, ancak güvenlik açısından ciddi bir sorunla karşı karşıya olduğunu Türk Hava Yollarına, yönetimine tekrar hatırlatmak gerektiğini düşünüyorum.

Çok teşekkür ederim, sağ olun. (Alkışlar)

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederiz. Değerli arkadaşlar şimdi bir-iki dakika içerisinde son olarak lütfen Feniş işçileri adına bir temsilci arkadaşımız, söz vereceğiz demiştik. Bir-iki dakikada toparlarsanız memnun oluruz. (Alkışlar)

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

KATILIMCI- Saygıdeğer emekçiler, değerli basın emekçileri ve Türkiye Barolar Birliğinin sevgili yöneticileri, sevgili dostlar; hepinizi Çelik-İş Sendikası ve Feniş Alüminyum çalışanları adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum. (Alkışlar)

Değerli dostlar, bizler Feniş Alüminyumun çalışanlarıyız, toplamda 600 kişi iki ay öncesine kadar çalıştırılan, ama şu anda iş akdi feshedilen ve bütün ekonomistlere külahını ters giydiren, çalıştığımız esnada üç buçuk maaşımız verilmedi. Şu anda iki aya yakındır maaşlarımızı alamadık, toplamda beş buçuk aydır maaş almadan yaşayan mahlûklarız. Çünkü artık yönetimler öyle görmek istiyor, tebaayız.

Dolayısıyla bugün huzurunuzda bu duygularla geldik, ama diğer dostlarımızı dinleyince şunu öğrendik ki, Türkiye’de hiçbirimizin birimizden farkı yok ve sermaye gözünde hiçbirimizin bir dişliden öteye bir farkı yok.

Değerli dostlar, bizler 2001 krizinden bu yana yaklaşık 12 yıl geçti, 12 yıllık süreç içerisinde sürekli maaşlarımızı geç aldık. Bazen 3, 5, 10, 20-25 günlük gecikmelere kadar çıktı. Son beş-altı ay içerisinde de biz maaşlarımızı 30-35 günlük gecikmelerle aldık ve en sonunda ne kıdem tazminatımızı, ne maaşlarımızı hiçbir şey ödemedi bizi *-kendi deyimleriyle-* bir böcek gibi alıp kapıya koydular.

Oysa hepimiz şunu çok iyi biliyoruz, işçiler olmazsa uçaklar uçmaz, işçiler olmazsa gemiler yüzmez, işçiler olmazsa hayat olmaz. (Alkışlar)

En son işveren vekilleri 6 Eylül günü bizlere fabrikanın 9 Eylül 2013 tarihinden itibaren üretime ara vereceklerini söylediler. Fabrikada üretime ara vermek gibi bir Türkiye’de çok doğal bir sonuç. Ben bu fabrikayı kapatıyorum ve kıdem tazminatlarınız, ihbar tazminatlarınız Allah bize biz de size.

Şimdi fabrikanın üretime ara vermesi tabii ki çok doğal olarak bizim tercihimizin dışında gelişen bir olay. Bizi ilgilendiren kısmı kıdem tazminatlarımız ve maaşlarımız. Bunlarla ilgili bugün 48 günlük direnişteyiz, fabrikayı terk etmiyoruz ve tek bir kelime söylenmiş değil sevgili arkadaşlar.

("Direne direne kazanacağı" sloganları atıldı)

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

Peki, sosyal bir hukuk devletinde insanların bu şekilde karıya konulmaları kabul edilebilir bir durum mudur? Emekçiler bu şekilde mağdur edilirken, kendi sefahatlerinden bir gram taviz vermeden, işte sevgili patronun oğlu çok lüks düğünlerde, hanımefendi de üç günlük doğum günü kutlamalarında yatlarla geziyor, ama biz inanın bunu söylerken kendimizi acındırmak gibi bir derdimiz yok. Biz asla ve asla kendimizi acındırılacak duruma getirmeyeceğiz. Çünkü biz emekçiyiz, arkadaşlarımızın söylediği gibi direne direne söke söke alacağız. (Alkışlar)

Ama bizler kapitalist düzenin maalesef paraya mahkûm ettiği birer insanlar, birer robotlar haline getirildik. Para olmazsa hayat olmuyor. Maalesef kapitalist düzen önümüze böyle bir sistem koymuş. Doğaldır çocuklarımız var, okula gidenlerimiz var, ev kiralımız var, bankalarla ilgili sorumluluklarımız var. Hepimizin normal hayatında yaşadıkları sorumluluklar var. Biraz önce söyledim, beş buçuk aydır maaş almadan, bütün ekonomistlere şapkasını ters çevirecek şekilde yaşamaya çalışıyoruz.

Herkes şunu çok iyi biliyor ki, hukuki süreç başlattık. Hukuki sürecin başlamasıyla ilgili benim Barolar Birliğine ve sevgili avukat ağabeylerime, hâkimlere bir şey söyleyecek durumda değilim. Çünkü bir dava açtığınızda, selamünaleyküm dersiniz üç ay sonraya gün verirler ve hukuki süreci bekleyin diyorlar. Hukuki süreci beklememiz demek, hepimizin çoluk çocuğumuzla beraber intihar etmemiz demek, hiçbir şey alamamız demek. Biz de bütün bu kamuoyunu duyarlı hale getirmek için 48 günlük fabrikayı terk etmedik ve asla da terk etmeyeceğiz. Tek kuruluşumuz Sedat (anlaşılmıyor) alana kadar fabrikayı terk etmeyeceğiz. (Alkışlar)

(Her yer Feniş her yer direniş" sloganları atıldı)

Sevgili Başkan anlayışınız için çok teşekkür ediyorum ben size. Şunu söylüyorum en son: Sevgili dostlar, bizim patronumuz bir zamanlar Doğru Yol Partisinden milletvekiliydi, maaşlarımız geç kaldığında, ya şu Doğru Yol Partililere verin

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "UÇUŞ GÜVENLİĞİ"

CHP'lilere vermeyin demiyordu. Onların gözünde hepimiz birer makinenin dişlisiyiz. Zamanı geldiğinde ya da paslandığımızda çok rahatlıkla alıp çöpe atabilecek kadar bu insanlar gaddar. Dolayısıyla burada bütün sendikalardan dostlarımız var, biz hepimiz gücümüzü birleştirmedığımız müddetçe, bu sermayenin dikdatörlüğü böyle devam edecek. En son şunu söylüyorum; birleşe birleşe kazanacağız.

Saygılar sunuyorum.

("Zafer direnen emekçinin olacak" sloganları atılıyor)

Prof. Dr. NECDET BASA (Oturum Başkanı)- Teşekkür ederiz. Değerli arkadaşlar, biraz sonra kısa bir plâket uygulamamız olacak bildiğim kadarıyla, ondan sonra bir alt katta hep birlikte öğle yemeği yiyeceğiz. Son sözler; mal yoksa eğer, tartmaya kantar ne yapar? Issız yapayalnız kalan aslar ne yapar? Alemde tamamlar nice şey birbirini, bir bat kilit olmazsa anah-tar ne yapar? Siz olmazsanız uçak ne yapar? (Alkışlar)

("Birleşe birleşe kazanacağız" sloganları atıldı)

SUNUCU- Değerli konuklar, tüm konuşmacılarımıza teşekkürlerimizi sunarız. Günün hatırası olarak değerli konuşmacılarımıza plâket vermek yerine, adlarına 10'ar fidan dikilmesi için TEMA'ya bağışta bulunuldu. (Alkışlar)

(Salondan karşılıklı konuşmalar yapılıyor)

Bu işlemin hatırası olarak birer sertifika takdim edeceğiz. Sayın Başkanımızı buraya davet ediyoruz. (Alkışlar)

Sayın Necdet Basa, Sayın Atılay Ayçin, Sayın Av. Abdi Pesok, Sayın Volkan Gümüş, Sayın Füsün Yurtman, Sayın Meltem Akdağ, Sayın Mahmut Kaplanseren, Sayın Dr. Özkan Kaan Karadağ. (Alkışlar)

Değerli konuklarımız, birinci oturumumuz tamamlanmıştır. Öğle yemeği organizasyonu bir alt katta gerçekleştirilmektedir. İkinci oturumumuz saat 14.00'te başlayacaktır.

Teşekkür ederim.

(Yemek arası verildi)

Türk Hava Yolları Grevi Bağlamında

"ÇALIŞMA BARIŞI"

İkinci Oturum

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KÜRŞAT KARACABEYİN
KONUŞMASI

Av. KÜRŞAT KARACABEY (Oturum Başkanı)- Değerli emekçiler, emeği kutsal bilen işçi dostları; Sempozyumumuza onurlandırdığınız için hepinize teşekkür ederim, şahsım ve Türkiye Barolar Birliği adına saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

İzninizle kısa ve genel bir giriş yapmak istiyorum. Ancak ondan önce öğle arasında uçuş ekibinden arkadaşlarımızla sohbet ederken, öğleden önce dile getirilmeyen bir konuyu konuştuk. O da uçuş güvenliğiyle çok ilgiliydi. Önceki bilgileri tamamlama anlamında onu paylaşmak istiyorum öncelikle.

Uçuş ekibinin ne gibi sağlık risklerine muhatap olduklarını hekim arkadaşımız ve ilgili arkadaşlar etraflıca anlattılar. Herhangi bir rahatsızlık söz konusu olduğu takdirde ve hastaneden uçuşa engel raporu verildiği takdirde, çalışan arkadaşlarımız ücretsiz izne tabi tutuluyorlar ve zorlanıyorlar. Eğer yıl içinde altı kere ve daha fazla rapor alınır, o takdirde iş akdi feshedilebiliyor, haklı nedenle iş akdi feshedilebiliyor. Bunun yaratacağı sonuç nedir? Mümkün merteye rahatsız olursa da hastaneye gitmemek, tedavi olmamak.

Hastaneye gitmemek, tedavi olmamak birinci boyutuyla uçuş güvenliğini ciddi şekilde riske eden bir faktör. Bunun dışında insan odaklı değil, ticarethane yaklaşımıyla yöneticilerin konuya yaklaştığının bir göstergesi. Fırıncı bakış açısıyla belki makul görülebilir. Mazeretlerinin de şu olduğu söyleniyor: Caydırılmı, yani kötüye kullanılmasını engelleyelim hastaneye gitmenin.

Ayrıca hukukta ve çağdaş insan kültüründe, çağdaş kültürde, medeniyette asıl olan güvendir, güvensizlik değildir. Burada asıl olanın güvensizlik olduğu ortaya çıkıyor. Bu anlayışı da ortaya koymak isterim.

İnsanlık çok değil, bundan 13 sene önce 21. yüzyılın gelişini havai fişeklerle kutladı. 21. yüzyıl ne getirdi? Bilgi ve bilişim teknolojilerinde, kitle iletişim ve ulaşım araçları teknolojilerinde baş döndürücü gelişmeler sundu. Buna paralel olarak dünya küçüldü. Küçülen dünyaya birilerinin çok sevdiği ad-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KÜRŞAT KARACABEY'İN
KONUŞMASI

landırmayla, küresel köy denildi. Küresel köye uygun yeni bir ideolojik tanımlama gerekiyordu. Eşzamanlı olarak kısa süre önce Sovyet tehdidini ensesinden bertaraf olduğunu hisseden bu tehdidin, kapitalizmin küresel yönünü ortaya koydu. Küresel kapitalizm, yeni dünya düzeni sunumuyla yeni bir hukuk anlayışını, yeni bir siyaset anlayışını bütün dünyaya egemen kılmaya çalıştı.

Sermayenin sınırsız dolaşımı, ulus-devlet yapılarının bu yolu tıkayan özelliklerinin bertaraf edilmesi ve aynı zamanda emeğin metalaştırılması. Son yıllarda giderek artan yaygınlaşan emek taşeronluğu sistemi bunun en belirgin göstergelerinden biri. Zor şartlardaki insanların emekleri asgari ücretten belirleniyor, ihalelere konu edilip, üzerine kâr konulmak suretiyle ihtiyaç sahibi kurum ve kuruluşlara ve hatta devlete pazarlanıyor. Emek ticaretin doğrudan konusu ediliyor.

Üzerinde çalışılan, büyük bir iştahla çalışılan özel istihdam büroları yürürlüğe girdiğinde, emeğin bu kez kira konusu olacağına tanık oluyoruz, yapılmak isteniyor. İşte küresel kapitalizmin insanlığa dayattığı bu; emeğin örgütlenme hakkını hukuka, temel hukuk normlarına, evrensel hukuk ilkelerine aykırı düzenlemeler, mevcut hukuk düzenlemelerine aykırı uygulamalarla emeğin örgütlenme hakkı elinden alınıyor.

Aslında yaşadığımız bu grev pratikleri bunların bir yansıması. Sayılardan bahsedildi, toplu sözleşme kapsamındaki örgütlü işçi sayısının tepetaklak düşüşünden bahsedildi. Kısaca emek sürekli mevzi kaybediyor ve hukuk zeminini yitiriyor; güvencesi olması gereken hukuk zeminini.

Somuta inerek, öğleden önce dile getirilen tabloya atıfta bulunalım. Telefonları gönderilen kısa mesajlarla yasa aslında sözleşmenin iş akdinin nasıl feshedileceğini amir hükümlerle belirtir "yazılı bildirimle" der, ama kısa mesajla sözleşmelerin feshedilmesi. Yasal grevi engellemeye yönelik 5000 çevik kuvvet polislerinin tam teçhizatlı olarak grev alanını işgal etmesi, sendika yöneticilerinin grev alanından zor ve cebir kullanılarak uzaklaştırılması ve greve katılacak işçilere, katıldığınız takdir-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KÜRŞAT KARACABEYİN
KONUŞMASI

de iş akdini feshederiz tehdidi ve tazyiki. Bütün bunların hukuk devletiyle, hatta hukukla bağdaştırılması mümkün mü, ne kadar mümkün?

Biz bu ve benzeri hukuksuz uygulamaları, Abdi Pesok Bey öğleden önce liste tutmakta zorlandığımız bir, sadece Türk Hava Yolları greviyle ilgili hukuksuz uygulamalar sıralamasını aktardılar. Bu her alanda yapılıyor. Bu hukuksuz uygulamalara karşı Türkiye Barolar Birliği olarak kendimizi sorumlu ve görevli hissettik. Esasen Avukatlık Kanununun ilgili maddesi, 110. maddenin 7. bendi; Türkiye Barolar Birliğine bu müdahaleyi görev olarak da tanımlıyor. Diyor ki; Türkiye Barolar Birliği insan haklarını, hukukun üstünlüğünü savunmak ve korumakla ve bu haklara işlerlik kazandırmakla görevlidir.

Burada da net hukuksuz uygulamalara karşı Barolar Birliği bu görevini icra kapsamında bu faaliyeti yürütüyor. Onunla yetinmeyip, Sayın Başkanımız Metin Feyzioğlu'nun çok kararlı ısrarlı istemi doğrultusunda ilk kez, daha önce var olmayan bir Emek Komisyonunu tertitledik. Şu andan itibaren emeğin haklı mücadelesinin hep yanında olma, hukuk zemininde hep yanında olma kararlılığımızdayız. Bunu özellikle ilan etmek istiyorum. (Alkışlar)

Aslında şu an grev yapan ve bunca baskıya rağmen, tehdide rağmen, şantaja rağmen grev kararlılığını yürüten kardeşlerimiz, sadece yaptıkları grevden ibaret değil, hukuku savunuyorlar, hukukun üstünlüğünü savunuyorlar. Bu yaşadığımız süreçte vatan savunmasından farksızdır. (Alkışlar)

Ben bu vesileyle gerçek, özlü ve yürekli sendika yöneticilerini ve bu grevlere, bu şanlı mücadeleye destek veren emekçi kardeşlerimi bir kere daha yürekte kutluyorum ve konuklarımıza gündemle ilgili açıklamalarını yapmak üzere söz veriyorum.

İlk konuşmacımız Sayın Kemal Ülker, Londra'dan geldiler eksik olmasınlar. Aslında bu organizasyonun uluslararası katılımı daha yüksek oranda olacağı şekilde tertipleme istedik.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

ILO'ya ICUA'ya ısrarlı talepler yönelttik, son noktaya kadar isim bildireceğiz dediler, ama sebebini bilmediğimiz nedenlerle isim bildirmediler. Ancak ITF'yi temsilen, Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonunu temsilen Kemal Bey lütfedip Londra'dan teşekkür ettiler. Buyurun Kemal Beye. (Alkışlar)

KEMAL ÜLKER'İN
KONUŞMASI

KEMAL ÜLKER (Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonu Temsilcisi-Londra)- Teşekkürler. Öncelikle Türkiye Barolar Birliğine, Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonunu bu toplantıya davet ettikleri için teşekkür etmek istiyorum ITF adına. Gerçekten ITF'de çok şaşırdı bizim çalışma arkadaşlarımız. Barolar Birliğinin böyle bir toplantı düzenlemesi, olumlu bir biçimde şaşırdılar elbette. Hem çok hoşlarına gitti, hem de çok alışılmadık bir durum olduğunu da söylediler.

Benim Türkçe konuşuyor olmam, Türkiye'den olmam sadece rastlantısal bir durum. Ben ITF'in sivil havacılık bölümünde çalışıyorum. Bizim Londra'daki merkezimizde yaklaşık 100 kişi çalışıyor. Çok kısaca ITF'den bahsedeyim. Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonu 150'den fazla ülkede 4, 2 milyondan fazla ulaştırma işçisini temsil eden, yaklaşık 700 ulaştırma sendikasının üye olduğu uluslararası bir sendikal federasyon. 1896 yılında kurulmuş İngiltere ve Hollanda'daki denizcilik ve liman işçilerinin gösterdikleri bir dayanışmanın üzerine kurulmuş. Sekiz farklı ulaştırma işkolu temelinde örgütlenmiş bir yapıya sahip; denizciler, demiryolları, karayolu taşımacılığı, sivil havacılık, limanlar, iç sularda seyrüsefer, balıkçılık ve turizm hizmetleri. Dolayısıyla benim çalıştığım bölüm de sivil havacılık ve turizm hizmetleri bölümü.

ITF ulaştırma işçilerini dünya çapında temsil etmeye çalışıyor ve onların çıkarlarını küresel kampanyalar aracılığıyla savunmaya çalışıyor. Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu ile bağdaşık olarak çalışan, ITUC'la bağdaşık olarak çalışan 9 küresel sendika federasyonundan biri ITF.

Bizim havacılık bölümü ise, 117 ülkeden 246 sendikaya üye, 620 binden biraz fazla havacılık işçisini temsil ediyor. Şimdi bu

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KEMAL ÜLKER'İN
KONUŞMASI

toplantının başında Kürşat Bey belirtti, bir önceki oturumun hem başında, hem de çeşitli aşamalarında belirtildi; sendikal hareketin kan kaybına uğradığından söz edildi. Ben de kısaca buna değineceğim. Sözelimi eğer bu kısa girişi yüzyılın hemen başlarında yapıyor olsaydım, o zaman ITF 5 milyon ulaştırma işçisini temsil eden bir uluslararası örgüttür diyecektim. Oysa bugün ulaştırma işçilerinin sayısı sürekli olarak artıyor. Bugün postacılık kökenli dört büyük lojistik tekelinin, (anlaşılmıyor) doğrudan istihdam ettiği işçi sayısı 1, 2 milyon; dört şirketin dünya çapında.

Yine yüzyılın başında kısaca sivil havacılık bölümünü tanıtıyor olsaydım, diyecektim ki; sivil havacılık sektöründe de sendikalaşma oranı tarihsel olarak çok yüksektir. Sektördeki bütün büyük şirketler sendikalıdır ve bu sendikalar da ITF'ye üyedir. Ne yazık ki bugün mesela bunu söylemem mümkün değil. Örneğin Avrupa'nın en büyük havayolu şirketi olan Ryanair sendikasız bir havayolu şirketi. Geçenlerde tek bir kalemde 175 uçak sipariş etti; boyutlarını anlamak bakımından.

Dün akşam yatmadan önce şöyle bir, *hani düşmanın televizyon kanalını seyredelim diye* Bloomberg'e baktım. Orada Asya'da düşük fiyatla bir havayolu şirketinin patronuyla söyleşi yapıyorlar. Bir yerde adam şunu söyledi, sıfır sendikalaşma var. Benim için çok önemli, sendikayı hiç sokmadım dedi. ITF'in yürümekte olan bir çalışması var. Umarım gelecekte bunu söyleyemeyecek.

Benzer bir eğilim Türkiye'de havacılık sektörü için de geçerli. Örgütlü olunan işyerlerinin de sektörün ve işyerinin büyümesi nedeniyle, sendikalı işçi sayısında nominal olarak bir artış görüyoruz, ama sektörün genelindeki büyüme daha hızlı olduğu için, aslında oransal olarak baktığımızda sendikalaşma oranı Türkiye'de sivil havacılık sektöründe de yumuşak bir tempoda da olsa bir azalma gösteriyor.

Şimdi dolayısıyla bu girişte şunun ipuçlarını vermeye çalıştım. Türkiye'de THY'de yaşananlar, sendikaya Hava-İş Sendi-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KEMAL ÜLKER'İN
KONUŞMASI

kasına ve üyelerine yapılan saldırılar akıl almaz saldırılar. Sektördeki ve dünya ekonomisinin genelindeki gelişmelerin bir parçası, ama aynı zamanda kendine özgü yanları da var. Ben hem bu genel tablodan biraz söz edeceğim, hem de bu kendine özgü yanlarını ITF'in nasıl gördüğünden biraz söz edeceğim.

Dünyada havacılık sektöründe değişim 1978 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde demokrat başkanın, Carter'in kuralsızlaşma yasasını çıkarmasıyla başladı. Kuralsızlaştırma ve liberalizasyon adım adım Avrupa'ya, Japonya'ya ve oradan bütün dünyaya yayıldı. Afrika'yı kırdı geçirdi. Afrika'da pek çok ulusal havayolu şirketi ortadan kalktı ve Afrika havacılığı korkunç bir noktaya geldi.

1981 yılının Ağustos ayında Amerika'da PATCO sendikasının hava trafik kontrolörlerinin grevinin Reagan tarafından çok acımasız bir biçimde kırılması, greve devam eden 13 bin toplam hava kontrolörüne şunu söyledi Reagan, 11 bini grevdeydi. "İki gün içinde işe dönmezseniz, hepinizi işten atacağım, bir daha da işe almayacağım." Bunların hepsi federal hükümete bağlı olarak çalışan işçiler. İşçilerin hiçbiri bu tehdide boyun eğmedi, 11 binini de işten attılar ve orduyu getirdi yerine ve hava trafik kontrollüğünü ordu devraldı. Bu işçiler hiçbir zaman bir daha geri alınmadı işe.

Bu çok ağır bir şok dalgası yaydı ve havacılık sektöründe yapıldı. Biliyorsunuz 1984'te madenciler grevine yönelik Britanya'da büyük bir saldırı yapıldı. Yani görüyorsunuz hep bu tür politikaların dönemlerin başlayabilmesi için, işçilerin ve sendikaların ezilmesi gerekiyor her seferinde ve sektör çok hızlı değişmeye başladı. Düşük fiyatlı havayolu şirketleri ortaya çıktı, iflaslar arttı, işletme modeli değişti, havayolu ittifakları oluştu, tekelleşme eğilimi güç kazandı ve liberalleşme ve kuralsızlaştırma yönündeki baskılar sürekli olarak arttı.

90'lı yıllar boyunca işçiler gündelik yaşamlarında bunun getirdiği sıkıntıları giderek daha fazla yaşamaya başladılar. ITF'in Cardiff Üniversitesi aracılığıyla yaptırdığı, iki ayrı tarih-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KEMAL ÜLKER'İN
KONUŞMASI

te yaptırdığı; biri 1997'de biri 2003 yanılmıyorsa, iki çalışma koşulları araştırması var. Burada işçiler ne kadar memnuniyetsiz olduklarını anlatıyorlar. Bakıyorsunuz yıllar içinde bu genel memnuniyetsizlik, iş yükünün artması, yaşadıkları yabancılaşmanın derinleşmesi giderek artıyor. Uygulamaya konulan liberalizasyon politikaları, havacılık şirketlerinin özellikle de havacılık sektörünün bel kemiğini oluşturan havayollarının mali yapılarının giderek zayıflamasına yol açtı. Bu da her seferinde bir dışsal şok yaşandığında; ne bileyim 11 Eylül terör saldırıları gibi, SARS ya da diğer bir başka salgın hastalık gibi ya da bir yanardağın patlaması gibi, o İzlanda'da olduğu gibi. İşçilerin üzerine çok ağır saldırılar yapılmasına, Hava-İş de buna benzer bir dönemden geçti ki, başarıyla atlatıldı o dönem.

Ama daha da önemlisi, emek maliyetlerinin sürekli olarak baskı altına alınması, artık bir kalıcı politika haline geldi ve havacılık sektöründe işçi-işveren ilişkileri bunun öncesinde, yani liberalleşme ve kuralsızlaşma öncesinde çok yumuşaktı tarihsel olarak, çok daha kolay geçerdi ve sorunlara görece kolay çözüm bulunurdu. Fakat giderek sertleşmeye başladı ve çok daha fazla grev, çok daha fazla huzursuzluk işçi-işveren ilişkilerinde gerginlik yaşanır oldu.

2000'li yıllarda ücretlere ve çalışma koşullarına yapılan saldırılar muazzam boyutlara ulaştı. Avrupa Birliği burada önemli bir katalizör rolü görüyor. Çok ayrıntılarına girmeyeceğim, hava trafik kontrolörlerinden başlamak üzere, o kadar çok sayıda havacılık işçisine saldırmak konusunda Avrupa Birliği çok önemli bir rol oynadı gerçekten ve giderek de bu rol, özellikle 2008'de patlak veren dünya kriziyle birlikte daha da açığa çıktı. Gerçekten Avrupa Birliği sınıf karakterini çok açık bir biçimde gözler önüne serdi.

Tabii Avrupa Birliğinde yapılan, sadece Avrupa Birliğiyle sınırlı kalmıyor. Havacılık sektöründe bir yerde bir saldırı olduğu zaman, hakikaten hemen patronlar çok enternasyonalist bir biçimde birbirlerinden hemen öğreniyorlar ve bu saldırıları kendi ülkelerinde uygulamaya koyuyorlar.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KEMAL ÜLKER'İN
KONUŞMASI

Taşeronlaşma çok muazzam boyutlarda. Yani bir Swissport'ta çalışma koşullarını görerseniz korkunç noktalarda. Yine yer hizmetleri şirketi Menzies'te çalışma koşulları sürekli giderek kötüleşiyor. Bunlar konusunda, mesela biz Swissport için özel bir grup oluşturduk. Menzies için muhtemelen özel bir grup oluşturacağız. Giderek saldırılar artıyor. Eğer seyretmediyseniz seyretmenizi öneririm. Michael Moore'un "*Kapitalizm bir aşk hikâyesi*" filminde bir on dakikalık bölüm, Amerika'da pilotların çalışma koşulları ücretleriyle ilgilidir. Gerçekten çok etkileyici; yani Amerika sosyal devletin hiçbir zaman güçlü olduğu bir ülke olmadı, ama orada göreceksiniz pilotlar bazı dönemler çok yoksul insanlara verilen gıda kuponlarıyla birkaç ay boyunca onlarla yaşıyorlar. Kanlarını, daha doğrusu kanlarındaki plazmayı satmak zorunda kalan pilotlar var. İşte Hudson Nehrine o uçağı başarılı bir biçimde indiren ve hem yolcuları, hem de şehirde yaşayan insanların hayatını kurtaran pilotun, Amerikan kongresinde yaptığı konuşma var ki, kendisi Cumhuriyetçi yani, kayıtlı Cumhuriyetçi biri. Muazzam, emeklilik hakkını kaybedişini, ücretlerinde yaşanan yüzde 40'lık gerilemeyi vesaireyi anlatıyor.

Çok örnek verebilirim, ama şunu söyleyeceğim: Ben altı aydır ITF'de çalışıyorum. Altı ay önce bize ulaşan her türlü işçi-işveren gerginliği, yaşanan grev ya da iş anlaşmazlığı uyuşmazlığıyla ilgili not tutuyorum. Yani bunların bir kaydını tutuyorum ve sendikayla aramızdaki yazışmaları da kısa özet olarak bu notların içine ekliyorum ve gözümüzden hiçbir şey kaçmasın diye.

Altı ayda benim aldığım notların toplam uzunluğu 15 sayfayı buldu, 15 sayfa. Yani size dünyanın dört bir yanından birçok örnek verebilirim. Bir tane vereceğim sadece. Son gelmeden önce, dünyada sosyal devletin en güçlü olduğu kuzey ülkelerinden Finlandiya'da; İspanya'da bir şirket kabin görevlisi istihdam ediyor, İspanya'da işsizlik korkunç durumda, diyor ki; size açıklamıyoruz hangi şirket olacağını şu an açıklayamıyoruz, maaşınızı ödemeye başlayacağız biz. Bağlantılarımız ve görüşmelerimiz sürüyor, sizi Avrupa Birliği'ndeki çeşitli ülke-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KEMAL ÜLKER'İN
KONUŞMASI

lerde istihdam edeceğiz. Şimdilik şirketler belli değil, ama siz gelin eğitiminizi alın, bu arada maaşınızı da alın. Meğerse grev olasılığı olduğu için, Finlandiya Hava Yolları Finnair böyle bir yola gitmiş. İspanya da hazır grev kırıcı eğitiyor. Orada o eğitimi gören insanların bundan haberi yok.

Tabii orada bizimki gibi hukuku hiçe saymadıkları için ulusal hukuku böyle göz göre göre, Avrupa Birliği'nin sağladığı mekanizmaları kullanıyorlar. Burada çok açıklama şansım yok, ama havacılık sektöründe aynı zamanda, özellikle havayollarında denizcilik sektöründe gördüğümüz elverişli bayrak sisteminin pek çok unsurunun ki, bu da her türlü hukuktan kaçmanıza olanak sağlayan bir şey; maalesef burada açıklayabilsen, gerçekten çok önemli bir konu, çok ilginç ve çok ciddi bir tehdit. Bunlar uygulanıyor ve bir önemli gelişme de; tabii ekonomik güç kabaca söylemek gerekirse, batıdan doğuya doğru kayıyor ve körfez ülkelerinde görüyoruz. Katar, Türk Hava Yolları, buna Pegasus'u da eklemek lazım Türkiye'den, Çin'deki havayolu şirketleri, (anlaşılmıyor) gibi uzak Asya diyeyim. *O da çok Avrupa merkezli bir terim, yani kime uzak?* Neyse bu Uzakdoğu'daki bazı havayolları hızla yükseliyorlar ve bunların çalışma koşulları akıl almaz. Yani sabahki oturumda gördük, kadın işçiler çok daha fazla etkileniyorlar. İşte bir arkadaşımız anlattı, kadın olduğu ve doğum yaptığı için çok daha geç alabildiği terfisini örneğin.

Bu dünyada da böyle; mesela Katar havayollarında, zannediyorum Türk Hava Yolları yönetimi de bunun özlemini çekiyor. İşte hamile kalmadan önce izin almanız lazım şirketten, bildirmezseniz atılıyorsunuz. Hamile kalırsanız şirketin sizi haklı sebeple iş akdini feshetme hakkı var. Evlenmeden önce de izin almanız lazım. Şirketin verdiği yerde kalacaksınız. Bunların hepsi göçmen işçi, kendi zaten çok küçük nüfusları; hepsi işte kartla girilip çıkılan yerlerde kalıyorlar, giriş çıkış saatleri belli. Evde olmadıkları zaman evlerinde arama yapılıyor sık sık. Bu koşullar, yani dikkat ederseniz bunlar günümüzün yükselen yıldızları. Türk Hava Yolları da bunu istiyor. Yani niye ben bunlardan faydalanamıyorum? Niçin? Bu kadar çok hak var.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KEMAL ÜLKER'İN
KONUŞMASI

Tabii ücretler konusu da şöyle; sadece uçtukları süre için Katar'da mesela para alabiliyorlar. Yani onun öncesindeki bütün görevler ücretsiz olarak yapıyor ve hani nöbet görevi vesair gibi şeyler için de ücret ödenmiyor. Hatta sözleşmede daha da insanı ürküten bir madde var. "Görevinizi düzgün yapmışsanız" diye de bir koşul var. Yani o gün başınız ağrıyordu, çok da iyi yapamadınız görevinizi, isterse havayolu şirketi size yarı ücret ödeyebiliyor.

Yani kapitalistleri kendi haline bıraktığınız zaman, bunun nereye gidebileceğinin çok açık göstergesi bu örnekler. Biraz özgün boyuta da geleceğim. O da şu: Türkiye zaten adil kültürün hiçbir zaman güçlü olduğu bir yer olmadı. Yani bir havacılık şirketinde çalışan bir işçi, belirli problemleri rapor ettiğinde, güvenlikle ilgili bir zaafı rapor ettiğinde başına pek çok problem gelebiliyor. Bunun zaten olmadığı, kuralların zaten aşıldığı, bir Hava iş kanununun olmadığı. Dolayısıyla İş Kanunu kapsamında havacılık sektöründe çalışan insanların, eğer bir toplu sözleşmeleri yoksa çünkü toplu sözleşme aracılığıyla İş Kanununun korumasından, şemsiyesi altına girebiliyorlar; bunların olmadığı bir ülke.

İşte bu koşullar altında elbette AKP Hükümetinin -bu ITF'den görülen bir durum- çok açık bir gündemi var. Uzun erimli bakıyor meseleye ve Türk Hava Yollarının da kendi uzun vadeli planları içinde çok önemli bir yeri var. Bu işte yüzde 49 kamuda hisseleri tutmak, Özelleştirme İdaresinde tutmak, ama asla o bölümü özelleştirmemek, kamu denetiminin dışında bırakmak, ama yönetimi tamamen kendi elinde tutmak. Özellikle vazgeçemedikleri bir şey ve görüyorsunuz ne zaman bir parça daha özelleştirilecek galiba THY diye haber çıksa. Hemen yalanlıyorlar. Hayır, böyle bir şey yok, ellerinden bırakmak kesinlikle istemiyorlar. Belki hükümeti bir gün kaybedeceklerini hissederlerse, o zaman satmayı düşünebilirler. Satılmasından yana olduğum için söylemiyorum bunu, sadece onların bu şirkete verdikleri önemi ve nasıl bir yaklaşıma sahip olduklarını anlatmak açısından söylüyorum.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KEMAL ÜLKER'İN
KONUŞMASI

Tabii sabahki oturumda anlatıldı, iki kez grev yasağı getirilmeye çalışıldı havacılık sektörüne. Biri, yeni geçirilecek yasada yüzde 40 istediği gibi seçebilecekti işveren; o taslakta öyle bir hüküm yer alıyordu. Çalışacak olan işçi sayısı yüzde 40 olacaktı. Bu etkin bir biçimde grev yapma şansını fiilen ortadan kaldıran bir uygulamaydı. ITF buna hemen müdahale etti. O zamanki genel sekreterimiz David Cockroft hemen ILO'yla görüştü. ILO Çalışma Bakanlığıyla hemen görüşmüş ve Atılay Başkana oradan telefon gelmiş, müsteşardan zannediyorum. *"Niye hemen öyle dünyayı ayağa kaldırdınız, bu bir taslaktı, ben çok üzüldüm"* filan demiş, üzülmüş müsteşar ve o şeyi bertaraf etmek görece kolay oldu gerçekten. Ama niyet ortadaydı ve anlayabildiğimiz kadarıyla Türk Hava Yolları yönetimi çok bastırdı ve bunu bir milletvekilinin, sabah yine anlatıldığı gibi torba yasa aracılığıyla gündeme getirip, grev yasağı kapsamına havacılık sektörünü sokmalarıyla ikinci deneme yapıldı.

Burada da uluslararası baskı çok etkili oldu. Fakat daha sonrasında, tabii Abdi Beyin açıkladığı gibi, çok uzun zamandır giderek bilenen ve bir türlü biz istediğimiz ödünleri alamıyoruz, istediğimiz şekilde hem ücretlerde hem çalışma koşullarında geri adım atılmasını sağlayamıyoruz. Bunun getirdiği ve kendini çok güçlü hissetmenin getirdiği psikolojiyle, tam boy cepheden bir saldırıya başlandı. Bunun Hava-İş'i hedef aldığı çok açık ve burada bakanlıkların, şirket yönetiminin, basının önemli bir bölümünün, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün ve hem yetersiz işlemeyle, hem de bazı aldığı kararlarla bir ölçüde yargının hep birlikte Hava-İş'in üzerine çullanışını görüyoruz.

Bunlar ITF'in bilmediği şeyler değil, çünkü aynı şeyi TUM-TİS Sendikası yaşadı. Bir de tabii bazı durumlarda maalesef gerçek bu, Hak-İş'in bazı sendikalarının oynadığı rol, bu da çok açık. Orada mesela taşıma sendikası, resmen otobüslere, arabalara bindirip insanları notere taşıyıp Taşıma-İş'e üye yaptı ve burada çok olumsuz bir rol oynadı Taşıma-İş Sendikası. Zannediyorum Hak-İş'e üye oldular. Yani böyle bir altılı koalisyon var.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KEMAL ÜLKER'İN
KONUŞMASI

Dolayısıyla tabii burada bütün bunlar yapılırken, uçuş güvenliği denilen şey, gerçekten zarar görüyor. Birçok yönüyle zarar görüyor ve uçuş güvenliği sadece ölümlü kazalarla ölçülebilecek bir şey değil. Teknisyen arkadaşımızın sabah anlattığı gibi, teknik birçok sorunun yaşandığı ve bunların arttığı da gözleniyor.

Son olarak şunu söyleyip bağlamak isterim: Aslında bu acımasızlık ve hukuk tanımazlık, aynı zamanda bir başka önümüzdeki ciddi problem de o; yasalar bütün dünyada genel olarak işçilerin aleyhine olabilecek biçimde değiştiriliyor. Belki Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonu olduğumuz için, bunu sonda belirtmem lazım. 1990'lı yıllarda çıkan yasalarla getirilen bir düzenleme var, ben de Britanya'da sendika üyesiyim, 1, 5 milyon üyesi var benim üye olduğum sendikanın, havacılık işçileri de ama benim sendikam şunu deme şansına sahip değil: "*Madem bu kadar hukuksuz davranıyorsunuz, ben buraya uçan Türk Hava Yolları uçaklarına hizmet vermiyorum*" deme şansına sahip değil. Bunu dediği an kapısına kilit vurulacak müthiş fatura, müthiş bir ceza, yasal çerçeve Margaret Thatcher tarafından böyle değiştirilmiş, İşçi Partisi iktidarı döneminde buna dokunulmadı.

Bu ikinci eylemin, uluslararası dayanışma eyleminin Avrupa Birliğinin de rolü çok büyük burada. Aldığı bazı içtihat oluşturan kararlar var, bunlara giremeyeceğim. (anlaşılmıyor) kararı bunların mesela en önemlilerinden bir tanesi, ama keşke zamanımız olsa, hani burası hukukçuların olduğu bir yer, bunları daha ayrıntılı belki konuşabilirdik. Ama şunu söyleyerek bitireyim: Tabii yumuşak eylemler de çok sayıda yapıldı, hâlâ yapılıyor. Mesela bugün birkaç ülkede yolculara yönelik bildiri dağıtıldığını biliyorum. Bu kadar kararlı ve gözünü karartmış bir şirket yönetimini caydıramıyor. O açıdan gerçekten bu baronun düzenlediği bu toplantı çok önemli, çok değerli ve uluslararası perspektiften bakıldığında eşi görülmemiş ve şaşırtıcı derecede olumlu bir şey.

Çok teşekkür ediyorum beni dinlediğiniz için. (Alkışlar)

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

Av. KÜRŞAT KARACABEY (Oturum Başkanı)- Biz teşekkür ederiz. Sayın Ülker, Türk Hava Yolları grevi sürecindeki hukuksuzlukları uluslararası uygulamalarla kıyaslayarak etraflıca ve doyurucu şekilde açıkladılar. Kendilerine asıl biz teşekkür ediyoruz.

Başlangıçta söylemediğim bir hususu eklemek istiyorum. Davetiyedeki programda ilk sırada konuşmacı olarak Türk Hava Yolları temsilcisi yazıyor, altta da "*teyit beklenmektedir*" notu yer alıyor. Türk Hava Yolları Genel Müdürlüğüyle elektronik posta yoluyla, faks yöntemiyle, normal postadan davetiyeye göndermek suretiyle ve telefonla yüz yüze irtibat kurduk. Konuşma yapmak üzere, konuşmacı olarak burada bulunmak üzere bir temsilci görevlendirmelerini daveten rica ettik, kabul etmediler; söyleyecekleri, değerlendirecekleri hususlar olduğunu düşündük grev ve uçuş güvenliğiyle ilgili. Bunu bilgilerinize aktarmak isterim.

Bu arada bir not geldi, ancak bu notu izin verirseniz konuşmalardan sonra değerlendirelim istiyorum. Şimdi üstadım Av. Dr. Sayın Engin Ünsal söz alacaklar. Engin Bey endüstriyel ilişkiler konusunda yurtdışında doktora yapmışlardır. Değişik sendikalarda uzman olarak görev yaptılar. Şu an iki ayrı üniversitede konuyla ilgili öğretim görevlisi sıfatıyla çalışıyorlar. Ayrıca bir günlük gazetede, ulusal yayım yapan bir gazetede köşe yazarlığı yapmaktadırlar ve konularının büyük çoğunluğunu emek ve emeğin sorunları oluşturmaktadır. Şimdi Engin Beyi "uluslararası Türkiye'deki uygulamalar bağlamında sendikal özgürlük anlayışı" konusunda sunum yapmak üzere davet ediyorum. Buyurun üstadım. (Alkışlar)

Av. Dr. ENGİN ÜNSAL (Gazeteci-Öğretim Üyesi-E.Milletvekili)- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Sayın başkanlar, değerli emekçi kardeşlerim; emeği en yüce değer olarak kabul eden birisi olarak hepimizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

Bugün tarihi bir gün Türkiye Barolar Birliği açısından. Çünkü Türkiye Barolar Birliği kurulduğu günden bugüne ilk defa salonlarını böyle yoğun bir işçi katılımına açıyor ve işçi hakla-

ENGİN ÜNSAL'IN
KONUŞMASI

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

ENGİN ÜNSAL'IN
KONUŞMASI

rına yapılan saldırılar karşısında hukukun Türkiye Barolar Birliğinin bugün ve bundan sonra işçi sınıfının yanında olacağını beyan ediyor. (Alkışlar)

Bu açılımı yapan Türkiye Barolar Birliğinin genç dinamik başkanı Sayın Metin Feyzioğlu'nu ve yönetim kurulundaki arkadaşlarını yürekten kutluyorum. (Alkışlar)

Size şu kadarını söyleyeyim; Türk sendikacılığının geleceği bundan sonra bugüne kadar olduğu gibi olmayacaktır, çünkü yanınızda Türkiye Barolar Birliğinin hukukçuları ve hukuk bilgisi olacaktır. (Alkışlar)

Değerli dostlarım, sizinle çok hayati bir konuyu, *Türkiye'de sendika özgürlüğü var mı?* Bu konuyu konuşacağız. Bu hepimizin geleceğini ilgilendiriyor, Türkiye'yi demokrasiyi yakından ilgilendiriyor. Sendika özgürlüğü kavramını irdeleyebilmek için iki çerçeveden olaya bakmamız lazım. Birisi klasik demokrasinin kurum ve kurallarıyla, o ülkede varlığı söz konusu olmalıdır. Eğer bir ülkede klasik demokrasi uygulanmıyorsa, o ülkede sendika özgürlüğünün olmayacağını peşinen kabul etmemiz gerekir. İkincisi, bir ülkede evrensel çalışma normlarının kabul görüp görmediği, uygulanıp uygulanmadığını irdelememiz lazım.

Birinciye bakarsak; Türkiye'de bugün çok üzülerken ifade etmek zorundayım ki, yıllardır, 1950'deki çok partili hayata geçişimizden bu yana, hatta 46'da çok partili hayata geçişimizden bu yana uygulamaya çalıştığımız, kurmaya çalıştığımız demokrasi ve Cumhuriyet değerleri, birtakım kısır ihtiraslar uğruna adım adım, dilim dilim yok edilmektedir. Klasik demokrasinin direkleri unsurları nelerdir? Evvela özgür bir basın. Türkiye'de bugün üç-dört gazetenin ve iki ulusal kanalın yanında hiçbir özgür medya yoktur. Hepsi güdümlü, hepsi yandaş medya haline gelmiştir. Demek ki demokratik kurum-sallaşma içinde işlevlerini yapamayacak durumdadır.

Klasik demokrasinin ikinci bir unsuru özerk üniversitelerdir. Bugün YÖK diye bir kurum üniversitelerin başında cel-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

ENGİN ÜNSAL'IN
KONUŞMASI

lât gibi beklemekte, sesini çıkaran, hükümeti eleştiren öğretim üyelerinin kulağından tuttuğu gibi sokağa atmaktadır. Acımasızca yapmaktadır bunu. Türkiye’de ve klasik demokrasilerde en önemli unsurlardan biri yargı bağımsızlığıdır. Yargı bağımsızlığı bireyin, vatandaşın, insan olarak güveneceği, güvenmesi gereken en son en önemli noktadır. Çünkü ona da güven yok olursa, toplum tel tel çözülecektir. Bugün bu sürece geldik.

Silivri’de bunun örnekleri çok iyi görünüyor. Hükümetin istediği biçimde karar vermeyen, karşı oy yazısı imzası atan mahkeme başkanı hemen bir emirle kendisini Bolu’da sıradan bir hâkim olarak bulabilmektedir. Bugün hâkimlerimiz korkmaktadır, bağımsız değillerdir, yüksek hâkim ve yargıçlar kurulu Demokles’in kılıcı gibi Türk adaletinin üzerinde durmaktadır. Bu gerçeği Sayın Metin Feyzioğlu yüreklince adli yılın açılışında, bütün siyasilere ve bütün Yargıtay üyelerinin önünde yürekle açıkça söyledi. (Alkışlar)

Bu hukuk zaferi ve yaşamak cesur insanların işidir. Siz de cesur olacaksınız, hukukçular da cesur olacak ve bu zorlukları böyle aşacağız. Şimdi klasik demokrasinin başka bir unsuru özgür sendikalardır. Özgür sendikacılık niye önemli? Bir hükümet özgür sendikalara niye karşı çıkar? Siyaset sokaktan korkar. Sendikaların protesto görevi, milyonlarca işçiye hükmedecek güçtedir. Eğer sendikalarımız işçilerini kendi çıkarları ve toplum çıkarları için üç günlüğüne birkaç milyonla sokağa döksün, hiçbir siyasi iktidar işçinin gücü karşısında dayanamaz. Bunu Şili’de yaşadık. (Alkışlar)

Yeter ki işçi sınıfı gücünün ne kadar yüce ve önemli olduğunu bilebilsin. Şimdi bu gerçekten hareketle, Türkiye’de klasik demokrasi bağlamında sendika özgürlüğünün olmayacağı açıktır. İkinci olarak sendika özgürlüğünün varlığı için, evrensel uluslararası normlar var. Bu normlar özetle diyor ki ve bu norm özellikle Uluslararası Çalışma Örgütü’nün 87 sayılı Sözleşmesinin 3. maddesinde hükmünü bulmuştur. Özgür sendikacılık devletten, işverenlerden ve dini akımlardan, kiliseden ve camiden bağımsız olur. Bu ne demektir? Devlet endüstriyel ilişkiler sistemine en az oranda müdahale edecektir. Sistemi ta-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

ENGİN ÜNSAL'IN
KONUŞMASI

raflar, sosyal taraflar, yani işveren ve sendikalar belirleyecek sistemin yürütümünü. Bunun en güzel örneği Almanya'dır.

Almanya'da ne toplu iş sözleşmesi kanunu var, ne sendikalar kanunu var. Almanya'da bir sendika işçileri örgütleyip sözleşme yapmak istiyorsa işverene başvuruyor, işveren duruma bakıyor. Güçlüyse sendika oturuyor müzakere ediyor. Grev mi yapacak? Sendika işçisiyle oturup karar veriyor yapıyor. Ne kanun var, ne yetki için Çalışma Bakanlığına gitmek var. Özgürlük ve sendika özgürlüğü işte orada var. Bizdeki müdahaleci zihniyet, bu özgürlüğü yok eden çok önemli bir girişimdir. Bizdeki hükümet, özgür sendikalar yerine, biat eden sendikalar yaratmak peşindedir ve maalesef bunda da belirli ölçüde muvaffak olmuştur. Çünkü Türkiye'de hükümete yaslanarak sendikacılık yapma güç kazanan bir akımdır, bir eğilimdir. Sendikalar turnaklarıyla kazıyarak, üyelerini tek tek işyerlerinde gidip inandırarak üye yapmak yerine, hükümete yaslanarak, hükümetin baskısıyla, özellikle kamuda çalışanların üyeliğini kazanmak istemektedirler.

Bu eğilim maalesef bazı işveren gruplarına da sirayet etmiştir. İsim vereceğim hiç çekinmeden. Ülker grubu hükümete yakın olan Özgıda-İş Sendikasının dışında hiçbir sendikaya yaşıtmaz. Sebep... Hükümete uşaklık, hükümete yandaşlık, hükümetten beslenmek, hem sendika hem işveren; bu anlayış bu yaklaşım, Türkiye'de sendika özgürlüğünün düşmanıdır. (Alkışlar)

Birazdan birtakım başka örnekler vereceğim ve en acısı hükümetin, bırakın sendikal özgürlüğün var olması yok olması konusundaki tutumunu, bizzat sendikaların iç işlerine müdahale edecek kadar kendini cesur bulmaktadır, o cesareti göstermektedir. Çok somut bir örnek vereceğim. Tek Gıda-İş Sendikası, Hava-İş Sendikası ve sendikal platformun üyesi sendikalar Türkiye'de onurlu bir mücadele vermektedir. Bu mücadele biat etmeyen, işçinin hakkını hukukunu özgürce koruyacak, ayakları yere basan omurgalı sendikalar yaratmak; amaç bu. Hükümet bundan memnun değil.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

ENGİN ÜNSAL'IN
KONUŞMASI

Tek Gıda-İş'in bir yönetim kadrosu var. Başkanı burada, huzurunuzda bulunan Sayın Mustafa Akyürek, iki kişi Mustafa Türkel'le Mustafa Akyürek özgür sendikacılığı kanıtlamak için ısrarla kavga verdiler. Çay-Kur'da greve kadar gittiler. Hükümet bundan memnun değil. Bir oyun sergilediler, bir bakan Türk-İş'e dedi ki; bu sendikanın iki-üç elemanını getirin bana, Türk-İş bu işe aracılık etti. Bakanın sözü dedi ki; Başbakan sizinle Çay-Kur grevini imzalayacak, ama bir şartla, sendika başkanının kellesini getireceksiniz. Aynen böyle. Bir Başbakan sendika başkanının kellesini isteyecek kadar sendika özgürlüğüne müdahale edebiliyor.

Ama ne oldu? Bu üç arkadaş karar aldılar, sendika başkanının yetkilerini yok ettiler filan, ama tabandaki diri sendikacılar, diri şube başkanları 15 gün sendikada yattılar kalktılar, o sendikayı kurtlara teslim etmediler. (Alkışlar)

Bunu şunun için anlatıyorum. Diğer sendikacı arkadaşlar beklesin, böyle müdahaleler olacak. Sizin iç işlerinize, yöneticiyi değiştirmeye varıncaya kadar müdahale edecek bu siyasi iktidar, hazır olun. Bunun içinde tabanınızı Tek Gıda-İş Sendikasının yaptığı gibi diri şube başkanlarını hazırlayın.

Şimdi Türkiye'de sendika özgürlüğünün yokluğunun, acaba hukuki belgeleri var mı? Evet, var. Bunun en önemli hukuki belgesi de, 6356 sayılı son yasa. Bu yasa Türk-İş'in ve Hak-İş'in gözlerinin içine baka baka hükümet tarafından kabul edildi ve Türkiye'deki bütün sendikal özgürlükler yok edildi.

Nasıl mı yok edildi? Kısaca anlatayım. Evvela 6356'ya geçmeden evvel, Türkiye'de kamu çalışanlarının toplu sözleşme ve grev hakkı yok. Bugün yasayla sergilenen bir oyundan ibaret toplu sözleşme görüşmeleri, bir oyundan ibaret, gerçek anlamda sendikacılık değil. Öyleyse çalışanların kamu ayağı yok total, ama 6356'yla da diğer düz işçilerin, hizmet sözleşmesiyle çalışan işçilerin hakları alabildiğine kısıtlanmış.

Mesela bu konuda örnek vermek gerekirse; 41. maddeyle yetkili sendikanın belirlenmesi ve ikili baraj öngörülmüş. Bu

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

ENGİN ÜNSAL'IN
KONUŞMASI

ikili baraja sahip olmayan sendika yetki için başvuramıyor. İşin en hazin tarafı, yetki belgesini veren bir bakanlık var. Bir siyasi iktidara yetki belgesine verdiğiniz zaman, o siyasi iktidar bu yetki belgesini kendi yandaşlarına vermek için olağanüstü bir gayret sarf edecektir.

Bir örnek vereyim. Tek Gıda-İş Sendikası Çay-Kur'da çoğunluğa sahiptir. Toplu sözleşme yapmak için başvuruyor. Bakanlık bu çoğunluğa rağmen, kendi yandaşı olan Öz Gıda-İş Sendikasına yetkiyi veriyor. Tek Gıda-İş Sendikası yargıya gidiyor. Yargı Tek Gıda-İş Sendikasını haklı buluyor. Bakanlık mecburen Tek Gıda-İş Sendikasına yetki veriyor. Bu sefer Öz Gıda-İş Sendikası yargıya götürüyor itiraz ediyor. Tam dört sene sürdü bu yargı süreci. Çay-Kur'da çalışan 15-16 bin işçi dört sene sözleşmesiz kaldı. Arkasından greve gitmek zorunda kaldılar. Çünkü aldıkları talimat gereği, bu bağımsız sendikacılık yapan sendikayı yok etmek, çökertmek vardı, bunun için greve, anlaşamayacaksınız denildi.

Sendikanın istediği, rakamları yanlış hatırlamıyorsam mesela -atıyorum- 10 milyonsa 20 milyon bedelle mevsimlik işçileri bir ay önceden işe başlattılar, çalışmadıkları halde para verdiler 20 milyon. Tek amaç Tek Gıda-İş Sendikasının özgür sendikacılığını yok etmek, özgür yöneticilerini, onurlu yöneticilerini yok etmek. Bu ne hükümet yönetmek, ne insan haklarına saygı duymak değildir.

Aynı şey Hava-İş'te yaşandı. Hava-İş grevinin hiçbir hukuki ekonomik nedeni yok. Hava-İş grevi tamamen siyasi bir grev; bu sendikayı, onun onurlu yöneticilerini yok etmek isteyen bir grev. (Alkışlar)

Greve zorla sürüklenen Hava-İş'i anlaşmak çok kolayken, birazdan bu grev nasıl bitirilebilir? Onu anlatacağım Başkım, çok kolay yolu var, anlatacağım. (Alkışlar)

Şimdi bir konu var. Eğer işçiye demokratik olarak yaklaşacaksanız, bu yetki belgesini Çalışma Bakanlığı vereceğine veya Çalışma Bakanlığının verdiği yetkiye itiraz oluyorsa referan-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

ENGİN ÜNSAL'IN
KONUŞMASI

dumu kabul edin, işçinin oyuna sunun. Hangi sendika güçlü, hangi sendika istiyor? Bunu kabul etmiyorlar. Niye? Siyaset iktidarın sendikaları yola getirme kırbaacı elinde tutmak istiyor, siyasi iktidar bu nedenle bunu yapıyor.

Başka bir madde, 58. madde; grev hakkının sadece ve sadece toplu sözleşme uyuşmazlığında geçerli olacağını kabul ediyor. Onun dışında siyasi grev, dayanışma grevi, hak grevi hiçbir şeyi kabul etmiyor. Ancak toplu sözleşme masasında bu uyuşmazlık halinde greve gidilecek, bunun dışındaki grevler yasa dışı grev sayılıyor.

60. madde; sendikaları belli bir süre içinde grev yapmaya zorluyor. Bu ne biçim sendikacılık anlayışı? Ben sendika olarak en uygun gördüğüm zamanda greve gitmeyi isterim. Yasa diyor ki 60 gün içinde gideceksin. Böyle bir sendikacılık anlayışı, elbette amacına ulaşan bir başarıyla sonuçlanamaz.

61. maddede grev oylaması var. Grev kararının işyerinde ilan edildiği tarihte, o işyerinde çalışan işçilerin katılımıyla yapılması. Kim katılacak grev oylamasına? Grev oylamasının yapılacağı işyerine, grev kararının ilan edildiği tarihte orada çalışanlar. Ben işveren olsam ne yaparım? Baktım iş greve doğru gidiyor, sendika grev kararını açmadan alırım 40-50 tane geçici işçi bir haftalık 10 günlük süre için. O 40-50 işçiyle o grev oylamasına hayır dedirtirim, sendikayı oradan çökertirim. Yani yasa bu maddesiyle de, hiç de sendikal haklara saygılı bir davranış sergilemiyor.

62. madde grev yasakları, 63. madde hükümetin grev erteleme yetkisinin kabul edilmesi. En önemlisi, bu yeni konuldu maddeye; 64. maddede grev başlamadan önce işyerinde üretilen ürünlerin satılmasına ve işyeri dışına çıkarılmasına izin verilmesi. Eskiden yapılamıyordu, şimdi greve katılan işçinin ürettiği malı hiçbir şeye sormadan işçiye, olduğu gibi çıkarıp satabilecek, işçinin aleyhine bir durum yaratabilecek.

Bu kanun dediğim gibi Türk-İş'in ve Hak-İş'in gözlerinin içine baka baka çıkarıldı, hiç itiraz etmediler, kuzu kuzu kabul

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

ENGİN ÜNSAL'IN
KONUŞMASI

ettiler ve sonunda Türkiye’de sendika özgürlü maalesef var olmayan bir romantik bir kavram olarak kaldı. Gerçekte hiç kimse bu haktan yararlanır bir halde değil.

Dedim ki, özellikle Hava-İş grevinin ve Çay-Kur grevinin bitirilebilmesi için iki yol var. Bunlardan bir tanesi kısa erimli, kısa vadede gerçekleştirilebilecek bir olay. Bir örnek vereceğim. Kurulduğu günden beri onurlu sendikacılık yapan DİSK’e bağlı Tekstil-İş Sendikası, bir işyerinde örgütlenmeye gitti, yetkiyi aldı sözleşme çağrısında bulundu. Tekstil işvereni, oradaki sendikalı işçilerin büyük bir çoğunluğunu işten attı. Ne yaptı sendika? Bu fabrika sadece Hollanda’ya ihracat yapan bir tekstil ürünü üretiyor. Sendika uluslararası federasyona gitti ve dedi ki; Hollanda’daki tüketici derneklerine söyleyin, bu sendika işçi düşmanı, emeğin düşmanı. Onlar kendi üyelerine ve tüketicilere şu mesajı versin: Bu işverenin mallarını almayın.

Ne oldu biliyor musunuz? Hollanda halkı çok duyarlı, hiçbir tanesi, hiçbir tüketici bu işverenin ürettiği malı almadı, ihracat sıfıra indi ve işveren mecbur oldu sendikayla anlaşma yapmaya ve yaptığı anlaşmayı da buraya bildirmeye. (Alkışlar)

Şimdi Sayın Metin Feyzioğlu buradaysa, ona bir ricada bulanacağım. Aynı formül Türkiye’de Hava-İş grevinde uygulanabilir. Yapılması gereken şey şu: Türk-İş’in Hak-İş’in böyle bir şey yapacağı yok, onlar sözde işçi Konfederasyonu, özde değiller. Onun yerine işçi haklarına bundan sonra sahip çıkacak Türkiye Barolar Birliği birkaç şey yapabilir. Bir, Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonuna başvurur der ki; arkadaş bütün dünyaya Avrupa Sendikalar Birliği ETUC, Uluslararası Sendikalar Birliği ITUC vasıtasıyla Türk Hava Yollarının işçi haklarını ezdiğini, işçiye saygı duymadığını duyurun ve onlardan bir şey rica edin. Türk Hava Yollarıyla uçmayın. (Alkışlar)

Ceza Kanununu inceledik, değerli sınıf arkadaşım Profesör Rona Aybay’la beraber Ceza Kanununu inceledik. Rekabet Kurumu Kanununu da inceledik. Her iki kanunda da Türkiye Barolar Birliğinin veyahut da Uluslararası Taşımacılık İşçileri

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

ENGİN ÜNSAL'IN
KONUŞMASI

Federasyonunun böyle bir tüketici boykotu çağrısı yapmasının ne cezai ne hukuki hiçbir yaptırımı yok. Rahatlıkla bunu yapabilirsiniz.

İkinci bir konu, kendi söküğümüzü dikelim. Ey sendikacı arkadaşlar, çok uçuyorsunuz, çok uçak kullanıyorsunuz, Türkiye Barolar Birliği çok uçak kullanıyor. Lütfen bundan sonra Türk Hava Yollarıyla uçmayın, bu arkadaşlara destek çıkın. (Alkışlar)

İnanıyorum ki, eğer Uluslararası Taşımacılık İşçileri Federasyonu bugüne kadar bu yolda bir adım atsaydı, bir tüketici boykotu başlatsaydı Türk Hava Yollarına karşı ve Türkiye'de bizim sendikacı arkadaşlar bu yolda bir adım atsaydı, bu Türk Hava Yolları grevi çoktan çözüldü. (Alkışlar)

Çünkü tüketicinin gücü büyüktür, hiçbir... Ne o Türk Hava Yollarının başındaki şişman, işçinin düşmanı olan şişman buna dayanabilirdi, ne de bir hükümet bu kadar baskı karşısında ayakta durabilirdi. Rica ediyorum sendikacı arkadaşlardan ve Sayın Metin Hocamızdan rica ediyorum, bu tüketici kampanyasını lütfen incelesin.

İkinci bir önerim daha var bu konuda. ILO'nun gerçekleri bulma komiteleri yapar hazırlar ve ülkelere gönderir, davet üzerine gider bunlar. O ülkede sendikal hak ihlalleri var mı yok mu? Bunu tespit eder, bunu bütün üyesi ülkelere gönderir. Eğer o ülkede hak ihlalleri var, sendikacılık ayaklar altına alınıyor, yerlerde süründürülüyorsa, o ülkeyi bütün dünyaya rezil eder. Lütfen Türkiye Barolar Birliği bu açılımı yapsın. ILO'dan fact finding mission istesin. Gerçekleri inceleme komisyonu istesin. (Alkışlar)

Son bir şey söyleyeceğim. Beyler, emekçi kardeşlerim; şunu biliniz ki, verdiğiniz mücadelenin temelinde siyaset var. Siz siyaseten bilinçlenmedikten sonra, siz bu kadar acı çekip, gidip yine sizi ezen partilere oy verdikten sonra acı çekmeye tamamen sürdüreceksiniz. (Alkışlar)

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

Son söz bir slogan, Amerikan sendikacılığı bunu uyguluyor. Bizim sendikacılık da Amerika'dan çok etkilendiği için uygulaması lazım. Söz şu, slogan şu: "Dostlarını ödüllendir, düşmanlarını cezalandır." Siz düşmanlarınızı cezalandırmadıkça, düşmanlar sizi ezmeye devam edecektir.

Saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

Av. KÜRŞAT KARACABEY (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ediyoruz. Sayın Ünsal'a güzel konuşmaları için çok teşekkür ediyoruz. Bir hususu özellikle not aldım. Dediler ki konuşmanın başlarında, Almanya'da sendikal örgütlenme hakkı ve grev hakkı en iyi işletiliyor, yani en iyi işletilen ülkelerin başında Almanya geliyor. Üstelik toplu iş sözleşmesi kanunu yok, sendikalar kanunu var.

Peki, nasıl oluyor? Bunun cevabı şu olsa gerek: Almanya'da mahkemeler var, dilerim bizde de olacak, bağımsız yargı tesis edilecek. (Alkışlar)

Şimdi Türk-İş Hukuk Müşaviri buyurun.

FERHAN TUNCER'İN
KONUŞMASI

FERHAN TUNCER (Türk-İş Hukuk Danışmanı)- Niyetim korsan bir bildiri sunmak değil. Sayın Engin Hocamı da gazete yayınlarından da takip ederim, yazılarını da çok defa beğenerek de okurum, konuşmasını da dikkatle dinledim. Konuşmasında amacı aşar birtakım tabirler ve deyimler mi var, yoksa amaç gerçekten böyle midir? Ben kendisinden bazı sözlerini düzeltmesini ya da geri almasını rica edeceğim. Özellikle bunlar, Türk-İş sözde bir Konfederasyon değil, bu çok şık bir laf da değil. Yani burada...

Ben hiç kimsenin sözünü kesmedim, lütfen siz de benim sözümü kesmeyin, ilk ricam bu sizden.

(Salondan müdahaleler var)

Şimdi Türk-İş bu toplantıya destek verdi, destek verirken de son derece samimiydi. Şimdi birtakım nümayişler olabilir. Bunlar işin tabiatı gereğidir. Beğenmediğimiz hususlar olabilir tabiatı gereğidir, herkes bunlara hazırlıklıdır. Ama burada pek

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

çok Türk-İş mensubu insan da var, Türk-İş büyük bir camia, büyük bir topluluk aile; bir kere bu sözde lafı doğrudan doğruya inciten bir laf.

Pek çok sözler incitiyor, elbette. Engin Beye söyleyeceğimi söyleyeyim. Diyeceğim budur...

("Yandaş Türk-İş istemiyoruz" sloganları atılıyor)

Artık sizin bu yandaşlık tabiriniz ya da her neyse... Hocam sizden ricam şudur, sizden geri almanızı istediğim söz de şuna dayanıyor. Demin dediniz ki, Tek Gıda-İş'in iç işlerine Türk-İş karıştı dediniz, hatta Başbakan da işte filan kesin kellesini alın gelin vesaire. Eğer siz bu konuşmaları kendi kulağınızla duyduysanız, gözünüzle gördüyseniz ve kendi deneyiminizi anlatıyorsanız ben de size itimat ederim sözünüzü de dinlerim.

Bu konuda sözünü geri alması lazım, geri almazsa olmaz.

Yalan söylüyor, biz bu konuyu tekzip de ettik. Burası hakaret edilecek yer değil. Hiç kimse Türk-İş'e hakaret edemez.

(Karşılıklı tartışmalar oluyor)

("Türk-İş dışarı" sloganları atılıyor)

Av. KÜRŞAT KARACABEY (Oturum Başkanı)- Şimdi açıklama yapacaklar, siz yerinize oturun lütfen.

Evet arkadaşlar, sizleri sükunete davet ediyorum, lütfen. Zamanımız dar.

Evet, lütfen dinleyelim. Konuşma sırası Sayın Serhat Salihoğlu'nda. Serhat Salihoğlu direnen ODTÜ mezunu, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden mezun oldu. Genel-İş Sendikası Genel Koordinatörlüğü görevini yapıyorlar. "*Güvencesiz emeğin çalışma barışına etkileri*" konusunda sunum yapacaklar. Buyurun Salihoğlu.

SERHAT SALİHOĞLU (Genel-İş Sendikası Genel Koordinatörü)- Değerli arkadaşlar, öncelikle Başkana teşekkür ediyorum. Türkiye Barolar Birliğine böyle bir etkinliği düzen-

SERHAT SALİHOĞLU'IN
KONUŞMASI

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

SERHAT SALİHOĞLU'IN
KONUŞMASI

lediği için teşekkür ediyorum ve Türk Hava Yolları işçisi arkadaşlarım, Feniş Alüminyum işçileri, direnişteki arkadaşlarımı saygıyla sevgiyle selamlıyorum. (Alkışlar)

Benim konuşmamın güme gitmemesi için de, sizden biraz sükûnet rica ediyorum. Bunlar olur, çok güzel bir toplantı aslında. Sabahdan beri izliyorum toplantıyı. Sabahki oturum çok etkileyiciydi. Genel Başkanın şahsında Hava-İş Sendikası üyelerine teşekkür ediyorum. Zaten işin içindeyiz, bilgileniyoruz bu konularda, ama birebir böyle bir etkili sunumun ortaya konulması hakikaten farklı oldu. Böyle bir toplantıda olacağımı da kestiremedim, öncelikle bir sempozyum daveti aldık geldik. Meğerse işçi kardeşlerimle direnişteki arkadaşlarımızla buluşmak için bir vesile olmuş bu. O bakımdan da bir sendikacı olarak bundan büyük bir keyif aldığımı söylemek isterim. (Alkışlar)

Değerli arkadaşlar, sendikalı işçiler olarak çok azınlık olduğumuzu, Türkiye işçi sınıfının çok azınlık bir parçası olduğumuzu bilmemiz gerekir. Salonun içindeki direniş ruhu, maalesef salonun dışında Türkiye işçi sınıfı içinde yok. Neden yok dersek, bunun üzerinde düşünmemiz gerekir, hepimizin düşünmesi gerekir. Çünkü sizler sendika üyesisiniz ve ateş düştüğü yeri yakıyor, ama birer sendikanın çatısı altında olduğunuz için bu direnişi sürdürme fırsatına sahipsiniz. Dışarıdaki arkadaşlarımız, kapının dışındaki arkadaşlarımız da *-ben öyle tabir ediyorum-* aynı sizin gibi koşullarda çalışıyorlar. Kapanan fabrikalar, birikmiş ücret alacaklar, alınamayan kıdem tazminatları, ihlal edilen sendikal haklar. Sendikal hak olmadığı için, sendikalaşamama durumları milyonlarca işçi arkadaşımızı etkiliyor.

Belki onların birçoğu da bunun farkında değil. Belki bizler de başımıza gelmeden bunu bu kadar gerçekçi bir şekilde yaşama şansına sahip değildik. Başımıza geldiği zaman bunları görebiliyoruz. Demek ki çok ciddi bir problemimiz var aslında Türkiye işçi sınıfı olarak örgütsüzüz. Zaten meseleye de şöyle bakmamız gerekiyor. Engin Hocam kadar olmasak da, az buçuk bir tecrübemiz var sendikacılıkta. Esas olan örgütlü işçi

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

SERHAT SALİHOĞLU'IN
KONUŞMASI

sınıftır. Dışarıdaki işçi arkadaşlarım, tabir yerinde ise çok kolaylıkla yönlendirilebilen halk kalabalıklarıdır. Emegini satarak günlük yaşamını kazanan arkadaşlarımızdır.

Sendikacılar olarak bizim temel görevimiz, kapının dışındaki örgütsüz işçi arkadaşlarımızı bu salona doldurabilmektir. O zaman bir işçi sınıfı ruhuna kavuşabiliriz. Bunda bizim suçumuz yok. Türkiye'nin yakın tarihini anlatmaya da gerek yok, ama bugünkü dünya ve bugünkü Türkiye koşulları içinde hakikaten Türkiye işçi sınıfı son derece ciddi problemlerle karşı karşıya.

Örneğin, Haziran ayıydı sanıyorum, Bangladeş'te biliyorsunuz binin üzerinde işçi bir tekstil sitesinin çökmesi sonucunda yaşamını kaybetti. Günlük 1 dolara çalışan işçilerin ürettiği mallar, Londra'nın Paris'in bulvar mağazalarında 300-500 Euro'ya satılıyor. Dünya böyle bir dünya ekonomisi, dünya kapitalizmi bu hava içinde, bugünkü dünya böyle; emeğin güvencesizleştirilmesi, emek değerinin düşürülmesi üzerine kurulu bir dünyadan bahsediyoruz. Bunun Türkiye'ye yansımalarından bahsediyoruz.

Yalnız şunu da unutmayalım: Türkiye'de bunu yaşıyoruz, belki bir Bangladeş gibi yaşamıyoruz, ama ondan da aşağı kalır bir yanımız yok. İş kazaları, ölümle biten iş kazaları bakımından biliyorsunuz dünyada ilk sıralardayız, Avrupa'da birinci sıradayız. Durum böyle. Fakat şunu da unutmayalım: Türkiye'de de normal koşullarda değiliz. Sabahtan beri yaptığımız konuşmalar, sabahtan beri ortaya konulan değerlendirmeler, yapılan değerlendirmeler, Hava-İş'in yaşadıkları, Feniş Alüminyum işçilerinin yaşadığı işler, bizim Genel-İş Sendikası olarak İzmir'de İzelman ve İzenerji işyerlerinde yaşadığımız olaylar ve genel olarak Türkiye'de yaşanan işler aslında normal koşullarda olmadığımızın göstergesi.

Biz normal bir ülkede, normal koşullarda yaşamıyoruz. Yani yaşasak mesela hukuk işler değil mi? Hukukun olduğu bir ülkede yaşamıyoruz. Bunun adını da çok iyi koymamız gerekiyor, kafamızda bunu da net bir şekilde belirlememiz

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

SERHAT SALİHOĞLU'IN
KONUŞMASI

gerekıyor. Kanımca yaşadığımız rejim, bir demokrasi, demokraside arızası olan bir demokrasi filan değil. Biz diktatörlük koşullarında yaşıyoruz. O zaman Türkiye işçi sınıfı olarak buna göre hareket etmek zorundayız. Türkiye işçi sınıfının örgütlü kesimleri, örgütlerimiz, sendikal örgütlerimiz de işe bu ciddiyetle yaklaşmak zorunda.

Bunu yapamazsak, bu ciddiyeti yakalayamazsak karşımızdaki güçlerle, ne siyasal iktidarla, ne de sermaye egemenliğiyle, ne de sermaye diktatörlüğüyle baş edebiliriz. O ciddiyette bu konuya yaklaşmamız gerekiyor.

Şimdi "*güvencesiz emeğin çalışma barışına etkileri*" diye Kürşat Bey telefonda bana bir konu belirledi. Şöyle söylemem mümkün, yani şöyle esprili bir şey buldum. Aslında şu andaki Türkiye tablosuna bakarsak, yani Türk Hava Yolları grevi, Feniş işçilerinin direnişini bir tarafa koyarsak, ondan da toplumun çok büyük bir kesiminin haberi yok yaptığımız yürüttüğümüz bu direnişlerden, çeşitli nedenlerden dolayı onlar da söylendi. Aslında Türkiye'de bir çalışma barışı var.

Nasıl bir çalışma barışı bu? Örgütsüz emek üzerine, güvencesizleştirilmiş emek üzerine kurulmuş bir çalışma barışı var. Kimsenin sesi çıkmıyor. Yani ben grev istatistiklerine bakıyorum, Hocam da bahsetti. Kamuda son dört yıl içinde bir tane grev olmuş, 2012 yılı itibariyle bir tane grev kamuda. Hatta rakamları da koydum. 2012'de 8 tane grev var, 2011'de 9 tane grev var, 2010'da 11 grev var 2009'da 13 tane grev yapılmış. Şimdi böyle bir tabloya baktığınız zaman, grev sayılarına baktığınız zaman demek ki her şey uzlaşma içinde çözülüyor. Yani bir çatışma ortamı yok diye de değerlendirebilirsiniz.

Ama bugün sabahtan beri konuştuğumuz meseleler, sabahtan beri dile getirilen sorunlar, aslında işçi sınıfı üzerinde çok büyük bir hegemonyanın kurulduğunu, işçi sınıfı örgütsüzlüğü üzerine kurulmuş bir hegemonyanın olduğunu ve bu çerçevede bir iş barışının sağlandığını, çalışma barışının sağlandığını gösteriyor. Buna Roma barışı da diyebiliriz; güçlünün egemen olduğu bir barış, sermayenin egemen olduğu, hükü-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

SERHAT SALİHOĞLU'IN
KONUŞMASI

metin, siyasi iktidarın yönettiği bir emek gücünden bahsediyoruz demek ki. Ortada çünkü bir çalışma barışını yok dedirteceğimiz bir çelişki yok rakamlara baktığımız zaman.

Bu işin esprili yanı, oysa bizde güvencesizlik, sendikasızlık çok önemli bir problem şu anda. Bunu işin içinde yaşayan bizler böyle olduğu için biliyoruz, ama dışarıdaki milyonlarca işçi arkadaşımız belki de bu gerçeğin farkında değil.

Şimdi en iyi bildiğim konu, kendi sektörüm, belediyeler alanı. Oradan bu konuyla ilgili birtakım değerlendirmeler yapmak, onları sizlerle paylaşmak istiyorum. Kamu sektörü bildiğiniz gibi. Şu anki devlet politikasını güvencesiz emek üzerine kurulu bir devlet politikası olarak tanımlayabiliriz. Yani devletin temel politikasıdır emeğin güvencesizleştirilmesi. Ucuz emek, emek gücünün değerinin düşürülmesi şu anda devletin temel politikasıdır.

Bunu nereden çıkarıyorsun diye soracak olursanız şuradan çıkarıyorum. 2002 yılında kamuda çalışan işçi sayısı arkadaşlar 700 küsur bin, 2002 yılında. 2012 yılında ise tam yarı yarıya düşmüş, yüzde 49 oranında düşmüş. 330 bin civarında çalışan kamu işçisi var. Peki, nüfus mu azaldı? Hayır, kamu hizmetlerine olan ihtiyaç mı azaldı? Hayır, peki ne oldu? Kamu hizmetleri kimler eliyle görülüyor o zaman? O zamana kadar kamu işçisi eliyle, hatta 20 yıl önce 2 milyona yakın kamu işçisi eliyle yürütülen kamu hizmetlerini bugün kim yapıyor? Taşeron şirketler yapıyor. O zaman rakamlara baktığımızda kamunun temel politikasının taşeron işçilik, yani ucuz emek olduğunu söyleyebiliriz; bu birinci politika.

İkincisi, bizim kendi alanımıza bakalım, belediyeler alanına bakalım. Şu anda belediyelerde, daha doğrusu genel hizmetler işkolu tabir edilen işkolunda 750 bin işçi çalışıyor. 140 bin işçi sendikalı işçi. Geriye ne kadar kalıyor? 600 bin civarında işçi. 600 bin civarında işçi güvencesiz, taşeron şirketlerde çalışıyor. Hadi bunun 20-30 binini konut işçileri diye ayırın, kamu hizmetlerinde, yerel kamu hizmetlerinde çalışan işçilerin demek ki 600 bini taşeron şirketlerde çalışıyor.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

SERHAT SALİHOĞLU'N
KONUŞMASI

Taşeron şirketlerde çalışan işçilerin sendikalaşması son derece zor, Hocam ayrıntılı olarak toplu sözleşme ve grev prosedürünü anlattı. Bir yıllık sözleşmeler zarfı içinde süresi içinde, siz örgütleneceksiniz, çoğunluk alacaksınız, yetki alacaksınız ve karşınızdaki işvereni masaya getireceksiniz, toplu sözleşme yapacaksınız. Bunların hepsini bir yıl içinde yapmak zorundasınız. Onu yaptınız, diyelim bir yıl içinde müthiş bir başarı sağladınız onu yaptınız, ikinci yıl karşınızdaki o işveren olmayacak, onun için de ayrıca bir mücadele vermek zorundasınız.

Demek ki Türkiye'deki kamu istihdamı, kamu hizmetleri alanı artık güvencesiz emek üzerine kurulmuş. O zaman devletin temel politikası budur, güvencesiz emek üzerine kurulmuştur diyebiliriz.

Belki de şöyle bir şey yapabiliriz. Buralarda toplu sözleşme yapamıyorsunuz, grev yapamıyorsunuz, güvenceli tabir ettiğiniz sendikalı olan işçiler bakımından yerel kamu hizmetlerinde, belediyelerde ne yapıyorsunuz? İşte bizim en son yaptığımız İzelman ve İzenerji şirketlerindeki grev kararı. Biz grev kararı alıyoruz, daha doğrusu uyuşmazlık ortaya çıkıyor, onun üzerine biz grev kararı alıyoruz. İşveren de tutuyor Yüksek Hakem Kuruluna başvuruyor. Daha sonra Yüksek Hakem Kurulu toplu sözleşmeyi bağtılıyor. Hâlbuki biz orada grev kararı almışız, bağtlama gerekçesi ne? Yasadaki bir açık... Diyor ki, burası grevin yasak olduğu bir işyeridir. O zaman grevin yasak olduğu işyerinde bu yetki benimdir diyor.

Peki, grevin yasak olduğu bir işyeriyse, ben nasıl bir kanuni grev kararı alabiliyorum, buna nasıl izin verilebiliyor? Baştan aşağı bir hukuksuzluk söz konusu orası için.

Burada aynı zamanda şunu da değerlendirebiliriz. 600 bin taşeron işçisinden bahsettim. 600 bin taşeron işçisinin varlığı, aslında belediyelerde ve benzeri belki kamu hizmeti veren yerlerde şu sonucu doğuruyor değerli arkadaşlar: Güvencesiz emek, aslında güvenceli emeğe karşı, kurallı çalışan emeğe karşı da kullanılıyor.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

SERHAT SALİHOĞLU'IN
KONUŞMASI

Hava-İş grevinde nasıl direnişte benzer şey yaşanmışsa, grev kararı alındığı anda değil mi Başkan? 5000'e yakın işçi dediniz işbaşı yaptırıldı, 2500 işçi mi? 2500 işçi işbaşı yaptırılmışsa, oralarda da siz istediğiniz kadar grev kararı alın, herhangi bir taşeron şirket ile sizin orada yapacağınız hizmetler -yani hizmeti durdurma anlamında söylüyorum- pekâlâ taşeron şirketler eliyle yapılabilir.

Yani güvencesiz işçilik, güvencesiz emek, aslında işverenin elinde, sermayenin elinde bir bakıma güvenceli emeğin haklarına karşı da kullanılan bir emek konumuna geliyor; yani elde bir mayın aslına bakarsanız.

O zaman bir başka konuya buradan geçebiliriz, işsizlik meselesi. Şimdi biz hepimiz merak ediyoruz, AKP neden işçi sınıfından oy alıyor? Alıyor değil mi? Bu kadar oyu kim veriyor? Vermiyor mu? Veriyoruz. İşçi sınıfından oy alıyor.

Bakın değerli arkadaşlar, biz yerel yönetimlerde taşeron şirketlerde örgütlenmeye başladığımız zaman, bu yasal engellerin yanında bir de şu engellerle karşılaşyoruz. Artık emek gücü kendisini bir işçi sınıfı bireyi olarak görmüyor, herhalde tebaa olarak görüyor. Diyor ki; bu bana iş verdi, ben ona karşı nasıl örgütlenebilirim? Bu psikoloji de işçi sınıfı içerisine yerleştirilmiş. Bu neden böyle diye düşündüğümüz zaman, karşıımıza işsizlik olgusu çıkıyor.

O zaman bizim yaptığımız direnişler, yaptığımız eylemler, bunları daha etraflıca politikalarla ele almamız gerekiyor. Bunu kiminle yapabiliriz? Kendimiz mi yapabiliriz? Burada diyoruz "direne direne kazanacağız" işte "birleşe birleşe kazanacağız" bunların hepsi çok güzel sloganlar, ama bunları artık örgütlü mücadeleyle, örgütlerimizle becerebiliriz. Başka türlü bir olanağımız yok. Örgütümüz olmazsa ne direniş olanağımız vardır, ne de herhangi bir hedefe ulaşma olanağımız vardır.

Ben sözlerimi fazla uzatmayacağım. Kendi işkolumdan bir takım örneklerle bu güvencesiz emeğin çalışma barışına, daha doğrusu çalışma ortamına etkileri üzerine bir-iki şey söyleye-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

SERHAT SALİHOĞLU'IN
KONUŞMASI

me çalıştım. Güvencesiz emek sendikal mücadelede son derece dezavantajlı bir nüfus grubudur. O zaman sendikalar olarak bizlerin emeğin güvenceye kavuşması için mücadele etmemiz gerekiyor.

Öbür taraftan şunu da söyleyeyim. Bu mücadele tarihsel bir mücadeledir değerli arkadaşlar, biz buna sınıf mücadelesi diyoruz. Emek gücümüzün değerini yükseltme mücadelesi. Bu mücadeleye ne kadar çok emekçiyi, işçiyi katabilsek, kendimizi o kadar başarılı addediyoruz. Ölmüşüz bitmişiz havasını asla yaratmamamız lazım. 150 yıl öncesinin işçileri hangi koşullarla yaşıyorlardı? 100 yıl öncesinde işçiler hangi koşullarda yaşıyorlardı? 60 yıl önce Türkiye işçi sınıfı hangi koşullarda yaşıyordu? Şu anda son derece önemli, önem vermemiz gereken daha doğrusu örgütlerimiz var, sendikalarımız var.

Bilinçli arkadaşlarımız, sizler burada hepimiz bir sendikanın üyesiyiz. Ben sendika çalışanıyım, ama aynı zamanda da sendika üyesiyim. Sendika üyesi olduğumuz için bilinçli addediyoruz kendimizi. Çünkü kapının o tarafında değil, bu tarafındayız. Ben bu benzeştirmeyi hep yapıyorum. Kapının o tarafı kalabalık, bu taraf işçi sınıfının yuvası. Burada olmayı tercih etmişiz.

O zaman bu sınıfsal tercihlerimiz doğrultusunda burayı kendi evimiz gibi görmek zorundayız. Hiçbir şekilde sendika yöneticilerine topu atamayız değerli arkadaşlar. Eğer burası bizim evimizse "*sendika yöneticisi her şeyin sorumlusu odur, sendika dediğiniz sendika yöneticisinden ibaret bir organdır, bir kurumdur*" diye bakarsak, bu da son derece yanlış bir algı olur.

Bakın Hava-İş Sendikası hakikaten üyeleriyle bütünleşmiş bir sendika. Öyle olmasaydı bugüne kadar getiremezdi zaten bu mücadeleyi. Sendika Başkanımız sendika üyemiz hepsi bir dayanışma içinde kendi sorumluluklarını yerine getiriyorlar. Hava-İş Sendikasının üyesi olan arkadaşlarım deselerdi ki; başkan bütün güç sende, sen ne yaparsan yap, biz yokuz deyip kenara çekilselerdi bu mücadele olmazdı. Aynı şey Feniş işçileri, eylemde olan arkadaşlarımız için de geçerli. Onların sen-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

SERHAT SALİHOĞLU'IN
KONUŞMASI

dikalarıyla ilişkilerini bilmiyorum, ama sendika sizindir. Yani sendika işçinin evidir. Sendika bizim dışımızdaki bir varlık değildir. O bakımdan sınıf mücadelesini sendikal örgütlerimizle veririz arkadaşlar. Direne direne kazanırız, ama örgütlü mücadele verirsek kazanırız. Örgütsüz mücadeleyle kazanamayız.

Bütün yaptığımız işlerde, diyelim kazandık, diyelim eylemlerimiz olumlu sonuçlar verdi. Ondan sonra işimiz bitmiyor aslında. Kapının dışındaki örgütsüz emekçi kardeşimi, işçi kardeşimi buraya ben getiremiyorsam, o zaman yaşadıklarımı unutmuş olurum. Bu bilince sahip olmamız gerekiyor. Bunu yapamazsak olmuyor. Şu anda güçsüz değiliz, Türkiye’de sendikacılık öldü filan. Tabii ki bir yandaş sendikacılık akımı var ve Türkiye’de egemen sınıfın ve hükümetin siyasi iktidarın kendi hegemonyasını kurmak için kullandığı bir sözde işçi örgütlenmesi var. İnşallah o arkadaşlarda burada yoktur, sözde lafı çok alınılan bir laf, ama sözde bir sendikalaşma şeyi var.

Hava-İş’in yaşadıkları az mıdır? Bunu bir işçi sendikası nasıl kendisine yedirebilir? Siz direnişe çıkıyorsunuz, eyleme çıkıyorsunuz, bir başka sendika geliyor sizin eyleminizi kırıyor, grev kırıncılığı yapıyor. Bu sendikacılık mıdır? Böyle bir şey olabilir mi değerli arkadaşlar? Olmaz. İşçi sınıfının temel kültürüdür dayanışma. Eğer dayanışma kültürünü kendi aramızda benimsemiyorsak, kendi aramızda yaşatamıyorsak, o zaman biz o kültürün yabancıları durumundayız demektir.

Sonuç olarak şunu söyleyeyim: Dışarıdaki arkadaşlarımızın sayısı çok. 1 milyon sendika üyesi arkadaşız, 1 milyon. 14 milyona yakın bir işçi sınıfı ailesi var. Emegini satarak geçinen bir grup var, onun içinde 1 milyonuz. 13 milyon dışarıda olduğu müddetçe, 13 milyon şu kapının dışında olduğu müddetçe bizim mücadelelerimizi, karşı karşıya kaldığımız sorunlarımızı ortadan kaldırma, onları çözme olanağımız kısıtlı. Ama kendi olanaklarımızı dışarıdaki arkadaşlarımızın örgütlenmesi için kullanmayı bilebilmeliyiz değerli arkadaşlar. Sendikalarımızın kendi olanaklarını, dışarıda örgütsüz olan işçi arkadaşlarımızın örgütlenmesi için, onların bilinçlenmesi için, onların haklarını savunmak için kullanmayı bilebilmeli.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

Benim 15-20 yıllık bir sendikacılık tecrübem sonucunda vardığım sonuç bu. Toparlamış oldum, vardığım sonucu da sizlerle paylaştım. Hepinize teşekkür ederim. (Alkışlar)

KÜRŞAT
KARACABEY'İN
KONUŞMASI

Av. KÜRŞAT KARACABEY (Oturum Başkanı)- Biz teşekkür ediyoruz, Sayın Salihoğlu'na. Sayın Salihoğlu, emeği bir değer değil de, sadece bir üretim aracı gibi algılayan kapitalist sistemin, emeği emeğe kırdırarak, emeğin gücünü emeğe kırdırarak, örgütlü emeğe potansiyel tehdit oluşturma anlamında dizayn edip uygulamaya koyduğu, özellikle taşeronluk sisteminin işleyişini, amacını gayet özlü şekilde ortaya koydular. Tekrar teşekkür ediyoruz.

Şimdi son konuşmacımız genel değerlendirmeyi yapmak üzere Sayın Yıldırım Koç. Yıldırım Koç Bey de, ODTÜ mezunu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde yüksek lisansını yaptılar. Uzunca bir süredir Türkiye'nin değişik sendikalarında, Konfederasyonlarında, Konfederasyonların uluslararası temsilciliklerinde sendika uzmanı olarak görev yaptılar. Ayrıca 20 yıldır kesintisiz şekilde önce Aydınlık Dergisi, şimdi de günlük Aydınlık Gazetesinde emekle ve sendikal sorunlarla ilgili yazılar yayımlıyorlar.

Genel değerlendirmeyi yapmak üzere kendilerine mikrofonu takdim ediyoruz. Buyurun Sayın Koç. (Alkışlar)

YILDIRIM KOÇ (Gazeteci-ODTÜ Öğretim Görevlisi)- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Ben de önce Türkiye Barolar Birliğini kutluyorum, bu gerçekten son derece kritik bir dönemde önemli bir toplantı yapıyor.

Ben bazı sorularla başlamak istiyorum genel değerlendirmenin bir parçası olarak. Geçen hafta İstanbul'daydım, orada sendikalarla çok yakından ilgili bir arkadaşımın anlattığı olay var. Türk Hava Yollarında greve katılmayan bazı işçiler, gezi eylemi sırasında iş çıkışlarında üniformalarını çıkarıp, gezi eylemine gidiyorlarmış.

Gezi ruhu mesela farklı bir şeydi. Acaba bunu sendikalara taşıyabiliyor muyuz? Taşıyamıyorsak niye taşıyamıyoruz?

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KÜRŞAT
KARACABEYİN
KONUŞMASI

Niye örneğin greve katılma cesaretini gösteremeyen bazı kabin görevlileri, akşam gaz yemeyi, gazdan yaralanmayı, hastaneye götürülmeyi göze alarak bir mücadeleye girebiliyor? Mesela bunları düşünmek zorundayız. Temel bu tür noktaları tartışmaya açarsak, ancak bugünkü sıkıntıları aşabiliriz.

Başka bir soru; işçiler birleşin, birleşe birleşe kazanacağız gibi şeyler söyleniyor. Ama mesela kaç acaba Feniş Alüminyum işçisi Türk Hava Yolları grevini ziyaret etti, kaç Türk Hava Yolları grevcisi ve Hava-İş üyesi *Gebze'de galiba Feniş Alüminyum*, Feniş'i ziyarete gitti ve o arkadaşlarla direniş yaptı? Kaçınız 29 Ekim'de hükümeti ve emperyalizmi protesto etmek amacıyla meydanda olacaksınız? 29 Ekim'de eğer o meydanlarda olmazsanız, bu salonda birbirimizi alkışlayarak, birbirimizi överek geçirdiğimiz, yaptığımız toplantıların hiçbir anlamı kalmıyor.

Yani açıkçası sendikal mücadele sadece ücret mücadelesi değil, sendikal mücadele Sayın Başkanımızın, Sayın Karacabey'in ilk açış konuşmasında da belirttiği gibi, Türkiye'nin kurtuluş ve korunma, Türkiye'nin bağımsızlığının bütünlüğünün korunma mücadelesinin de bir parçası.

Yani sanıyorum bir kere olaylara ve sorunlara yaklaşırken bu çerçevede bakmakta yarar var. Bir gezi ruhunu niye sınıf mücadelesinin içine taşıyamıyoruz? İnsanlar niye ölümü göze alıp, başlarına kaskları, yüzlerine gaz maskelerini geçirip gidiyor da eyleme, niye bazı sendikalara güvenmeyip, niye bazı sendikal ilişkilerde eksik kalıp, belki greve bile katılmıyor, grevi bile satıyor? Birinci dikkatinizi çekmek istediğim nokta bu.

İkinci nokta, mücadele eden kazanır, mücadele etmeyen kaybeder. İnsanlık tarihinde kapitalizmin tarihinde öyle dönemler var ki, mücadele etmeyip teslim olan, kendisine aktarılan bazı parçalarla yaşamını sürdürebilir. Kapitalizmin refah evrelerinde ekonomik gelişmenin uygun olduğu dönemlerde mücadele etmeyene hak verilir. Ama günümüzde mücadele edenin hak alma şansı vardır. Sosyal-İş Sendikası'ndan arkadaşlarımız vardır mutlaka, Leroy Merlin grevi başarıyla sonuç-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KÜRŞAT
KARACABEY'İN
KONUŞMASI

landı. İlk kez bir büyük mağazalar zincirinde grev yapıldı ve yanılmıyorsam 16. gün başarılı bir toplu sözleşme imzalandı, ama oradaki genç arkadaşlar son derece yaratıcıydı. Ben Ankara'daki işyerlerine gitmiştim.72'den beri sendikalardayım. O kadar yaratıcı genç insanın, o kadar güzel sloganlar ürettiğini görmemişim. Bu anlamda mücadele edenin kazanabileceği koşullardayız.

O zaman mesela Hava-İş grevindeki eksiklikleri de mutlaka kendi aranızda tartışıyorsunuzdur, ama bu tür olayları açık yüreklilikle tartışmak, nerede eksik yapıldığını tartmak durumundayız. Mesela Tekel işçilerinden sabahki oturumda söz edildi. Tekel işçileri ilk başta kaybetti gibi gözüküyor, ama mevzuatla bir parça ilgileniyorsanız, Tekel işçilerinin geçirilmek istendiği statü 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/C maddesindeki geçici personeldi. Tekel eylemi sırasında, 4 Şubat 2010 tarihli Resmi Gazetede 4/C'lilerin çalışma statülerini belirleyen Bakanlar Kurulu kararı yayımlandı.

Eski Bakanlar Kurulu kararıyla kıyasladığınızda, son derece önemli değişikliklerin yapıldığı bir kararnamedir, 4 Şubat 2010 kararnamesi. Yani Tekel işçileri kendileri işçi statüsüne geçemediler, ama 4/C statüsüne geçenlerin durumlarını ciddi biçimde iyileştirici bir eylem yaptılar. Veya Türkiye Taş Kömürü Kurumunda şu anda sorunlar yaşanıyor, ama yaşı uygun olanlar anımsayacaklar. 5 Nisan istikrar programı 94'te ilan edildiğinde, o yılın sonuna kadar Türkiye Taş Kömürü Kurumu özelleştirilmezse kapatılacak deniyordu. 1994'ün üstünden 19 yıl geçti, ama TTK mücadele etti.

O zaman Çatalağzı mücadelesi bizim için önemlidir, Yatağan mücadelesi önemlidir, Türk Hava Yolları mücadelesi önemlidir. Çay-Kur bir yenilgidir, ama çok doğaldır. Küçük üreticilerin geçici işçilik yaptığı bir yer olduğu için kaçınılmazdır. Kazova önemlidir ve bunların başarıya götürülmesi hepimizin ortak kazanımı olacaktır. Bir yanıyla dikkatinizi çekmek istediğim tartışmalardan özetlenebilecek nokta bu.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KÜRŞAT
KARACABEYİN
KONUŞMASI

İkincisi, Sayın Kemal Ülker başka ülkelerdeki saldırılardan söz etti. Var, ama bütün bunlar kafanızda şöyle bir izlenim yaratmasın. Ne yapalım bütün dünyada hava taşımacılığında ya da başka alanlarda saldırı var ve bizim de yapacak bir şeyimiz yoktur gibi bir sonuç çıkarılmamalı bunlardan. Tam tersine, yaşadığımız kapitalizmdir. Kapitalizm böylesine rezil bir iktisadi toplumsal ve siyasal düzendir. Kapitalizme karşı mücadele bu anlamda tüm dünyadaki işçilerin ortak mücadelesidir. Başka ülkelerde bunların olması tabii ki önemlidir, ama emperyalist ülkelerin işçileri, genellikle kendi patronları ve kendi hükümetleriyle birlikte davranırlar. Bu konuda 1920 yılında Doğu Halkları Kurultayının Amerika'nın, Avrupa'nın ve Japonya'nın işçilerine yaptığı çağrıda çok acımasız bir ifade vardır. Amerika'nın, Avrupa'nın ve Japonya'nın işçilerine derler ki Doğu Halkları Kurultayı, Türkiye'den de 750 kişi filan katılmıştır. *"Sizler ki kapitalistlerinize köpeklik ediyorsunuz, bizim sizin köpeğiniz olmamızı istediniz."* Bu kadar acımasız bir çağrı vardır, Avrupa'nın, Amerika'nın, Japonya'nın işçilerine.

Başka ülkelerde emperyalist ülkelerin işçi sınıflarının mücadelesine saygı duyarız, ama biliriz ki Amerikan işçileri, Amerika'nın Irak politikasını desteklemiştir. Amerikan işçileri İngiliz işçileri Irak'a saldırıyı desteklemiştir. Amerikan işçileri Vietnam'a 65'teki saldırıyı desteklemiştir. Bu nedenle bizim esas gücümüz, Türkiye'nin bütünlüğünü, vatanını savunan insanlarla birlikte olduğumuzda ortaya çıkan güçtür. Bu nedenle mesela Yatağan işçileri dağa tırmandıklarında, ellerinde Atatürk ve Türk Bayrağı vardır. Bu nedenle bizim öncelikli müttefikimiz, bu ülkedeki antiemperyalist unsurlardır.

Başka ülkelerde saldırıların olduğu doğrudur, ama bu saldırılar def edilebilir. Başka ülkelerde gezi mücadelesi, gezi başkaldırısı, gezi ayaklanması yaşanmadı. Türkiye çok güçlü bir mücadele geleneğine sahip bir ülkedir. Türkiye'de sayın arkadaşım Serhat Salihoglu'nun belirttiği gibi, yasal grev sayısı sınırlıdır, ama yasadışı eylem diye ifade edilen eylemler, dünyanın en yoğun olduğu ülke konumuna getirmektedir Türkiye'yi. Türkiye'nin her gün bir yerinde fabrika işgali, her gün bir yerinde direniş var. Her gün bir yerinde protesto gösterisi yapılıyor.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KÜRŞAT
KARACABEYİN
KONUŞMASI

Biz bugün Türkiye işçi sınıfının mücadelesiyle dünyanın başka ülkelerindeki işçi sınıflarına örnek olan, insanların örnek olarak baktığı ve gösterdiği bir ülke konumundayız. Feniş Alüminyumun işgalini başka ülkelerde göremezsiniz. Kazova işçilerinin işyerini işletip, ürününü satarak alacaklarını tahsil etmelerini başka ülkelerde göremezsiniz.

Bu bizim geçmiş geleneğimizden de geliyor. Ta 1966-67 yıllarında Alpagut'ta da aynı şekilde maden işgal edilmişti ve işçiler il özel idaresinin sahip olduğu Alpagut maden işletmesinde alacaklarını tahsil etmek için kendileri o işletmeyi işletmişlerdi. Böyle güzel de bir geleneğimiz var. Bu nedenle kesinlikle umutsuz olamamak, mücadelenin yükseleceğini bilmek ve önümüzdeki döneme hazırlanmak gerekiyor. Ama bunu yaparken de, 29 Ekim'leri, ODTÜ direnişini ve diğer başka direnişleri dikkate almak onlara gereken desteği vermek lazım.

Ben destek istiyorum diye kişi, önce başkasına destek vermelidir. Kimse kimseyi aldatmasın. Eğer bir direnişe sadece hasta ziyareti gibi gider, ben seni destekliyorum dersiniz, onlarda size hasta ziyaretinde yapıldığı gibi "*ay ne kadar güzel, iyi ki geldiniz*" der ve gönderirler. Sınıf mücadelesi, sınıf dayanışması bunun ötesinde bir olay ve burada da sendikalarımıza önemli görevler düşüyor.

Engin ağabey, *Engin Ünsal benim ağabeyim*. Engin ağabey mevzuattaki sıkıntıları, zorlukları ciddi biçimde özetledi, keşke zaman olsaydı ve Engin ağabeyden daha kapsamlı bir biçimde dinleseydik. Ancak onun ötesinde, Engin ağabeyin belirttikleri noktaların ötesinde, elimizde çok önemli bir araç var. Türkiye 2004 yılı Mayıs ayında, Anayasanın 90. maddesini değiştirerek, uluslararası sözleşmelerin doğrudan uygulanırılığını kabul etti. Bu sendikalar tarafından yeterince kavranmıyor. Sendikalar bu konunun üzerine yeterince gitmiyor.

Bu şu demek: Anayasada 2010 referandumuna kadar genel grev yasaktı. Türkiye'nin onayladığı 87 sayılı ILO sözleşmesine ilişkin örgütlenme özgürlüğü komitesi kararları, genel

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KÜRŞAT
KARACABEY'İN
KONUŞMASI

grevin serbest olması gerektiğini belirtiyor. Siz o zaman genel grev yaparsınız. Gücünüz varsa üzerinize gelemezler, gücünüz yoksa darmaduman ederler.

Bu mesele kapitalist düzende bir güç meselesidir. Yani ağlayıp sızlayana kimse bu kapitalist düzen içinde, özellikle kriz dönemlerinde hak vermez. Gücünüz varsa üzerine gidersiniz ve özellikle Anayasanın 90. maddesinde uluslararası sözleşmelere doğrudan uygulanırlık kazandırılmış olması, elimize son derece önemli bir silah veriyor. Keşke Engin ağabey bu sınırlılıkları daha kapsamlı anlatsaydı. Ne kadar ciddi olduğunu ve ne kadar tehlikeli olduğunu görürdük, ama buradan da bir kestirme yolla galiba çıkabilirdik.

Önümüzdeki dönem ciddi bir dönem; özellikle işçi sınıfının kamu çalışanı olarak istihdam edilen kesimi önümüzdeki dönemde hareketlenecek. Satın alma gücü düşmeyince işçi hareket etmez. Zonguldaklı bir maden çavuşu arkadaşım vardır. Onun söylediği bir laf var, bizim işçi ne zaman harekete geçer diye. O uzun yıllarını madende yeraltında geçiren bir arkadaşım. Dedi ki, bizim işçi oturduğu minder tutuşmadan ayağa kalkmaz. Son derece doğru, ama oturduğu minder tutuşuyor insanlarımızın.

Önce 2014 yılında Memur-Sen denilen Konfederasyonun imzaladığı toplu iş sözleşmesiyle, 2014 yılı için sadece 123 lira zam verildi. Fakat enflasyon farkı ilk kez konulmadı. Türkiye krizi derinleşen bir ülke, 2014 yılında enflasyon hızlanacak ve Türkiye'de 2 milyon 700 bin dolayında memur ciddi bir mutlak yoksullaşma yaşayacak. Bu onları tetikleyecek. Yani bizim insanımız öyle Memur-Sen'e üye olur, başka yere üye olur, Hak-İş'e üye olur, Türk-İş'e üye olur, ama hayat onu zorladığında dinlemez. Biz bunu 89 yılında görmüştük. 89 bahar eylemlerinde, hiçbir sendikacı işçinin önüne çıkmaya cesaret edemedi.

Rahmetli Şevket Yılmaz bile ki, 87'de parlamentoya o mektup eyleminde Emin Kul'la rahmetli birlikte farklı tavır koymuştu. Rahmetli Şevket Yılmaz bile 89 yılında gitti İskenderun Demir Çelik'in grevine destek vermek için. Yasaklanmasına rağmen büyük bir miting yapmıştı. Hayat zorladığında, sen-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KÜRŞAT
KARACABEYİN
KONUŞMASI

dikacı mendikacı kimse o hayatın zorladığı işçilerin önüne geçemez ve hayat önümüzdeki yıl içinde işçilerimizi zorlayacak.

Taşeronluk konusunda çok önemli haklarımız ortadan kaldırılma noktasında. Çok ilginç bir biçimde 2003 yılında kabul edilen İş Kanunu ve 2008 yılında o kanunda yapılan değişiklikler, eski kanuna göre taşeron işçilerine çok geniş haklar tanıyor. Hükümet bunları kaldırma çabası içinde. Bu bir hareketlilik alanı olacak.

Kıdem tazminatı konusunda bir saldırı var. Sadece fon konusunda değil saldırı, teknik ayrıntısına girmek mümkün değil, ama belirli süreli iş sözleşmesi dediğimiz biçimde çalışan işçiler. Yani iki yıllığına, üç yıllığına belirli süreyle hizmet akdi iş sözleşmesi yapmış işçiler kıdem tazminatı alamaz. Hükümet belirli süreli iş sözleşmelerini yaygınlaştırarak, kıdem tazminatını tümüyle ortadan kaldırma çabası içinde. Yani fona devrederek kısıtlamanın ötesinde, tümüyle ortadan kaldırma çabası içinde. Bu bir hareketlilik kaynağı olacak.

Türkiye’de 2003 yılından beri, Türk-İş o zaman buna tepki vermemişti, kiralık işçilik uygulaması var. 4857 sayılı İş Kanununun 7. maddesiyle. Şimdi özel istihdam bürolarına işçi kiralama yetkisi vermeye çalışıyorlar. Bu Türkiye’de işçilerin köleleştirilmesi anlamına geliyor. Bir de yine iş güvencesine yönelik bir saldırı söz konusu. Yani önümüzdeki dönem krizin derinleşmesiyle birlikte bir hareketlenme eğilimi artacak.

Toplumsal mücadeleler tarihine baktığımızda, sorunlar arttığında, bir başka unsur da onu tamamladığında kitlesel hareketlilik olur ve kimse harekete geçerken sendika filan dinlemez. Gezi eylemleri sendikayla filan yönetilmedi. Gezi eylemleri kendi örgütlülüklerini kendi yarattı, sendikayı kıyıya attı. Birçok sendika üyesi arkadaş, sendika üyesi olmayan işçi, memur, o gezi eyleminin ülke çapındaki protesto eylemlerinin, başkaldırının ana unsurlarıydı.

O zaman ikinci unsur nedir? Hükümetten korkmazsanız eylemler gelişir sorunlar olduğunda. Eğer 29 Ekim 2012’de biz Ulus’ta barikatları aşmasaydık, o korku devam ederdi. 10 Ka-

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KÜRŞAT
KARACABEY'İN
KONUŞMASI

sım, 10 Aralık'ta yüz binlerce insan Anıtkabir'e akmasaydı o korku devam ederdi. 8 Nisan'da Silivri'de barikatlar kırılmasaydı yıkılmasaydı, o korku devam ederdi.

Bugün o korku yok. Geçmişle kıyaslandığında, özellikle 29 Ekim 2012 öncesiyle kıyaslandığında *"ya bu hükümet her şeye kadirdir, askerde kral gibi davranan yüzbaşı insanları ürküdür, bu hükümet o kadar güçlü ki orgeneralleri bile hapse atar, hiç kimse de bunlara bir şey yapamaz"* denildi, ama şunu gördük ki; bugün ODTÜ'de günlerdir o genç insanlar direniyor, devam ediyor, mücadele ediyor, gazı yiyor ve ondan sonra yeniden gidiyor. Gezi eylemleri sırasında ülkenin dört bir tarafında da bunu gördük.

Bu nedenle sözlerimi bitirirken, son derece umutlu olmak gerekiyor. Türkiye'de mevzuat kötüdür tamam, Türkiye'de başka ülkelerde de temel işçi haklarına ve sendikal haklara yönelik saldırılar vardır tamam, ama Türkiye'de büyük bir kitle mücadelesi geleneğini oluşturduk. Hâkim sınıfların ve emperyalizmin yaratmaya çalıştığı korku havasını kırdık. Bunun en somut örneği 29 Ekim'le başlayan süreçtir ve gezi eyleminin tüm ülkeye yaygınlaşması sırasında da, emperyalizmin AKP'nin hâkim sınıfların, sermayedar sınıfın baskı ve tehditlerinin işe yaramadığını gördük. Müthiş bir olanak var önümüzde.

Türkiye işçi sınıfı önümüzdeki dönem sorunlar arttıkça, korkunun aşıldığı koşullarda bu olanağı kullanacak ve AKP'yi ve emperyalizmi hedef alarak, yaygın kitle eylemleri gerçekleştirecektir. O zaman öncelikli sorun, 29 Ekim'de meydanlarda olacak mıyız olmayacak mıyız? 29 Ekim hepimiz açısından bir gösterge. Türk Hava Yolları işçileri de, Feniş Alüminyum işçileri de, başka yerlerde direnişteki işçi kardeşlerimiz, memur arkadaşlarımız kardeşlerimiz ve tüm emekçi sınıf ve tabakalarda eğer 29 Ekim'de Türkiye Cumhuriyetinin varlığını, bütünlüğünü, bağımsızlığını savunduğunu kitlesel olarak gösterirse, Türk Hava Yolları işverenini de geriletecektir, Feniş Alüminyumunun sahibini de geriletecektir.

TÜRK HAVA YOLLARI GREVİ BAĞLAMINDA "ÇALIŞMA BARIŞI"

KÜRŞAT
KARACABEY'İN
KONUŞMASI

Ben bu umudu taşıyorum. Tekrar Türkiye Barolar Birliğine teşekkür ediyorum, kutluyorum ve hepimize mücadelenizde başarılar diliyorum. (Alkışlar)

Av. KÜRŞAT KARACABEY (Oturum Başkanı)- Sayın Yıldırım Koç Hocamıza çok teşekkür ediyoruz. Özellikle birlikte mücadele etme gereğine vurgu yaptılar. İnsanlığın ürettiği ve dünyaya kazandırdığı değerler toplamını kültür olarak tanımlayabiliriz. Bu değerlerin yaratıcı ise, tamamının emek; emek esasen bunun için kutsal.

Ancak son dönemde giderek artan bir ivmeyle emeğe karşı sistemli saldırılar söz konusu. Tuzaklar kuruluyor, hukuksuzluklar uygulanıyor, emekçilere cefalar çektiriliyor. Buna karşı çözüm ise, hocamın vurgu yaptığı üzere birlikte mücadele, topyekûn mücadele. Hukuk zemininde yürütülmesi gereken bu topyekûn mücadelede, Türkiye Barolar Birliği olarak biz de sizlerle kol kola, omuz omuza, yürek yüreğe aynı safta, en ön saflarda yürümeye varız ve bekliyoruz. (Alkışlar)

Oturumumuz sona ermiştir.

SUNUCU- Değerli katılımcılar, Kürşat Beyden af isteyerek bir duyuru yapacağım. Çok uzun yoldan geldiler, belki de çok erken saatte yola çıktılar. Uykusuzlar, daha da çok uzun yolları var. Bugün bizim aramızda bulunarak bizi çok mutlu eden Çelik-İş Sendikası mensubu, Feniş işçileri ayrılacaklar. Onları en güçlü şekilde uğurlayalım efendim. (Alkışlar)

(Sloganlar atılıyor)

Değerli konuklar, değerli konuşmacılarımıza hatıra sertifikalarını Başkanımız takdim edecekler. (Alkışlar)

Sayın Av. Kürşat Karaca Bey, Sayın Kemal Ülker, Sayın Av. Dr. Engin Ünsal, Sayın Serhat Salihoğlu, Sayın Yıldırım Koç. (Alkışlar)

Şimdi üçüncü oturumumuza geçmeden önce 15 dakikalık bir aramız olacak.

(Kahve arası verildi)

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

Üçüncü Oturum

Av. SEMA AKSOY (Oturum Başkanı)- Değerli meslektaşlarım, değerli misafirler; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Akşam oturumu biraz yoğunluğunu kaybetti, ama kadının sesi inşallah bu salonların dışına şimdi taşacak. (Alkışlar)

Emeğe, emeğin hukukuna sahip çıkan ve bu toplantıyı düzenleyen Türkiye Barolar Birliğinin çok değerli Başkanına, Yönetim Kurulu üyelerine ve Türkiye Barolar Birliği çalışan personeline teşekkürü borç biliyorum. (Alkışlar)

Emekçilerin 1 Mayıs meydanlarından sonra birlikteliğini burada bir kez daha gösteren sendikaların ve ekonomik kalkınmanın ve demokratikleşmenin olmazsa olmaz tüm emekçilerimizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

Değerli dostlar, Türkiye nüfusunun yarısını kadınlar oluşturuyor. Buna rağmen kadınların ekonomiye katılımında dünyada sondan dördüncü sırada yer alıyoruz. Emekçi kadınlarımız düşük ücretle, uzun çalışma saatlerine bağlı olarak çalışmakta, sıkça rastlandığı gibi ağır mobbing altında bulunmaktadır.

Kadınların kayıt dışı istihdamında ise, yüzde 59'a ulaşılmıştır. Kamuda ve özel sektörde meslekte yükselme ihtimali zayıf olan kadınlar, ne yazık ki yönetim kadrolarında yer bulamamakta ve Türkiye'de yönetici kadın oranı yüzde 9'larla ifade edilmektedir.

Yönetim kadrolarına gelebilen kadınlar ise, haber değeri taşımaktadır. Birçok kadın güvencesiz, sendikasız, esnek ve aynı işi yaptığı erkek işçilerden daha düşük ücretlerle çalıştırılmaktadır. Aynı işte aynı işi yaptıkları halde, pek çok kadın erkek işçilerin ücretlerinin yarısını dahi alamamaktadır. Krizlerde ise, işten ilk çıkarılan kadınlar olmakta, toplumsal krizlerin, işsizliğin ve yoksulluğun faturası kadınlara ödetilmektedir.

Çoğu zaman evlenmek, doğum yapmak gibi insani gelişmeler, kadın işçiler için bir dezavantaja dönüşmekte, işten çıkarılma korkusuyla hamileliklerini gizleyen, yasal izin haklarını dahi kullanamayan kadın emekçilerimiz bulunmaktadır. Çalışma yaşamına ilişkin işverenlerin taleplerini parça parça

“TÜRKİYE’DE KADIN İŞÇİ OLMAK”

SEMA AKSOY’UN
KONUŞMASI

hayata geçiren siyasi iktidar, şimdi de çok daha kapsamlı bir paketi gündeme getirdi.

Bu pakette de kıdem tazminatının tasfiyesi, özel istihdam bürolarına işçi kiralama yetkisi verilmesi, esnekliğin arttırılması, taşeronluğun yaygınlaştırılması. Tüm bunları gündeme getirirken yapılmak istenen değişiklikler, kadınlara müjde diye meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır.

Bu düzenlemelerle, kadının bir ayağı evde olsun denilmektedir. Yani pozitif ayrımcılık yapıyoruz denilerek, esasen kadın işgücünden uzaklaştırılmakta, çalışan olarak tercih edilmeyen kişi konumuna düşürülmektedir.

Bu kadının ekonomik, sosyolojik ve psikolojik olarak çökerilmesi, ikinci sınıf görülmesi ve kadına yönelik şiddetin daha da tırmanması ile kadının sindirilmesi sonucunu doğuracaktır. Bu durum siyasi iktidarın kadını doğuran, ailesine hizmet etmesi gereken kişiler olarak gören, muhafazakâr politikalarıyla da uyum teşkil etmektedir.

Paketin adına baktığımızda, Türkiye için nüfus ve aile politikaları kapsamında yapılan mevzuat çalışmaları olduğunu görüyoruz. Çalışan kadına doğum teşviki, iş güvencesi ve esnek çalışma hakkı adı altında kadın, kadın istihdamı daha da zorlaştırılarak, çalışma hayatının asli unsuru olmaktan çıkartılıp, yedek iş gücü haline getirilmekte, geleneksel rollerine hapsedilmektedir.

Son yıllarda kadın olmak ve kadın işçi olmak giderek daha da zorlaşmakta ve kadınlar elde etmiş oldukları bir çok hakkı kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. İlerleyen bir dünyada gerileyen bir Türkiye olmak çok acıdır. (Alkışlar)

Bu kapsamda değerli dostlar, Türkiye’de kadının yerini ve kadının mücadelesini simgeleyen burada üç değerli konuşmacımız var. Şimdi ilk konuşmayı Sayın Doç. Dr. Seyhan Erdoğan Hocamıza vereceğim uygun görürseniz. Efendim Seyhan Hanımı kısaca tanıtmak isterim. Kendisi halen Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüst-

risi İlişkileri Bölümünde sosyal politika doçenti olarak görev yapmaktadır.

Avrupa Sendikalar Federasyonu, Uluslararası Sendikalar Federasyonu, Uluslararası İnşaat ve Ağaç İşçileri Federasyonu Kadın Komitelerinde yer almıştır. Çalışma yaşamı ve sosyal politika konularında çok sayıda çalışması, makalesi ve kitabın yazarıdır.

Buyurun efendim. (Alkışlar)

Doç. Dr. SEYHAN ERDOĞDU (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi)- Sayın Başkan, değerli katılımcılar, değerli dostlar; ben Cumhuriyet değerlerine sahip çıkmasının yanı sıra, emeğin hakkına hukukuna sahip çıkmasıyla da öncü bir rol oynayan Türkiye Barolar Birliğine, onun değerli Başkanına bu sempozyuma katılma olanağını onurunu bana verdikleri için çok teşekkür ediyorum ve burada sizleri saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

SEYHAN
ERDOĞDU'NUN
KONUŞMASI

Konuşmama başlamadan önce, aynı zamanda kentli haklarına, kent hukukuna sahip çıkan ve Ankara'da Cumhuriyet değerlerine olduğu kadar, emek değerlerine saldırısıyla da ön plana çıkan bir yönetim karşısında bütün gücüyle direnen ODTÜ'yü, ODTÜ'lüleri, oradaki arkadaşlarımızı da saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

Değerli katılımcılar, bizim bugünkü konumuz, bu toplantıdaki bu oturumdaki konumuz daha özel bir konu. Sabahki tartışmaların bir devamı mahiyetinde kuşkusuz, ama daha özel bir konu; emek örgütlenmesinde kadın işçilerin konumunu ele alacağız.

Ben Sayın Başkandan beni ikaz etmesini istiyorum. Vaktimin sonuna doğru gelince bana bir işaret edin. Çünkü konu hem geniş, hem derin, hem de dertli bir konu. Dolayısıyla biz bu konuyla söze başladığımız zaman derdimiz de çok, önerilerimiz de çok, biraz daha uzun zaman alabilir. Onun için mümkün olduğu kadar bu süreye sığmaya çalışacağım.

“TÜRKİYE’DE KADIN İŞÇİ OLMAK”

SEYHAN
ERDOĞDU’NUN
KONUŞMASI

Şimdi bir kere konu, yani emek örgütlenmesinde, kısacası sendikalarda diyelim, kadın işçilerin, ben bunu kamu emekçilerini de kamu çalışanlarını bu işçi kavramının dışında tutmadan bu sunumu yapacağım. Kadın çalışanların, kadın işçilerin, kadın emekçilerin konumuna baktığımız zaman; bir kere her şeyden önce zaten sendikalaşmanın Türkiye’de içinde bulunduğu durumun genel çerçevesini göz önüne almamız lazım.

Bizim toplam sigortalı işçi sayımız kabaca 11, 5 milyon diyebiliriz 2013 Temmuz verileriyle. Ama bu tabii sigortalı işçi sayısı, kayıt dışını kattığımız zaman çok daha yüksek bir oran. Bununla birlikte baktığımız halde bile, sendikalı işçi sayılarımız bizim 1 milyon civarında. Hatta bunun altında olduğunu söylüyor Konfederasyonlar. Dolayısıyla bugünkü koşullarda Türkiye’de işçi sendikalarında, işçi kesiminde sendikalaşma oranı resmi olarak yüzde 8, 8.

Yani şunu demek istiyorum: Emek örgütlerinde, sendikalarda erkeklerin durumu ne ki, kadınların durumu ne olsun? Dolayısıyla bir kere buradan başlayalım. Yani bir genel sendikalaşma sorunuyla karşı karşıyayız. Biliyorsunuz üç büyük Konfederasyonumuz var; Türk-İş, Hak-İş ve DİSK.

Türk-İş sendikalı işçilerin kabaca yüzde 71’ini, Hak-İş yüzde 16’sını, DİSK yüzde 10’unu örgütlemiş durumda. İlk soru tabii şöyle geliyor, sendikalarda kadının durumu dediğimiz zaman. Acaba bu Konfederasyonlarda ve bağlı sendikalarda bu söylediğimiz üye sayılarının ne kadarı kadın? Bir kere buradan başlıyoruz. Elimizde bunun bir yanıtı yok. Yani sendikalarda kadın üye sayısının ne kadar olduğunu bilmiyoruz. Sendikalar Kanunu değişti, elektronik e-devlet üzerinden üyelik sistemi geldi. Bütün bunlar yapılırken, ben de dahil olmak üzere pek çok akademisyen, sendikacı, kadın aktivist mücadele etti, sesini duyurmaya çalıştı. Lütfen üyeliklerde kadın erkek üyeliği gösterin diye. Çünkü birinci mesele bir kere sendikalarda kaç kadın üye var, Konfederasyonlarda kaç kadın üye var? Bu bizim için bir soru işareti.

Tek tek sendikalardan bunu elde etme çabalarına girdiğiniz zaman, ben mesela bazı sendikalarda yapmıştım. Bir şube örneğini, bir pilot çalışma olarak yaptığımız zaman bile isimden gidiyoruz. Yani erkek ismi kadın ismi, otur ayıkla. Böyle bir şey mümkün değil. Sendikalar da kendileri de tutmuyorlar. Çok da bu konuya ilgi duymuyorlar. Dolayısıyla bir kere baştan kadının adı olsa bile, sayısı yok sendikalarda diyebilirim.

Elimizde sayısal veri olarak Konfederasyon yönetimlerindeki kadınların sayısı var. Yani üye sayımız yok, ama yönetimlerde sayı var. Bütün Konfederasyon, ben ayırım gütmüyorum, örnekler vereceğim bazı sendikalarımız ön planda kadın ve eşitlik konularını ele alıyor, ama genel olarak konuştuğumuz zaman bütün Konfederasyonlarda başkanlarımız erkek. DİSK'te yedi kişilik yönetim kurulunda çok sevdiğimiz, adını da söyleyeceğiz Arzu Çerkezoğlu burada anmak istiyorum, mücadelesi aktivist kadın sendikacı arkadaşımızın dışında DİSK'teki bir kadın, Türk-İş ve Hak-İş'te başkanlar arasında yönetim kurulunda kadın yok.

Denetim kurullarında hiç kadın yok, disiplin kurulunda Türk-İş'te sadece bir tane var, DİSK ve Hak-İş'te yok. Yani Konfederasyon yönetimlerine zorunlu organlar olarak baktığımız zaman, 44'e 2. Bu Konfederasyon yönetimdeki kadınların durumu.

İşçi sendikalarının yönetimlerine baktığımız zaman, yine sayısı yok, ama yönetimleri veriyor Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. Şimdi 94 tane sendika başkanı var, toplam Konfederasyonlar üzerinden söylüyorum. 89 erkek 5 kadın. Yönetim kurulunda 471 yönetim kurulu üyesi var, 439 erkek 32 kadın, denetim kurulunda 283 kişi var, 251'e erkek 32'si kadın, disiplin kurulunda 335 işi var, 289'u erkek 46'sı kadın. Dolayısıyla iş şöyle olur biraz; denetime değil de, biraz disipline doğru gittikçe kadın sayısı artar, ama yönetim kurulu dediğiniz zaman oralara pek kadınların giremediğini görüyoruz. 471 erkekte 32'si kadın, 439'u erkek. Dolayısıyla ben böyle genelde söylerim, *bıyıklı* bir sendika yönetimine sahibiz. Meclis de *bıyıklı*, sendika yönetimleri de *bıyıklı*. (Alkışlar)

“TÜRKİYE’DE KADIN İŞÇİ OLMAK”

SEYHAN
ERDOĞDU’NUN
KONUŞMASI

Dolayısıyla bizim bu şey de öyle, özel sektörün veya kamu-
nun, yönetim kademesi genelde bıyıklı oluyor arkadaşlarım.

Şimdi bir örnek seçtim, mesela tekstil. Tekstil biliyorsunuz
kadın... Onu biliyoruz, mesela biz yaptığımız çalışmalarla han-
gi işkollarında kadınların ağırlıklı olduğunu biliriz, bunlardan
birisi tekstildir. Tekstilde bütün başkanlara bakıyoruz, en çok
kadın üyesi olan sendika bu, 11’i erkek sıfırı kadın. Yönetim
kurullarına bakıyoruz, sendika başkanlarını söyledim, hiç teks-
til sektöründe hiç kadın başkanımız yok. Yönetim kurulunda
da 40 tane erkek var, 5 tane kadın var; yönetim kurullarında
sendikalarda. Şimdi dolayısıyla en kadın emeğinin yoğun ol-
duğu sendikalarımızda bile erkek egemen bir yapı olduğunu
görüyoruz.

Kamu çalışanları sendikalarına da kısaca değinmek istiyoy-
rum. Orada 4A memurlar, 4B sözleşmeli personel, 4C geçici
personel, 4D bizim işçiler, 4857’ye tabi işçiler bağlamında bak-
tığımız zaman. Şimdi orada da kamu istihdamının içerisinde,
oradaki Türkiye Kamu-Sen, KESK, Memur-Sen bağlamında
ağırlıklı olarak aldığımız zaman, kamu çalışanı sendikaların-
da tüm toplam sendikalaşma hakkı olan kamu çalışanları üye-
lerinden hesaplanıyor bu. Genel üzerinden hesaplanırsa çok daha
düşük çıkacak. Sendikalaşma oranı yüzde 68 yüksek bir oran.
Özellikle Memur-Sen’in son 10 yılda, sendikacılık tarihinde
görülmemiş katlayarak üye sayısını arttırması nedeniyle bu
yüksek oranlara da varıldı.

Fakat kamuda da erkeklerde sendikalaşma oranı yüzde 43,
kadınlarda yüzde 24. Dolayısıyla orada üye sayılarına ilişkin
elimizde bir veri var, ama üye sayılarının, yani kadınların da
sendikalaşma oranının erkeklerin hemen hemen ancak yarısı-
na geldiğini görüyoruz.

Bir tek Sağlık ve Sosyal Hizmetler hariç, orada erkeklerde
sendikalaşma oranı yüzde 32, kadınlarda yüzde 39. Bütün hiz-
met kollarında kamuda kadınların sendikalaşma oranı, erkek-
lerden çok daha düşük.

Kadın üye oranları, ama giderek artıyor. Ben 2004 ilâ 2011 arasına baktım. KESK'te yüzde 35'ten yüzde 43'e çıkmış, Türk Kamu-Sen'de yüzde 23'ten yüzde 34'e çıkmış, Memur-Sen'de yüzde 14'ten yüzde 30'a çıkmış durumda. Orada da yönetimlerde görelî olarak, vakit çok almamak için kamu çalışanları sendikalarında da yönetimlerde görelî olarak kadın çalışanların sayısını oranla düşük olmakla birlikte, işçi sendikalarına göre daha fazla kadının görev aldığını görüyoruz.

Şimdi bu niceliksel durum, bize zaten kadınların sendikalarda sayısal olarak zayıf olduğunu gösteriyor. Şimdi önce bir durum tespiti yapıyorum, sonra bunun nedenlerinin üzerinde kısaca durmak istiyorum.

Bu sayıların dışında bir de sendikalardaki kadınların konumuna ilişkin olarak niteliksel çalışmalar var Türkiye'de. İki tanesine değinmek istiyorum. Mesela bizim saha çalışmasına dayalı olarak yaptığımız, Gülay Toksöz'le benim yaptığımız 1998 yılında yayımlamıştık bunu "*sendikacı kadın kimliği*" İmge Yayınlarından çıktı. Sendikalardaki kadınların Türk-İş'teki kadınlara dayalı bir araştırmadır. Ulutaş ve Pala'nın 2012'de Dördüncü Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumuna sundukları güzel bir tebliğ vardır. Orada da sendikalardaki kadınlara ilişkin niteliksel, sendikaları üç Konfederasyon ve kadın istihdamının yoğun olduğu sendikalar bağlamında, sendikalardaki kadınların durumunu niteliksel olarak inceleyen bir araştırma olarak örnek olarak verebilirim.

Şimdi bu araştırmalardan ve daha başkaları da var, iki tane örnek verdim. Bu araştırmalardan şunu görüyoruz: Bu araştırmalar bize, sendikalarda kadınların yönetimlerde, sendikal faaliyetlerde, yönetimlerde zayıf olduğunu sendikal faaliyetlere katılmakta önemli güçlüklerle karşılaştıklarını, sendikaların kadın konularına, toplumsal cinsiyet dediğimiz kadının toplumdaki konumunu hesaba katan biçimde kadın konularına ve kadının eşitlik konularına yaklaşımlarında eksiklikler ve sorunlar olduğunu. Ama bazı sendikalarımızda da bu konuda, örnek çalışmalar olduğunu da gösteriyor.

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

SEYHAN
ERDOĞDU'NUN
KONUŞMASI

Şimdi neden, neden kadınlar sendikalarda zayıf? Bir kere, sendikalarda kadınların zayıf olmasının iki temel sebebi var. Bir kere ekonomik anlamda dış faktörler dediğimiz, ekonomik nedenler üzerinde durmak lazım. Kadınlar zaten işgücüne katılım oranı açısından erkeklere göre geri durumda. Erkeklerin işgücüne katılımı yüzde 70, 9, kadınların yüzde 29, 5. Şimdi kadın zaten bir kere işgücüne katılmıyor, 12 milyon ev kadını var. Ev kadını diye bir kategori koyarsak işgücü dışında olan. Dolayısıyla bir kere kadın işgücüne katılmıyor; bu önemli bir olay.

Bir de işgücüne katıldığı zaman, ücretli olarak katılması erkeklere göre daha düşük. Erkek istihdamının yüzde 65'i ücretli istihdam; yani işçileşmiş memurlaşmış kayıtlı kayıtsız, yani bir bağımlı çalışan haline gelmiş. Kadınlarda bu yüzde 50. Kadınlarda ağırlıklı olan, dolayısıyla bir ücretsiz aile işçiliği diye bir konu var.

Şimdi işgücüne katılmıyor, katıldığı zaman da erkeklere göre ücretli olarak katılması geri dedik. Devam ediyorum; ayrıca ekonomik sektörlerde ayrışma var. Kadınlar daha çok işgücüne katıldıkları zaman, örgütlenmenin zor olduğu, hizmet sektörünün belirli alanlarında, küçük işletmelerde, ölçeği küçük işletmelerde işgücüne ücretli olarak katılıyorlar. Buralarda zaten sendikalaşma genel olarak hemen hemen imkânsız hale gelmiş durumda.

Mesleklerde ayrışma var. Kadınlar -işçi kesimi için konuşuyorum- daha çok düşük vasıflı, emek yoğun mesleklerde işgücüne katılıyorlar. Bir de çalışma biçimlerinde ayrışma var. Bir küresel rekabet nedeniyle yaygınlaşan, atipik istihdam biçimi dediğimiz istihdam biçimlerinde. Yani kayıt dışı çalışmanın ötesinde, kısmi çalışmada, evde çalışmada ve geldiği zaman bunun kadın istihdamı açısından ne kadar büyük bir esnekleşme getireceğini göreceğiz. Özel istihdam büroları vasıtasıyla geçici işçilik gelirse eğer. Bu tür çalışma biçimlerinde kadınlar daha ağırlıklı; dolayısıyla hem işgücüne katılımı düşük, katıldığı zaman ücretli istihdam olarak katılımı düşük. Katıldığı sektörler, meslekler ve çalışma biçimleri erkeklere göre -hep er-

keklere göre söylüyoruz artık- daha sendikalaşmaya elverişli değil. Bu nedenle kadınların sendikalarda daha az olduğunu görüyoruz. Bu daha çok ekonomik nedenler dediğimiz nedenler.

İkinci olarak sosyal nedenler. Bir kere toplumdaki toplumsal cinsiyet anlamında, toplumdaki işbölümü aile sorumluluklarının, yani sıralayalım; evdeki temizlik işleri, yemek işleri, çocuk bakımı, yaşlılara bakmak vesaire gibi bütün o eve ilişkin bakım hizmetlerinin aile sorumluluklarının bu anlamda daha çok kadının üzerinde olduğunu gösteriyor.

Dolayısıyla sosyal nedenler de sendikalaşabilecek kadını bile, sendikal camianın dışında tutuyor, bu bir. İkincisi, geleneksel rol biçimleri; biz yaptığımız bir çalışmada çok entere-sandır, tekstil işkolunda sendika üyesi olmak için mücadele veren bir kadınla mülakat yapmıştım. Kocasından dayak yiye yiye sendika üyesi olduğunu söylemişti bana sendika toplantılarına gittiğini. Sonunda da beni boşadı dedi.

Şimdi geleneksel rol biçimleri, kadının evinden çıkmasını, sendikalara, hele bir de böyle erkeklerin çok olduğu sendikalara gitmesine, oralarda hele hele bir de faaliyetlere katılmasını, üstelik de o faaliyetler kent dışında oluyor, gece oluyor gündüz oluyor. Bir kere bu rol biçimleri de engelliyor; hem aile sorumlulukları, hem geleneksel rol biçimleri kadınların sendikalardaki rolünü gerçekten kırıyor. Bir de tabii genel olarak kadına karşı ayrımcılık var. Çalışsa bile kadının yeri evidir anlayışı toplumda yaygın.

Sendikal nedenler de var. Bu yani sendika için sorunları da göz önüne almamız gerekiyor. Bir kere sendikalar baştan da belirttiğimiz gibi erkek egemen yapılar. Sendikalar kadın konularını gündeme almakta sendika genelinde eksiklikleri var. Sendika toplantılarının zamanı ve yeri oldukça elverişsiz. Toplantılar düzenlenirken aile sorumlulukları göz önüne alınmıyor, kadının eve belirli bir saatte gitmesi, çocuklarını bırakacak yerinin olup olmaması. Toplantılarda kullanılan dil, sendikalardaki politik klikleşme ve sendikalardaki her türlü taciz ihtimali, kadınların sendikal yapılar içerisinde biraz geri plana

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

SEYHAN
ERDOĞDU'NUN
KONUŞMASI

düşmelerine de sebep oluyor. Dolayısıyla bu sendikal nedenleri de göz önüne almamız lazım.

Ayrıca şunu söyleyeyim: Sadece kadınlar için değil, erkekler için de bütün sendikacılığın genel olarak bir krizinden söz etmemiz mümkün. Neden? Çünkü işgücünün parçalanması farklılaştı. Yani işgücü artık mavi yakalı, sanayide çalışan erkek işçi ve onların sendikalarından oluşmuyor. Dolayısıyla artık sendikalar şöyle bir zorlukla karşılaşılıyorlar. Yani biz buna farklı çıkarları birleştirme krizi diyoruz. Çok farklı, heterojen bir işçi kitlesi var. Eskinin daha homojen, mavi yakalı erkek işçi, tam gün çalışan profili parçalandı çağımızda.

Sendikalar bu parçalanmış kesimlerin farklı çıkarlarını birleştirmekte zorlanıyorlar. Yani erkekleri de zorlanıyorlar, kadınları hele iki kat zorlanıyorlar. İkincisi, istihdama ilişkin düzenlemelerle, şirket ve işyeri düzeyinde desantralizasyon oldu. Yani işçiler şirket ve işyeri düzeyindeki o her türlü desantralizasyon nedeniyle, sendikalarına değil işyerlerine bağlılıkları ön plana getirilmeye çalışılıyor. Böyle bir bağlılık krizi var. Bir de örgütlenmede sendikalar çok büyük bir başarı gösteremiyorlar erkek ya da kadın. Dolayısıyla bir temsil krizi doğuyor. Dolayısıyla mevcut sendikal yapıların karşılaştığı bu sendikacılık krizi, aynı zamanda kadın işçilerin örgütlenmesi ve sendikalarda yer almasının önünde de genel olarak bir engel teşkil etmiş oluyor.

Şimdi şunun üzerinde durmak lazım: Peki, bütün bunları tespit ettik. Yani sayısal olarak, niteliksel olarak, ekonomik olarak, sendikal yapılar olarak kadınların sendikalarda yer alması yönetimlere hele hele gelebilmesi çok ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkıyor.

Şöyle diyeyim; o zaman sendikalarda tamam kadınların böyle bir durumu, daha geri planda bir durumu var, ama sendikalar acaba bunun karşısında nasıl politikalar geliştiriyorlar, ne yapıyorlar? Çünkü yapabilirler, farklı politikalar geliştirebilirler.

Bizim yaptığımız çalışmalar şunu gösterdi ki; bir kere her şeyden önce şuna bakıyoruz. Konfederasyon tüzüklerinde acaba bu konuda, yani iki konu; bir, kadının eşitlik mücadelesi, toplumsal cinsiyet konuları, kadına ilişkin konular, kadın işçilerin konularına ilişkin bir ilkesel düzeyde tüzükte madde var mı? İki, sendika içinde kadın örgütlenmesi tüzük hükmüne bağlanmış mı? Çünkü tüzük hükmüne bağlanınca başka, bağlanmayınca başka; biz bunu kendi deneyimlerimizle biliyoruz. Tüzük hükmüne bağlanmazsa düzenli olmuyor, seçimli olmuyor, bütçesi olmuyor. Anlatabildim mi?

Dolayısıyla sendika tüzüklerine bakmak lazım; önemli, taramak lazım, önce Konfederasyon sonra sendika tüzüklerinde. Türk-İş'in tüzüğünde bir şey ben göremedim, gözümüzden kaçmış olabilir. DİSK'in tüzüğünde, Konfederasyon görev ve yetkileri arasında kadın işçilerin sorunlarının çözüme ulaştırılmasını sağlamak, bu amaçla gerekli girişimlerde bulunmak, cinsiyet ayrımcılığı yapılmaması, uzmanlık daireleri arasında kadın işçilerin sorunları için ayrı bir uzmanlık dairesi kurulması var.

En ilginç Hak-İş'in tüzüğüdür, Konfederasyon tüzüğü olarak. Burada çok net bir biçimde, kadının çalışma yaşamına etkin olarak katılmasına, toplumdaki ve sendikal hareketteki – çok önemli– rol ve statüsünün yükseltilmesine yönelik çalışmalar yapmayı sendikal öncelikleri arasında görür diye bir tüzük hükmü var ve kadın komitesinin kuruluşu da tüzük hükmüne bağlı Hak-İş'te.

Şimdi sendikaların da tüzüklerine bakmak lazım; toplumsal cinsiyet merceği altında sendikaların faaliyetlerine ve politikalarına bakmak lazım. Bazılarında tüzük hükümleri var. Örnek tüzük hükmü olarak ben burada, başkan burada mı bilmiyorum, ama Petrol-İş'inkini okumak istiyorum: "*Kadın erkek eşitliğini savunmak, bu eşitliğin inşası için evde, işyerinde ve sendikada gereken her türlü önlemin alınması ve uygulanması için çaba sarfetmek. Bu amaçla kadın büroları ve komisyonları kurmak, kadına yönelik her türlü şiddete karşı mücadele etmek, kadın erkek eşitliğini sağlamak amacıyla toplumsal cinsiyet eğitimleri vermek. Kadın bü-*

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

SEYHAN
ERDOĞDU'NUN
KONUŞMASI

roları ve komisyonları kurmak, kadına yönelik cinsel taciz mobbing ve şiddet uygulayanlar hakkında –bu çok ender bulunan bir hükümdür– disiplin cezalarını vermek sendika içinde" gibi Petrol-İş'in tüzüğünde bunu görüyoruz. Teksif'te var, Tek Gıda'da var, Sosyal-İş'te var, burada adını zikretmediysem zaman darlığından kusura bakmasın diğer sendika yöneticilerimiz. Çeşitli sendikalarımızın tüzüklerinde bunun olduğunu görüyoruz.

Bunun dışında neye bakacağız sendikalarda kadına ilişkin faaliyetlerin açısından? Kadın büro komisyon ve komiteleri kurmuşlar mı? Çok kısa geçiyorum. Evet, bir kısmında var, bir kısmında yok. Bu en son sendikalar, sendikal güç birliği platformunun bir kadın koordinasyon grubu da var. Çoğu sendikada bu kadın komisyon ve komiteleri var, ama bizim istediğimiz bu komisyon ve komitelerin tümünün tüzük hükmü olması, seçimle gelmesi ve bütçelerinin ayrılması. Ancak öyle güçlenebilirler.

Kadına ilişkin eğitimler var mı diye bakmak lazım sendikalarda. Bir kısmında var. Bunun bir kısmı toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi olarak kadın erkek bütün üyelere veren sendikalar var, bir kısmının sadece kadın üyelere verenler var. Kadına ilişkin, kadın sorunlarına ilişkin yayınlar var mı? Var. Kadın dergisi mesela yine Petrol-İş'in, kadın ekleri, kadın sayfaları, broşürler, kitapçıklar, raporlar.

Toplu iş sözleşmelerinde hüküm var mı kadına ilişkin diye bakmak lazım. İlginç hükümler var. Mesela şiddet uygulayan erkek üyenin maaşının yarısının el konulup kadına verilmesi, birden fazla eşi olan üyenin sendika üyeliğine son verilmesi gibi enteresan hükümler de var.

Bir de şuna bakmak lazım, bence çok önemli. Bu kadının sendikal faaliyetteki potansiyelini büyük ölçüde ortaya koyuyor; grevlerdeki kadının rolü. Bu aşamada kadın işçilerin yazdığı destanı unutmamak ve o büyük direnişi unutmamak lazım. Tekel direnişindeki kadın işçilerin yazdığı destanı unutmamak lazım ve burada hepsini saygıyla sevgiyle kucaklıyorum. Türk Hava Yollarındaki kadın çalışanlarımızın büyük

direnişini, işini ekmeğini kaybetmesi karşısındaki o bilenmiş, burada kürsüye kadar çıkan yükselmiş yumruğu saygıyla sevgiyle selamlıyorum. (Alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bu sunuşumu bir şeyi hatırlatarak bitirmek istiyorum; bu sendikalarda kadın. Yeni bir akım var. Bu akım da, özellikle sendikalarda örgütlenme olanağı bulmayan, toplu iş sözleşmesi yapma açısından değil, ama örgütlenme açısından mesafe kat etmek isteyen, özellikle ev eksenli çalışan kadınların veya ev işçisi kadınlarının kendi alternatif örgütlenmeleri. Onlara da burada değinmemiz lazım. Ev-Eksen, ev eksenli çalışan kadınlar sendikası, Evid-Sen Ev İşçileri Dayanışma Sendikası, İmece, o da bir sendika girişimidir ev işçilerinin. Bunlar da günümüzde çok önemli alternatif sendikal örgütlenmeler olarak, sendikalar yapılar dışındaki sendikal örgütlenmeler olarak ortaya çıkıyor.

Ben şöyle diyorum; kadınların sendikalara ihtiyacı var, o kesin. Ama şunu bilelim: Sendikaların kadınlara daha çok ihtiyacı var. Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

Av. SEMA AKSOY (Oturum Başkanı)- Değerli Hocama çok teşekkür ediyorum. Ücretsiz aile işçiliğinden bahsetti. Biz hukukçuları son derece ilgilendiren bir konu bu; yıllarca biliyorsunuz mahkemelerde boşanma davalarında, kocalara kadının evdeki çalışmasının nasıl bir katkı olduğunu anlatmakla geçirdik. Ama en sonunda neyse ki Medeni Kanunda yapılan değişiklikle mal rejimiyle ilgili getirilen düzenlemelerle belli ölçülerde bu aşıldı.

Kıymetli Hocama çok teşekkür ediyorum. Şimdi efendim sırayı çok değerli gazeteci yazar, Cumhuriyet Gazetesi köşe yazarı ve işçi hakları sosyal güvenlik, üniversiteler, eğitim ve sağlık alanlarında uzman, uzun dönemli işçi ve eğitim sayfaları hazırlamış, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Gazeteciler Sendikası yönetim organlarında görev yapmış, Türkiye Gazeteciler Sendikası genel başkanlığı görevini de 2001 yılında yapmış çok değerli gazeteci yazarımız Sayın Şükran Soner'e veriyorum. (Alkışlar)

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

ŞÜKRAN SONER'İN
KONUŞMASI

ŞÜKRAN SONER (Gazeteci-Yazar)- Öncelikle özür diliyorum, çünkü Başkanın beni konuk olarak davet etmesi ve bu programı görüp kendi kendimi zorunlu konuşmacı yapmakla, burada kadın konusunda, üstelik bir kadın sendikacı olarak, kadın konusu dışında genel sendikal konularda konuşma eğiliminde bir korsancılık yapacağım için özür diliyorum.

Ama zaten gönüllü konuşmacılık da bu duyguyla, yani bu başlığı görünce, yani Barolar Birliğinin böyle bir etkinliği yapma gereğini duymasından duyduğum algılamanın, yani bir şeyin çakışma noktaları vardır ya, çakışmasıyla ilişkili olduğunu düşünüyorum ve düşünelim istiyorum. Yani bu hazır bir araya gelmişken. Çünkü içinde yaşarken bazı dönemeç noktalarını biz anlamıyoruz, ama bazı noktalar dönemeç noktaları oluyor.

Yani şöyle söyleyeyim; 16 Haziran'dan bir gün önce yapılan DİSK'teki yöneticiler toplantısında, orada bulunan bir gazeteci olarak söylüyorum. Hiç kimse ertesi gün böyle bir eylem yapacağını öngörmedi; genel başkan, yöneticilerinin hepsi dahil. Kimsenin projesi ufkunda öyle bir şey yoktu, ama doğaçlama yaşam dayatır ya da başka bir örnek vereyim. Şemsi Denizer kızdı, kitlenmiş olmayı Zonguldak'a, "Ankara yürürüz" dedi. Önderi Aker'i rahmetle analım. Panikle geldi bana, danışmanı çünkü Şemsi Denizer'in. Ne yapıyor başkan, "Ankara'ya yürüyeceğim" dedi. Dedim "nasıl gidecek?" Ben de haberimin derdindeyim, o nasıl gideceğinin derdinde. Yani bir şeyleri sezersiniz, bir şey birikir ve gelişir oluşur. Hukukun bizdeki en direngen en üst kurumunu, emeğin haklarına ilişkin sil baştan örgütlenmede öncülük üstlenme gereğini duyması bir dönemeç noktası.

Ben şunu algıladım: Hukuka bireysel değil, kitlesel gereksinim duyulan dönemeçler vardır. Ben de ne yazık ki hep ötekiler cephesinde olduğum için, kendim olmasa bile ötekilerin arasında yaşayan olarak, 12 Mart'a hukuku çok özümsemim çok hukukçuların yanında oldum ve onlara sığındık hep birlikte. 12 Eylül'de hukukçulara sığındık. Bir de bu iktidarlarının, majestelerinin sürecinde hukukçulara sığınıyoruz ve de sığınmanın gündemlerinde en çok olması gereken, aslında en çok

geriye püskürtülen de emekken, emekle ilgili püskürtülmeyi bile algılamaktan uzakta kaldığımız için, bu refleksi duyamıyorduk. Tabii ki bu davalara giren, bu olaylara hedef olan, birebir sorunları yaşayan hukukçuların refleksiyle gelinen bir nokta bu bence.

Sendikacılığın çok sıkışmış olması, yani gerçekten çok büyük bir kırılma noktasını yaşıyor olmamızla gelen bir refleks bu. Ama bir başka geçişe, hani dibe vurup da yukarıya doğru çıkışın da bir başlangıcı anlamında bir arayışın da ürünü. Bu yüzden bu bizdeki çok üzgün, bize özel kırılma noktalarını, biraz işte 48 yıllık gazete olunca böyle oluyor, çoğunu da yaşamış olarak size bir anımsatmak istiyorum. Çünkü çok özel bir şey yaşadık biz. Yani biraz önce çok önemli bir konuşmacıydı İngiltere'den gelen arkadaşımızın. Dünyadaki küresel saldırıya bağlı, emeğin kırılışı, dünya çapındaki sosyal dampingi yaşama ve de emekte en aşağıdakilerin kırılmasına bağlı olarak ki, arkadaşlarım zaten bu işin çok bütününe tamamlıyorlar, bana eksik kalmayacak, ama orada bir tırnak daha açacağım. Küresel saldırıyla birlikte kadın-çocuk emeği sömürsünde öyle bir patlama yaşandı ki, biz olmayan sendikayı bir Sava mucizesini tapındık dünya sendikacılık hareketi olarak.

Sava dediğimiz, Hindistan'da en en aşağıdaki, en zorlu koşullarda çalışan ve üreten kadınların, sisteme istediği... Hani Hindistan'da bir de üretim patlaması yaşandı ya, ama sosyal damping emek sömürsü üzerinden. En ucuz emek olarak sömürülmesi, yani piyasalar düzeninin üretim sağlanmasına yönelik sendika kurulması, banka kurulması ki, hiçbiri ne sendika sendika değil, ne banka banka değil. En aşağıdakileri toparlama ki, bizde de Ümraniyeli kadınları Birleşmiş Milletler fonlarıyla örgütlemeye çalıştık. Tabii bunlar olsun, olmasın demiyorum, ama en aşağıdakileri toparlamanın sistemi ayakta tutmayla ilgili sosyal dampingdeki aracı rolü, yani Tayvan'dan çıkan gemiler önemli. Bizde de Ümraniye'den çıkacak, işte fason ürünün miktarı önemli bir başka örnekle.

Öyle bir noktaya geldik ki bu olaylarda, Nike'ın reklâmını yapan Michael Jordan'a bir yılda verilen telif ücreti, Endonez-

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

ŞÜKRAN SONER'İN
KONUŞMASI

ya'da Jordan marka Nike üreten 3600 kadın ve çocuk işçinin, iki buçuk yıl çalışarak aldıkları toplam ücretin 7, 5 katı.

Amerikan Konfederasyonuna araştırma yapan konuk arkadaşım Türkiye'den geçerken bana bu veriyi vermişti. Hemen sokağa çıkmıştım, Nike'ın bizdeki Jordan'la diğer aynı kalitedeki markalarının arasındaki fiyat farkına bakmıştım, 3, 5 katı. Yani piyasalar düzenindeki bu dünya çapında emek sömürüsüne gidişteki kadının kullanılmasını. Bir tek benim işte kadın haklarıyla ilgili konuşmam sayın, ondan sonrasını bize dönüyorum. Bize özgüye dönmek istiyorum. Çünkü bize özgüde yaşanan farklı bir şeyler var. Onları da görürsek biz bize özgü önlemlerde daha sağlıklı davranabiliriz.

Bize özgü bir şey, 61 Anayasası ve 63 yasalarıyla sendikal hakların rejimi demokrasi olan ülkelere göre çok geç gelmesiydi. Ama bize özgü bir şey yine; bizim toplumsal birimiz, dinamiğimiz ve kültürümüzün bu toplu pazarlık düzenini, sendikal hakları kullanmaya çok elverişli bir noktaya gelmiş olmasıydı, bir birikim vardı. Sol kültürel birikim de vardı, sendikal örgütlülük de fiilen vardı yaşamda ve bir patlama yaşandı.

63-80 17 yıl, hiçbir toplumun yaşamında önemli bir tarih değildir. İçindeyken de bize çok uzun geldi. Hele ben haberciliğini yaptığım için, o kadar çok olay yaşadım, o kadar çok işçi grevi direniş yaşadım ki, çok uzun yıllarda çok uzun haklar elde edildi diye düşünüyordum, sonra baktım 17 yıl. Yani hepsi hepsi 17 yıl. 12 Mart'ın fren geriye gidişi dahil. Ama 12 Eylül'e gelene kadar, biz bu ülkede sigortalı toplam 3 milyon işçinin, o zaman toplam 3 milyonda 12 Eylül'e girerken. Sendikalı 1, 5 milyon işçi yaratmıştık. İstatistiklerdeki bütün kavgalar, yetki sorunlarına, sahte şeylere filan. Gerçek sözleşmeden yararlanan işçi sayısı, yani yüzde 50. O tarihlerde Amerikan Konfederasyonunun verilerini Amerika'da incelediğim için yakından biliyorum. Sendikalaşma oranı yüzde 11'di Amerika'da, Avrupa'da yüzde 30'larda ortalamasında ülkelere göre değişiyordu, ama sözleşmelerden yararlanma oranları tabii ki çok daha yüksekti. Çünkü oradaki sözleşme-

lerin uygulanmasının genel uygulaması var, sistemin genel kabul görüşü var.

Şimdi diyeceğiz ki, işte kamuda çok işçi vardı da, siyaseten kabul edilmişti, Ankara'da Türk-İş vardı; bunların hepsi doğru. Sol siyasetin etkisi olduğu, işte bir DİSK dinamiğini getirdi sol partilerin varlığı, sosyal demokrat partilerin de katkısıyla. Bütün bunlar birleşkede oldu ve bunlar geldi.

Ama bir şey daha vardı; sermaye bile Türkiye'nin çağdaşlaşması, Avrupa içinde yerini almasına yönelik soyut olarak bunu kabul etmişti. *Benim işyerime gelmesin diyordu. Benim işyerime gelmesinde direndiği için*, bugün yaşanan şu direnişler var ya, direnişlerin çok daha büyük çaplıları, özel sektörde sendikalaşmaya kalkıldığında oluyordu. Otomatik, aynı Türk-İş kolejinden yetişmiş sendika liderlerinin bir grubu koparak DİSK'i yaratan sendikacılığı kurdu. Aynı kolejden, aynı yakın arkadaşlar hepsi birebir yani sabittir. Ama bu sendikacılığın büyümesinde zorluluğa katlanabilmek ve katlanamamak arasındaki bir farktı o, aslında bir ayrışmaydı genel.

Mesela bir Eyüp bölgesi diye bir olay doğdu. O zaman özel sektör sanayi oradaydı ve en yüksek sendikalaşma oranı da oradaydı. 15-16 Haziran'da yaratan kitlelerden birisi buradaydı. Ama şunu da söylemek istiyorum: Grafiğe bakıyorsunuz, Türkiye'deki bütün çalışanlara, yani ücretli avukat da dahil buna, mühendis de dahil, her kesimden insanın, doktor da dahil reel ücretlerin toplamındaki istatistik böyle gidiyor, hep iyileşme var.

12 Mart'ta biraz kırılıyor geriye doğru gidiyor, çok kırılmıyor. Sonra tekrar enflasyona bağlı olarak zigzag çiziyor, ama yine ilerleme var. 12 Eylül'de geriliyor üç yılda, çok gerilemiyor; çünkü tahkim sistemi var, askerler çok da ücretlere bulaşmıyorlar. Mahkeme sisteminde daha adaletli bir ücret gelişmesi seyrediyor. Asıl kırılma Özalizmle gidiyor. Özalizm öyle bir hale getirdi ki, onu sonra birkaç cümleyle yine anlatacağım. Bahar eylemleri çünkü orada patladı ve farklı bir statüde bir şey.

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

ŞÜKRAN SONER'İN
KONUŞMASI

Özeti; Türkiye aslında batıda bu küreselleşme olgusu gelişirken, kazanılmış sosyal devlet de hafiften hafiften oyulmalar başlamışken, bizde daha geriden, ama çok daha eşitlikçi bir gidişe doğru pasta dağılımına doğru bir evrim yaşandı. Bu evrim yaşandığı için, zaten evrensel sistem ve ulusal sistem, siyasi sağ ve şey çıkarları. Türkiye'de bunun kırılmasını gerekli gördü. 12 Mart, hele de 12 Eylül doğrudan doğruya bu modelin Türkiye'ye uyarlanmasında, demokrasi içinde bunun yapılamayacağı görülüp, darbelerle bunun halledilmesi yolunun seçilmesidir, böyle operasyonlardır.

Onun için anarşi ve terör diye gelir, ama operasyonlar ve ibret verilecek cezalandırılmalar öncü güçleri hedef alır. 12 Mart'ta öncü hareket 60'ın dinamiğiyle gençlik hareketi olduğu için, işte üç fidan trajedisi yaşanır. 12 Eylül'e geliştiki anarşi ve teröre hiç bulaşmamış sendikacılık hareketi, direnmiş sendikacılık hareketi. Niye hiç bulaşmamış diyorum? Çünkü DİSK'in lambrilerini söktüler, dediler ki bu lambrilerin arkasında silahlar var. Yoksa Kemal Türkler'in cenazesine o kadar kalabalık gelmezdi filan diye. Tabii hiçbir şey bulamadılar.

Anarşi ve terörle en küçük bir ilişki kurulmamasına karşın, bugünkü sivil darbe hukukunun yargısının aynı mantığıyla, düz mantıkla. Ama görüntüler de hatırlayın, kısacık bir program verirlerdi bize. *Anarşi ve terör* diye verilirdi 12 Eylül'e geliş, ama yasal Petrol-İş'in grevini görürdünüz, bütün Eyüp'teki yasal grevleri görürdünüz, ÇBS grevi dayanışmasını görürdünüz, her şeyi görürdünüz. Algılamalarla ilgili bir toplumun bütün yaşamını, bütün dinamiğini, köylünün taban fiyatını üretimini, bütün politikaları, bütün sosyal politikalarının kırılıp sisteme daha hızlı uyarlanması. Türkiye dinamikleriyle, evrensel dinamiklerde Türkiye'ye biçilen don arasındaki çelişkidir bu ve bu çelişkinin projeleridir bunlar ve emek çok belirleyici olduğu için ve çok geliştiği için sosyal devlet algılaması sol, bunların budanması tırpanlanması gerekmiştir.

Ama projeler, yine küresel projeler, bu bölgeler için ve de İslam'la ilgili hesaplar için. Daha önce de İslam'la yapılmış ittifaklarda çıkan sorunlar nedeniyle Türkiye'ye başka roller

biçilmesini öngördüğü için, AKP iktidarı, yani bugün majestelerinin iktidarı sürecine Türkiye'de geçilişinde bir başka tür operasyon, bir başka türlü darbe gelmiştir.

Şimdi orada da bir sahneyi anlatacağım size. Bu sahnenin ilişkisini Ercan tanıktır benimle birlikte. Atılay da, o gün Mecliste bulunan bütün sendikacı arkadaşlarım da tanıktır. İş güvencesi oylamasında, Fazilet daha önce iş güvencesini destekleyeceği sözü vermişken, farklı kürsüden bile konuşmalar da dahil, hem farklı konuşmalarla farklı cephe aldı, hem farklı oy kullandı. Ecevit de 03.30'a kadar Mecliste kalmak zorunda kaldı ve de bu açığa çıktı. Karşı oy kullananların hepsi bugünün AKP kurucularıydı. Bir tek Erdoğan milletvekili olmadığı için Mecliste değildi. Çünkü bizim medya patronları, iş güvencesinde en çok güvencede olması gereken, 212 sayılı Yasayla donatılmış gazetecilerin İş Güvencesi Yasası kapsamında olmasına bile katlanamamışlardı. Tayyip Erdoğan'la da seçimlere yönelik ittifak anlaşması yapmışlardı. Fazilet de bu yüzden bölünmüştü.

Benim canlı tanıgım, şimdi milletvekili olan, o zamanki Hak-İş Konfederasyonunun Genel Başkanıyla, Türk-İş'in o zamanki Genel Başkanı Bayram Meral'dir. Fazilet grubundan çıktılar, senin yüzünden dediler iş güvencesi de çıkmıyor; çünkü Fazilet bölündü oylar dağılacak ve yani riskler var oylamayla ilgili zaten. Tutturdun *gazeteciler de olsun*, sonradan olsaydı olmaz mıydı diye. Oysa sağ olsun gazeteci olduğu için yine o anlamda Yaşar Okuyan iş güvencesinin sahiplerinden birisi olarak istifa etmek zorunda kalmıştı zaten. Arkasından gelen bakanı Mesut Yılmaz çekebileceği için, hasta olan Ecevit gece 03.30'a kadar orada oturdu. İki milletvekili daha vardı bakan yapabileceği. Mesut Yılmaz onu çekerse, onu getirebilirsin diye. Yasa böyle çıktı. Önemli değil, ama AKP'nin kuruluş projesi önemli ve kuruluş ittifakları önemli. Medya üzerinden, medya ittifaklarıyla Türkiye'nin farklı bir modele dönüşümünde ve de Irak savaşına hayır diyen bir iktidarı devirme projesi kapsamında gelmiş olmasıdır.

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

ŞÜKRAN SONER'İN
KONUŞMASI

Şimdi iş güvencesiyle başlayınca, yerini seçmek ve şey etmek, ilk iktidara geliştikten sonra gökten zembille gibi geldiler iktidar oldular. İcraatları da İş Yasasındaki esnekleşmeyle devam etti. Sonrasına hiç girmiyorum. Kuralızsızlaştırma, esnekleşme, sendikasızsızlaştırma, taşeron, kamuya taşeron sokma ve bu Hava-İş'in yaşadığı ki, o artık dünyada pek denenebilmiş bir şey değildir. Yani grevcilerin yerine grev kırıcıların. Gerçi burada grevin de birazcık Thatcher'in buradaki anlaşmasında da o vardı. Yeni teknolojinin grev eğitimlerini Yeni Asır'dan iki kızımızı kaçak olarak öğrettirdikleri için, burada grevleri de sokakta yapılan mitinglerde *"bizden yana sendikacılar da var, gazeteciler de var"* diyebilmek için mitingde konuşmalarını filan yaşadığım için biliyorum o olayı yakından.

Yani sistem aynı çalışıyor, ama dozları ve yasalara uyma. Orada yani Thatcher'le burada her şeyi söyleyebilen bir miting yapabilen ve de o patronunun gazetesinde köşe yazısı yazıp, mitinge katılabilen gazeteci var. Türkiye'de tabii başka yerlerdeyiz. Şu anda çok çok daha başka bir yerlerdeyiz. Artık majesteleri bağıra çağıra diğer işverenlerin yanında medya patronlarına tarafsız medya istemiyoruz. Hani televizyonlarda öyle konuştu da, ama birebir kişiye özel talimatlar verebiliyor ve öyle de uygulanıyor. Ercan listeleri onun elinde, her gün listesi kabarıyor, isimler demode oluyor eski çıkarılanlar filan, tirajı komik bir sahnedir.

Geçenlerde Deniz Testel diye bir emekçi arkadaşımız, işsiz gazetecimizi kaybettik. Sosyal medyadan örgütlenmişler, en çok gazetecinin geldiği cenazelerden biriydi, ama üçte ikisi işsizdi onların. Hepsisi de 20-30 yıllık gazeteci işsizler. Yani öyle bir ordu yaratmışız. (Alkışlar)

Niye bunları böyle anlattım? Bu ilişkileri görmekle ilgili bir sorun var. Yani onun çünkü içinde yaşarken çok görmüyoruz, çok algılamıyoruz. Artık yaşamın her alanında ve emeğin haklarında, işte şu direnebilen, bir avuç sendika diyelim, bir avuç işçi; çünkü bir avuç kaldı. Hatta başkan özür dilerim, sizin elinizdeki rakamlar da doğru değil. Onların yarısı bile gerçek değil. Neden? Çünkü üyelikle ilgili bir karşılaştırma yapılmıyor,

onlar resmi istatistik. Sözleşmeden yararlanabilen sendikalı işçi sayısı, benim sendikacılarla samimi sohbetler çıkarabildiğim verilere göre hep 400 binin altında, hiç üstüne çıkamıyor. Zaten onların içinde kadını hiç koyamıyoruz hiçbir yere, sendikalı kadın sektörü kalmadı gibi bir şey.

Bu kadar geriye gidişi ve dibe vurmayı ve kuralsızlaştırmayı ve keyfiliği ve de günübürlük her yönüne başvurabilen ve şeytani bir zekâyla her ilişkiyi kullanabilen uygulamalarla karşı karşıyayız. Burada artık bizim tıpkı o bir dönem solun opere edildiği askeri darbe hukuku dönemlerinde olduğu gibi, yaşamın her alanına dönük, gerçekten bu olmayan yargıyla, ama onun zorlamak zorundaydı. Başka hukuk devletini işletmeden hiçbir şey yapamayız bu ülkede. Hukuk devleti düzenini işletmeye yönelik çok ciddi bir savaşım vermek ve bu anlamda bir ordu kurmak zorundayız.

Ordu kurmak derken, avukatlar bizim adımıza özveride bulunacaklar demiyorum. Hayır, orduyu birlikte kurmak zorundayız. Hak aramada uzun soluklu, işte nasılsa çıkmaz demeyip, her konuda, yaşamın her alanına dönük, her yerde insan olarak onurlu duruş vermek zorundayız, kavga vermek zorundayız. Bu niye böyle, bunun için hayır bunu böyle yapamazsınız bu böyle değil diyerek bir savaşım vermek zorundayız.

Ben bu noktada ciddi bir refleksin geliştiğine inanıyorum ve çarpıcı bir sahneyle noktalıyorum. Gezi parkında hani şu valimizin karanfili böcek çiçek diye sabahleyin çağrı yapıp, sonra da bütün gün bize gaz yutturduğu. Ben yaşım gereği o gazı... Bu sefer de daha kötü bir gaz kullanıyorlar dayanamıyorum. Otelin içinde kalıp, ancak akşamüstü nefes alabildiğimi görüp parka sığındığımda ve de işte çapulcular geliyordu. *Eh bir-iki saat nefes alırız* dediğim bir anda, birden bombalar parkın içine yağmaya başladı ve kaç tane çadırı yaktığını filan gördüm. Hemen oradaki çocuklar bağırды çağırды, tanıyarak değil refleks olarak. Bana da birisi gözlük buldu, maskemi taktım, bir tane sandalye geçirdim kafama ve inen bombaları görüyorum. Onu anlatmak derdim değil, ama o gördüğümü, yani çadırın içinden, yanan çadırdan çıkan çocukları filan gördüm, onu an-

“TÜRKİYE’DE KADIN İŞÇİ OLMAK”

ŞÜKRAN SONER’İN
KONUŞMASI

latmak için söylüyorum. Ama valimiz yemin etti biliyorsunuz, parkın içine atmadık diye.

Ben yerimden kıpırdayamadı, biraz ilerimde birisi bağı-
rıyordu “*ölüyorum su*” diye. Arkamdaki TMMOB masasın-
da su var ve ben yaşamımda ilk kez TMMOB masasından su
alıp adama götürme cesaretini gösteremedim, canım o kadar
risk altında, öyle bomba, mermi yağar gibi bomba yağıyordu
çünkü etrafıma. Yanına gidemedim. Bu kadar yoğun bir şeyi
yapmadık diyebilecek kadar yüz­süz ve ertesi sabah yağmur
da yağıyor, orası çok tarumar bir konumda filan. Çadırlardan
birinin önünde perişan bir genç arkadaşımız, 90 kuşağı ya on-
lar. Konuşmaya bile tenezzül etmiyor da, işte az konuşuyorlar
biliyorsunuz. İki satır arası sözcük yaptı. Dediği; “*bizi ezdi ezdi
düzen dedi, kene yaptı*” dedi, “*buraya yapıştık*” Şimdi kimse kaldı-
ramaz beni buradan, ben artık bir keneyim dedi.

Bu algılama, bu refleks ve bu gelinen nokta çok başka bir
nokta. Emekle ilgili çalışanların, işte kaç milyon şu anda sigor-
talı çalışan ve kayıt dışı çalışan da bir o kadar var. Çok büyük
rakamlar eskiye göre. İkisini birden koyarsak 15 milyon, işsizi
de koyarsak sormayın, hiç girmiyoruz. O sayının içinde artık
sendikalı bir şey var demeyelim, aldatmayalım kendimizi.

Baştan bugünün koşullarında nasıl örgütleneceğize baka-
lım. Ama galiba önce hukuku hakkı işletmeyle ilgili duruşlar-
dan başlamak gerekiyor. Yani bu yerine adam çalıştırma ki,
bence şimdi siz grev yapmıyorsunuz, siz hak hukuk savaşı ve-
riyorsunuz. Onun için önemli. Ama bir şeyi sergilemeyle ilgili,
tabii medya sansürünü de aşamadığınız için, topluma ulaşma-
nın yollarını da bulmak zorundayız bununla ilgili. Başka bir
noktada, başka bir savaşım veriyoruz. Ben öncelikle hukuk
kurumlarının en üst kurumunun bu açtığı savaşımında bu so-
rumluluğu duyup, emeğe el uzatma gereğini duyması ve ken-
dinin varlığı içinde bunun yaşamsal olduğunu açıklayabilir
noktaya gelmiş olmasını yeni bir dönemeç olarak görüyorum.

Bu dönemeçte hepimize kolay gelsin. Teşekkür ederim.
(Alkışlar)

Av. SEMA AKSOY (Oturum Başkanı)- Efendim Sayın So-ner'e çok teşekkür ediyoruz. Hukuka bireysel değil, kitlesel ih-tiyaç duyulan dönemlerden bahsetti. Bu dönem de öyle bir dö-nem gerçekten; kitlesel hareket etmenin önemi bu anlamda çok önemli. Suç işlemem diyen bir insan, artık ben yargılanmam diyemiyor. Herkes yargılanabilir. Böyle bir günden geçiyoruz.

Hopa'da, Gezi'de, ODTÜ'de, görevde, aslında hiç bir araya gelmemiş, gelemeyecek kişilerin, artık kardeşlik oluşturduğunu gördük. Bu anlamda bu kardeş mücadelesinin de sonucuna ulaşacağına inanıyorum.

Şimdi efendim Basın-Sen'in uzun yıllardır başkanlığını ya-pan, 2007 yılında Avrupa başarılı kadın sendikacı ödülünün sahibi, gazeteci yazar, insan sevgisini ve kadın duyarlılığını yazılarına aktarmış çok değerli dostumuz, bizim için Ankara Barosu için de ayrı bir öneme sahip bir insan. Ankara Baro-sunun Gelincik Projesinin Anadolu'ya tanıtılmasında, kadına yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili bir projedir. Orada gönüllü elçimiz. O anlamda bizim için ayrı bir değer taşıyor. Sayın Ya-şar Seyman'a sözü veriyorum. (Alkışlar)

YAŞAR SEYMAN (Gazeteci-Sendikacı)- Merhaba, çok te-şekkür ederim Sevgili Başkan. Ben de Türkiye Barolar Birliğine çok teşekkür ediyorum. Bir emek temsilcisi olarak gerçekten bugün emekçilere bu salonun açılması, belki de baronun tari-hinde de bir ilk. İşte onun o yiğit başkanını selamlıyorum. Onu ve onu seçen insanları selamlıyorum.

YAŞAR SEYMAN'IN
KONUŞMASI

Bu çok azımsanacak bir şey değil. Öyle özlenen bir şey ki, öyle insanı soluklandıran bir şey ki, rasgele bir teşekkür değil, gönülden bu teşekkürü yapıyorum. Emekçilere şu süreçte ele uzatmak, sahip çıkmak her babayığidin harcı değil. Anado-lu'da böyle derler. (Alkışlar)

Bu sabah bu salonda 89 bahar eylemlerinin yarattığı sendi-kacı kuşakla buluştuk. Atılay Ayçin'de o kuşağın içinde önem-li bir sendika lideri bence, lideri önderi. Siyasi iktidarlar bazı sendikacıları çağırır, önüne birer dosya koyarlar. Siz busunuz

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

YAŞAR SEYMAN'IN
KONUŞMASI

derler, onlar o defolu dosyalardan dolayı sesini çıkarmazlar. Hatta işçi sınıfına fren baskısı yaparlar. Önüne dosya koymadığı sendikacıları da iktidar koltuğundan etmek ister. İşte Atılay Ayçin böyle bir işçi önderidir. (Alkışlar)

Bunu niçin söylüyorum? Çünkü işçi sınıfı bana bir hakkı teslim etmeyi öğretti. İşçi sınıfı bana dedi ki; güzele güzel de, yiğite yiğit de, bu yağcılık olmaz. Adam gibi adama dersin, bu hak yerini bulur. İşte Atılay Ayçin gerçekten böyle bir işçi lideri. Hava-İş'in işçilerini kutluyorum; ne güzel insanın böyle bir önderinin olması.

Konuşmacılar ve Başkan sayıların dilinden söz ettiler. Ben bir şey söylemeyeyim, çok canlı bir örnek var. 13 Ekim'de biz başkent Ankara'nın 90. yıldönümünü kutladık. Oturum başkanımız Av. Sema Aksoy Ankara Başkanı, ilk kadın baro başkanı. 90. yılı kutlanan bir başkent ilk kadın baro başkanı. Siz düşünün, kadın nerede Türkiye'de? Koskoca bir erkek Cumhuriyet, erkek hükümet, erkek örgütler, her yerde almış yürüyor, almış başını yürüyor.

Kadın işçiye gelince, bir örnek hep aklıma geliyor. "Kadın ve Sendika" kitabımda da yazdım. Birinci İzmir İktisat Kongresi toplanıyor. Mustafa Kemal Atatürk bir kadın işçiyi Rukiye, o zaman tabii sendikal kariyerler yok. Rukiye diyor, sen de İzmir İktisat Kongresine yarın bir-iki arkadaşınla gel. Rukiye o gece uyuyamıyor. Rukiye'ye bu görevi veren kim? Bağımsızlık mücadelesi, ulusal kurtuluş mücadelesi veren bir lider. Üç kadınla gidilir mi? Rukiye bütün kadınları İzmir'de topluyor ve İzmir İktisat Kongresine gidiyor ve arkadaşlar o kongre "sokağa dökülen kongre" diye basında yer alıyor.

İkinci İzmir İktisat Kongresi topladılar, anımsarsınız. Bir baktım Rukiye'nin koltuğunda IMF Başkanı oturuyor. Nereden nereye dostlar? İşte Türkiye'de işçi kadın nereden nereye! Biz şanslı bir kuşağız, hem 20. yüzyılı hem 21. yüzyılı yaşadık, bunu bir şans sayıyorum. Dikili'de 12 Eylül sonrası demokrasi rüzgârları esiyor. Osman Özgüven'e de bir selam gönderelim değerli Başkan. Bende kadın ve sendika konuşa-

cağım; oturum başkanı da İlhan Selçuk, ne kadar büyük bir onur, ne güzel bir şey.

Tabii ben hazırlandım, İlhan Selçuk yönetecek ben konuşacağım. Eyvah! Kolay bir şey değil bu. Bu arada ben Basisen, yani Banka Finans Sigorta İşçileri Sendikasının Ankara ve Orta Anadolu Bölge Başkanım. O nedenle hazırlandım, dedim ki Yaşar bir çalışan kadın tanımla bakayım. Kadın ve sendika anlatacaksın ya. Bir baktım arkadaşlar, 20. yüzyılda çalışan kadın iki tane işvereni var; biri evde biri işte. İkili sömürüsü var, iki tane mesaisi var, bir de baktım dört tane de vardiyası var; evi var, eşi var, işi var, çocuğu var. Yorgun ve mutsuz ve biz bu kadından sendikacı olmasını istiyoruz. Biz bu kadından... Bakın sendikal dünyanın eylemlerine, eylemlerde kadınlar var, yönetim organlarında yok.

Niye yok? Erkek egemen zihniyet o kadar hâkim ki, işyerinde çalışan bir erkeğe çok çalışkan erkek diyorlar. Çok çalışkan bir kadına da hırslı kadın diyorlar, damga bu; öbürü çok çalışan erkek, öbürü hırslı kadın. Birlikte yürüyorlar biri birini engelliyor. Evliliği bile ne kadar yanlış tanımlıyoruz; bir elmanın yarısı. İki elma yan yana olsa daha iyi olmaz mı? Elmayı bölünce çürütür. (Alkışlar)

20. yüzyıldaki kadın buydu, 21. yüzyıldaki kadın; şimdi yine ikili mesai, iki işveren, ikili sömürü dört vardiya, artı bir de hedef baskısı, işveren baskısı. İşte bankacı arkadaşlarım buradalar. Hedef baskısı, hedef baskısını tutturmak zorundalar. Bir de iktidar, iktidarı geçelim, aslında iktidar değil de Başbakan baskısı. Kaç çocuk doğuracağımıza o karar veriyor, süreceğimiz rujun rengine o karar veriyor, istihdam politikalarına o karar veriyor, her şeye Başbakan karar veriyor ve Başbakan...

Bir önceki oturumda yanlış bir şey oldu, onu düzeltmek istiyorum. Arkadaşlar dostlar, biz kurumsal bir kimliğe karşı değiliz. Türk-İş bir işçi örgütü, üst örgüt, Konfederasyon; bizim Türk-İş'le derdimiz yok, onu yönetenlerle derdimiz var. Onun için sloganımız "suskun Türk-İş istemiyoruz" bizim Türk-İş'le derdimiz niye olsun ki, örgüt. Barolar Birliği gibi bir kurumsal

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

YAŞAR SEYMAN'IN
KONUŞMASI

kimlik. İşte ışıltılı bir genel başkan gelince Barolar Birliği Türkiye'nin gündemine oturur. İktidarın yandaşı bir başkan seçilsedi, biz bu salonları daha göremezdik.

Ben 25 yıldır başkentini profesyonel seçimle gelen kadın sendikacısıyım. Ben ilk defa bu binaya Sayın Feyzioğlu'nu kutlamaya geldim, bu da ikinci gelişim. Düşünün baro da yoktu, o da arazi olmuştu. Yani onun için biz Barolar Birliğini niye sevmeyelim, biz Türk-İş'i niye sevmeyelim? Biz Disk'i, KESK'i, yani bir sürü işçi örgütleri, kamu çalışanları örgütleri var. Tabii gönlümüzde olanlar var olmayanlar var. Şimdi ben tabii Türk-İş'e üye de olsam, DİSK bir dönemler işçi sınıfının delikanlısıydı, bu hakkı teslim etmek lazım. Biz bu 89 bahar eyleminde gelen arkadaşlar, arkadaşlar bizi anlamanız için, biz Türk-İş üyesiyiz, Türk-İş'e bağlı bir sendikada sendikacıyız dediğimiz zaman, Türk-İş darbe Anayasasına evet olayını seslenmişti ve yetinmeyip genel sekreterini o darbe hükümetine bakan vermişti.

Biz böyle defolu bir Türk-İş'i 89 bahar eylemlerini, Zonguldak direnişini -Şükran Hanım çok güzel anlattı- Zonguldak yürüyüşününün 12. günü yürüyoruz, önümüzde bir kadın çok güzel slogan atıyor. Rahmetli Uğur Mumcu; "Yaşar bu kadın işçi mi" dedi. "Uğur ağabey bu Maden-İş Sendikası, burada kadın işçi yok, dur bir gideyim sorayım "dedim. Şükran da arkalarda. Şükran başından sonuna kadar var. Gerçekten çok değerli iki kadını çağırılmışsınız, yani bu hakkı da teslim edeyim; emek dünyasına yaşamını veren çok kıymetli iki kadın. Tabii ki baro başkanımız da emek dünyası, ama gerçekten Seyhan Hanım ve Şükran Soner, yani bizim duayenlerimizdir, ablalarımızdır, bizde hakları vardır. Emek mücadelesinin ışıltılı kadınlarıdır.

Gittim, adı Fatma'ymış. "Sen" dedim "işçi misin?" "Yok" dedi. "Ne güzel slogan atıyorsun sen dedim. Dedi ki, "vallahi önce seyrettim, sonra itiverdiler, o gün bugündür yürüyorum." Hayatta birisi bizi itecek, ama o ittiği yerde korkmayacağız. Çünkü gerçekten Türkiye'de işçi kadın olmak mücadele etmektir, işçi kadın olmak bir yaşam adamaktır, işçi kadın olmak sendikayı ikinci adresi kabul etmektir, işçi kadın olmak. Çünkü bu ülke-

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

YAŞAR SEYMAN'IN
KONUŞMASI

de istihdam politikaları yapıldığı zaman, bizi sessiz yedekler olarak görüyorlar. Sosyal güvenceden yoksun, örgütsüz. Bu salondaki arkadaşlarla biz sendikacılığa başladığımızda sloganımız; örgütlülüğün önündeki engelleri kaldıralım. Bugünkü sloganımız; var olan örgütlülüğü koruyalım.

Nereden nereye geldik dostlar, nereden nereye geldik, ama umutsuz değilim. Biz bu sene 1 Mayıs Taksim'e biz giremedik, çocuklarımız girdi, onları selamlıyorum gezideki gençleri. Biz giremedik, DİSK de giremedi. Alana bizim çocuklarımız girdi. (Alkışlar)

O nedenle biz dünyanın her yerinde bütün sermayedarlar, işverenler aynı dili konuşurlar. Bizim en büyük kaybımız, dünyanın her yerinde hiçbir emekçi aynı dili konuşmaz; buradan kaybediyoruz. Dayanışma duygusundan yoksunuz. Niyazi Ünsal Bey anlattı, ITUC'un ETUC'un başındakiler kadın. Yani dünyanın en büyük emek örgütleri kadınlara emanet, Türkiye'de değil, Türkiye'de böyle bir şey yok.

Biz dostlarla beraber Türk-İş'in beş kişilik yönetimine ilk defa ben aday gösterilmem bile başarı oldu. Ne kadar vahim bir durum düşünebiliyor musunuz? Yani beş kişiden birinin içinde bir kadının gösterilmesi vahim bir durum oldu. Onun için biz dostlarımızı dayanışma içinde olacaklarımızı bilmeliyiz. Biz de onların, bize kucak açan insanların buldukları toplumsal etkinliklere koşmalıyız.

Kadına şiddet konusunda gerçekten Ankara Barosu, o zaman Ankara Baro Başkanı Metin Beydi ve Sema Hanım genel sekreteriydi. Kadına karşı şiddete karşı yaptıklarını gerçekten anlatamam. Ali Bulaç ne diyor? Şiddetin nedeni diyor, kadınların çalışmasıdır diyor. Kadını AKP çalışma yaşamında her gün sinsice çıkarıyor. Bugün istihdam politikalarında ne tartışıyor? Üç-beş çocuk, üç-beş çocuk... Üç-beş çocuk kadın istihdamını arttırır mı arkadaşlar? Akıllı olun, empati yapın, kendinizi işverenin yerine koyun. Kendi sendikal anlayışı da; şimdi biz banka sigorta sektöründe örgütlüyüz. Banka olacak ki biz olacağız değil mi? Banka olmazsa işçi olmaz, sendikacı hiç ol-

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

YAŞAR SEYMAN'IN
KONUŞMASI

maz. Biz hatta sendikalar olarak eğitim çalışmaları yapıyoruz, üyelerimizi hazırlıyoruz. Kariyer yolunun açılmasını istiyoruz.

İşveren ne yapıyor? Personel müdürlüğünün adını yaptı insan kaynakları, ama insana değer vermiyor. Ama şimdi yeni genel müdürler ne diyorlar? Sendikanın olduğu yerlerde insana dokunamayana rakama dokunamaz. İnsan özdür, insan çok önemlidir. Bakın ekonomik kriz oldu, bankalar kapatıldı. Binlerce, yüzlerce yetişmiş işgücü bir anda kendini sokakta buldu. Onların hiçbirinde sendika yoktu. Düşünmüyor musunuz hiç arkadaşlar bunun önemini? En kötü sendika, sendikasızlıktan iyidir. Sendikalar bizim ikinci adresimizdir. Sendikalarımızla bütünleşmeliyiz, sendikalarımızı sevmeliyiz. Sevgilimizin adı gibi sendikamızın adını söylemeliyiz. Yoksa bu siyasi iktidarın karşısında direnemeyiz.

Bakın, Türk-İş'i tam arka bahçesi yapamayınca bu sefer isimleri değiştiriyor. Ne kadar tehlikeli görüyorsunuz değil mi? Onun için emek en yüce değer olduğu kadar, hak verilmez alınır. Biz örgütlenmeliyiz, işçi kadın örgütlü olmak zorundadır. Benim bir kelebek kadar ömrüm olsa örgütlü yapılarda tüketirim.

Hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

("Hak verilmez alınır, her şey sokakta kazanılır" sloganları atılıyor)

Av. SEMA AKSOY (Oturum Başkanı)- Efendim bu saatte sabrınız için teşekkür ediyorum. Kadın hakları aslında Türkiye'de çok bizim kucağımızda bulduğumuz, hiç mücadele vermeden kazanılmış haklarımız var. Şimdi mücadele zamanı, mücadeleye kadınlar aslında yeni başladı. Lütfen elde ettiğimiz haklarımızı koruyalım ve Türkiye'de her alanda söz sahibi olmaya ve sesimizi duyurmaya devam edelim.

Hepinize saygı ve sevgilerimi sunuyorum. (Alkışlar)

"TÜRKİYE'DE KADIN İŞÇİ OLMAK"

SUNUCU- Değerli konuklar, tüm konuşmacılarımıza gün boyu bizleri değerli bilgi birikimleri ve deneyimleriyle aydınlattıkları için ve siz değerli konuklarımıza sempozyumumuza göstermiş olduğunuz yoğun ilgi için bir kez daha teşekkür ederiz.

Konuşmacılarımıza hatıratlarını takdim etmek üzere Başkanımızı tekrar kürsüye davet ediyoruz efendim. (Alkışlar)

Sayın Av. Sema Aksoy, Sayın Doç. Dr. Seyhan Erdoğan, Sayın Şükran Soner, Sayın Yaşar Seyman.

Değerli katılımcılar, Sempozyumumuz sona ermiştir. Teşekkür ederiz.

